

ZARZĄDZENIE NR 82.2025
Wójta Gminy Szudziałowo

z dnia 19 listopada 2025 r.

w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035

Na podstawie art. 5a i art. 30 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz.U. z 2025 r., poz. 1153) oraz art. 6 i art. 17 ust. 4 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz.U. z 2024 r., poz. 278) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przeprowadzić konsultacje społeczne projektu Gminnego Program Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035, stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 2. Termin rozpoczęcia konsultacji ustala się na dzień 19 listopada r., a termin ich zakończenia na 24 grudnia 2025 r.

§ 3. Konsultacje obejmują obszar Gminy Szudziałowo.

§ 4. Konsultacje zostaną przeprowadzone z wykorzystaniem formularza, stanowiącego załącznik nr 2 do zarządzenia, poprzez:

1. zbieranie uwag w postaci papierowej, tj. wypełnienie formularza i przesłanie na adres: Urząd Gminy Szudziałowo, ul. Bankowa 1, 16-113 Szudziałowo lub złożenie osobiście w Urzędzie Gminy Szudziałowo;

2. zbieranie uwag w formie elektronicznej, tj. przesłanie wypełnionego formularza na adres e-mail: sekretariat@szudzialowo-gmina.pl.

3. Formularz dostępny będzie:

1) jako załącznik do niniejszego zarządzenia;

2) na stronie internetowej Gminy Szudziałowo, tj. www.szudzialowo-gmina.pl;

3) w Biuletynie Informacji Publicznej, tj. www.bip-ugszudzialowo.wrotapodlasia.pl ;

4) w formie papierowej w Urzędzie Gminy Szudziałowo, ul. Bankowa 1, 16-113 Szudziałowo, pok. 9, (I piętro)

§ 5. Pozostałymi formami konsultacji społecznych są:

1. Ankieta on-line dostępna pod adresem:

<https://forms.gle/aKUmt8ecESiWKdhU6>

2. Spotkanie konsultacyjne z użyciem środków porozumiewania się na odległość, które odbędzie się w dniu 09 grudnia 2025 roku o godzinie 14:00 po uprzedniej rejestracji (do 05 grudnia br.) pod adresem:

<https://forms.gle/yZo6HZAr98oSes3eA>

§ 6. Wyniki konsultacji zostaną opublikowane za pośrednictwem strony internetowej gminy i biuletynu informacji publicznej.

§ 7. Wykonanie zarządzenia powierza się Wójtowi Gminy Szudziałowo.

§ 8. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

WÓJT

Renata Czaban -Tarasewicz

Załącznik nr 1 do zarządzenia nr 82.2025
Wójta Gminy Szudziałowo
z dnia 19 listopada 2025 r.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI DLA GMINY SZUDZIAŁOWO NA LATA 2025-2035

PROJEKT

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	5
2.1. Sfera społeczna	9
2.2. Sfera gospodarcza	13
2.3. Sfera środowiskowa	14
2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna	16
2.5. Sfera techniczna	18
2.6. Lokalne potencjały rozwojowe	19
2.7. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych	21
3. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	23
4. Cele rewitalizacji i kierunki działań	24
5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	26
5.1. Planowane, podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne	27
5.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	48
6. Spójność postanowień Programu z dokumentami strategicznymi województwa, powiatu i gminy	51
7. Szacunkowe ramy finansowe	58
8. Mechanizmy integracji działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	64
9. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji	70
10. Zarządzanie realizacją Programu	73
11. System monitorowania i oceny	75
12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących zasobu mieszkaniowego ..	77
13. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji	77
14. Specjalna strefa rewitalizacji	77
15. Sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	78
16. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	78
Spis tabel i rycin	79

1. Wprowadzenie

Zasady oraz tryb przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji zostały określone w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278). Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Celem prowadzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych i zmarginalizowanych obszarów wskazanych jako problemowe jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych, a także stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach. W swych założeniach działania naprawcze będą prowadziły do polepszenia jakości życia mieszkańców, w tym również zwiększenia ich szans na zatrudnienie. Ponadto umożliwią one trwałą odnowę obszaru, poprawę ładu przestrzennego, stanu środowiska i zabudowy poprzez zastosowanie wysokiej jakości rozwiązań architektonicznych i urbanistycznych. Przyczynią się również do podnoszenia atrakcyjności stref rozwojowych w miastach i pozwolą na odnowienie lub wzmocnienie atutów rozwojowych obszarów wiejskich. Rezultatem prowadzonych działań powinna także być zmiana wizerunku obszaru poddanego rewitalizacji, a co za tym idzie zwiększenie zainteresowania inwestorów tym obszarem.

Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Przy opracowaniu „Gminnego Program Rewitalizacji Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035” przyjęto podejście zintegrowane, co przejawia w określeniu celów w oparciu o analizę wyzwań i lokalnych potencjałów rozwojowych. W działaniach uwzględniono aspekt społeczny, społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny oraz środowiskowy zgodnie z przeprowadzoną diagnozą.

Diagnoza stanu umożliwiła wyznaczenie obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji w gminie. Zgodnie z postanowieniami ww. ustawy jako obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym można uznać taki, w którym nastąpiła koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, za obszar zdegradowany można uznać część gminy znajdującą się w stanie kryzysowym, na której występuje co najmniej jedno z negatywnych zjawisk w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Obszar rewitalizacji to z kolei całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym występuje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk i który – z uwagi na swoje istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego – został wskazany przez gminę jako teren wymagający działań rewitalizacyjnych (art. 10 ustawy). Obszar ten nie może przekraczać 20% powierzchni gminy ani obejmować więcej niż 30% jej mieszkańców. Może być także podzielony na podobszary, w tym również takie, które nie mają wspólnych granic.

Proces i plan odnowy obszarów zdegradowanych obszarów gminy został rozpoczęty w 2017 r. na podstawie „Programu rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2017-2022”, przyjętego uchwałą nr XXIII.147.2017 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 16 listopada 2017 r. Obszar rewitalizacji został wyznaczony na podstawie kryteriów społecznych, gospodarczych, technicznych, środowiskowych i przestrzenno-funkcjonalnych dla obszaru cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierzano prowadzić działania rewitalizacyjne. Obszar rewitalizacji obejmował Babiki, Szudziałowo i Wojnowce. Cele rewitalizacji, stanowiące odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu diagnozy i będące przełożeniem wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz wynikiem konsultacji społecznych, zostały zdefiniowane jako:

1. Wzmocnienie integracji i aktywności zawodowej mieszkańców.
2. Wspieranie rozwoju aktywności rekreacyjnej i kulturalnej.
3. Kształtowanie funkcjonalnej przestrzeni publicznej.

Zaplanowano siedem podstawowych, zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych, rozumianych jako sekwencje powiązanych ze sobą działań mających na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanów kryzysowych, łączących aspekty społeczne z przedsięwzięciami infrastrukturalnymi jako zapewniającymi całościowe podejście do procesu rewitalizacji gminy. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych miało pozwolić na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych.

Pomimo wdrażania części przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w miejscowościach obszaru rewitalizacji nie osiągnięto zakładanych efektów, a zidentyfikowane wcześniej problemy nie uległy znaczącej poprawie. Należy także podkreślić niekorzystny wpływ czynników zewnętrznych, jakimi była na przykład pandemia COVID-19, która istotnie wpłynęła na ograniczenie pozytywnego wpływu zaprojektowanych działań. Zatem konieczne jest kontynuowanie procesu rewitalizacji zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278; dalej także: ustawa.)

„Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035” (dalej także: Program) został opracowany na podstawie uchwały nr X.82.2025 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 30 czerwca 2025 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035. Przyjęto podejście zintegrowane, uwzględniające lokalne wyzwania i potencjały rozwojowe, z naciskiem na aspekty społeczne i przeciwdziałanie marginalizacji poszczególnych grup mieszkańców.

„Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035” został opracowany zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Przy opracowaniu Programu spełnione zostały wymogi partycypacji społecznej, wynikające z rozdziału 2 ustawy. Postanowienia Programu spełniają nadto kryteria, wskazane w rozporządzeniu ramowym¹, ustawie wdrożeniowej² oraz zasadach realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce³, tj.

- synteza diagnozy obszaru realizacji IIT⁴ wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych została wykonana w rozdziale 2 Programu „Diagnoza obszaru rewitalizacji”, w którym analizie poddano obszar rewitalizacji w sferze społecznej (rozdział 2.1), gospodarczej (rozdział 2.2), środowiskowej (rozdział 2.3), przestrzenno-funkcjonalnej (rozdział 2.4) i technicznej (rozdział 2.5), wskazując w każdej ze sfer potrzeby oraz potencjały rozwojowe z zachowaniem zasady kompleksowości i podejścia zintegrowanego oraz koncentracji,
- cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu zostały uwzględnione w rozdziale 4 „Cele rewitalizacji i kierunki działań” oraz rozdziale 5 „Przedsięwzięcia rewitalizacyjne”, gdzie zdefiniowano przedsięwzięcia powiązane z celami i kierunkami

¹ Art. 29 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej, Dz.Urz. UE L 231/201 z 30.6.2021.

² Art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz.U. z 2022 r. poz. 1079.

³ „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, 11.08.2022 r.

⁴ Inne instrumenty terytorialne zdefiniowane w art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027.

- działań z zachowaniem zasady kompleksowości i podejścia zintegrowanego, koncentracji oraz komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- lista projektów realizujących cele wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami została wykazana w rozdziale 5 „Przedsięwzięcia rewitalizacyjne”, w którym wskazano planowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne (rozdział 5.1.) oraz zawarto charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (rozdział 5.2.), z zachowaniem zasady kompleksowości i podejścia zintegrowanego, koncentracji oraz komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
  - opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT został przedstawiony w rozdziale 2. Diagnoza obszaru rewitalizacji w zakresie prowadzenia konsultacji społecznych w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Szudziałowo, w rozdziałach: 2.1. Sfera społeczna, 2.2. Sfera gospodarcza, 2.3. Sfera środowiskowa, 2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna, 2.5. Sfera techniczna z zachowaniem zasady podejścia zintegrowanego, w rozdziale 5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne i w rozdziale 9. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji.

2. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Synteza wyników uzyskanych z przeprowadzonej diagnozy stanu oraz badań ilościowych i jakościowych sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w gminie, a także oczekiwania i potrzeby lokalnej społeczności oraz zamierzenia strategiczne rozwoju gminy, wyrażone w „Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2026-2025”⁵, pozwoliły na wyodrębnienie obszaru rewitalizacji na terenie gminy, który cechuje się największą kumulacją negatywnych zjawisk i problemów.

Wyznaczone jednostki urbanistyczne to obszary, które stanowią całości pod względem funkcjonalnym oraz charakteryzują się spójnością społeczną i przestrzenną. Dla prowadzenia analiz przyjęto następujące jednostki urbanistyczne, obejmujące sołectwa gminy: Babiki, Boratyńszczyzna, Chmielowszczyzna, Grzybowszczyzna, Harkawice, Horczaki, Jeziorek-Rowek, Knyszewice, Kozłowy Ług, Lipowy Most, Łążnisko, , Minkowce, Miszkieniki Wielkie, Nowe Trzciano, Nowinka, Nowy Ostrów, Ostrówek, Ostrów Północny, Pierożki, Poczopek-Markowy Wygon, Słoja, Słójka, Słójka Borowszczyzna, Sosnowik, Suchynicze, Sukowicze, Szczęsnowicze, Szudziałowo, Talkowszczyzna, Usnarz Górny, Wierzchlesie, Wojnowce, Zubrzyca Mała, Zubrzyca Wielka⁶.

Wyznaczony obszar rewitalizacji obejmuje trzy podobszary: Babiki, Szudziałowo i Wojnowce. W podobszarach tych zdiagnozowane zostały problemy w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej i technicznej, a zidentyfikowane potencjały lokalne umożliwią interwencję w ramach procesu rewitalizacji.

Kryteria koncentracji oraz istotności z punktu widzenia rozwoju lokalnego z uwzględnieniem postanowień „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo” oraz „Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2026-2035” spełniają następujące miejscowości: Babiki, Szudziałowo i Wojnowce. We wskazanych miejscowościach wydzielono obszary z zabudową w celu uzyskania bardziej precyzyjnych wyników, które lepiej odzwierciedlają specyfikę zurbanizowanych terenów gminy. Wydzielenie oparto na zdefiniowanych kryteriach przestrzennych, obejmujących

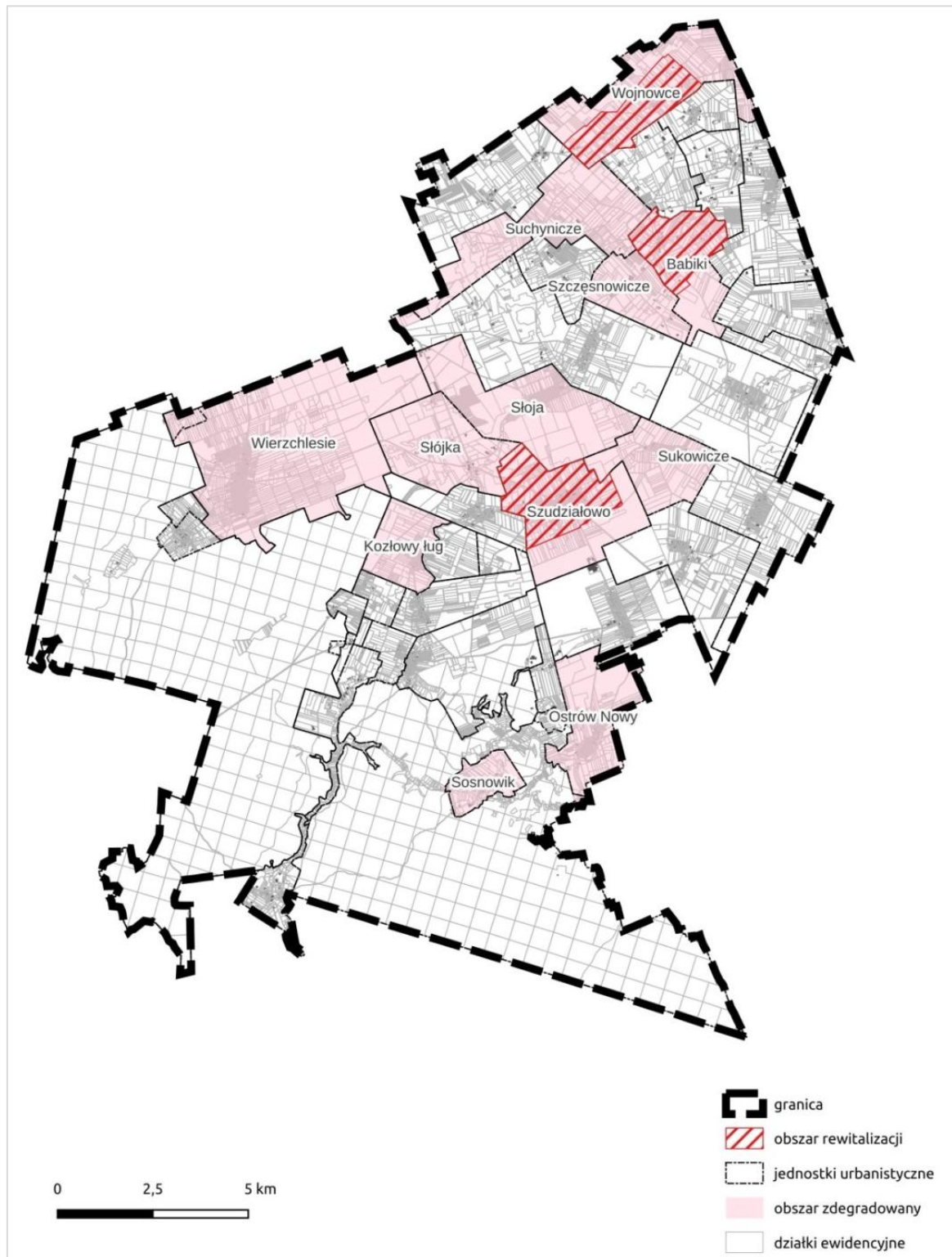
⁵ <https://bip-ugszudzialowo.wrotapodlasia.pl/strategia-rozwoju-gminy-szudzialowo-na-lata-2026-2035/>

⁶ Na dzień 18 września 2025 r. dostępny jest projekt aktualizowanej obecnie Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo. Dokument poddawany jest konsultacjom społecznym i jest dostępny na stronie internetowej Gminy: <https://bip-ugszudzialowo.wrotapodlasia.pl/strategia-rozwoju-gminy-szudzialowo-na-lata-2026-2035/>

granice obrębów ewidencyjnych oraz granic działek ewidencyjnych, zgłoszonych do ewidencji zbiorów i usług danych przestrzennych przez Starostę Sokólskiego na mocy ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (Dz.U. z 2025 r. poz. 242).

Ryc. 1 Obszar rewitalizacji w granicach obrębów ewidencyjnych gminy

Zgodnie z wymogami ustawy obszar rewitalizacji stanowi nie więcej niż 20% powierzchni gminy oraz jest zamieszkały przez nie więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, tj. odpowiednio jest to 7% powierzchni gminy⁷ zamieszkane przez 29% ludności. Wydzielenie podobszarów ma na celu dotarcie z projektami rewitalizacyjnymi do grupy i obszaru, który tego najbardziej wymaga, a jednocześnie posiada potencjały, które mogą służyć ich realizacji.

Ryc. 2 Podobszar rewitalizacji Szudziałowo

Szudziałowo pierwszy raz wzmiankowane jest w akcie erekcyjnym kościoła w Sokółce (1592 r.) oraz Szudziałowie. Kolejną informacją na temat Szudziałowa, zawartą w źródłach pisanych są postanowienia Sejmu Warszawskiego (1611 r.), z których dowiadujemy się, że rodzina Eysmontów (Eysymontów) domaga się zwrotu dóbr Szudziałowo, odebranych im podczas pomiaru włócznej i dołączonych do gruntów królewskich.⁸ Dobra szudziałowskie rewindykował swojemu domowi Jędrzej Eysymont, który to ród żył w Wielkim Księstwie Litewskim i pieczętował się herbem Korab. W XVIII wieku Szudziałowo funkcjonowało jako dziedzictwo rodu Eysymontów, które później zamieniono na grunty królewskie. Te ostatnie ponownie stały się własnością prywatną, która następnie została rozparcelowana i w takiej formie przetrwała do czasów współczesnych.⁹

Szudziałowo jest ośrodkiem administracyjnym gminy. Zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna w większości skoncentrowana jest wzdłuż głównych ulic: Centralnej i Bankowej. Zabudowa wielorodzinna występuje przy ul. Szkolnej i Działkowej. Dominantą w układzie miejscowości jest zabytkowy kościół pw. św. Wincentego Ferreriusza i św.

⁷ Do wyliczenia powierzchni miejscowości przyjęto powierzchnię obszarów zamieszkałych zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

⁸ Gminny Program Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo na lata 2012-2015, przyjęty Uchwałą NR XV.99.2012 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 19 czerwca 2012 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Szudziałowo na lata 2012-2015.

⁹ <https://poranny.pl/szudzialowo-historia-miejscowosci/ar/5363780>

Bartłomieja Apostoła. W Szudziałowie znajduje się ośrodek opieki zdrowotnej, straż pożarna, oddział straży granicznej, policja, placówki handlu, usług rzemieślniczych, oświaty, usług sakralnych, usług sportowych, produkcji oraz infrastruktury technicznej.

Ryc. 3 Podobszar rewitalizacji Babiki i Wojnowce

W obszarze rewitalizacji, w obrębie wsi Babiki i Wojnowce, zabudowa rozlokowana jest wzdłuż dróg. Przeważa zabudowa zagrodowa oraz mieszkaniowa jednorodzinna. Zabudowa zagrodowa jest uporządkowana, w głębi działek rozlokowane są zabudowania gospodarcze związane z produkcją rolną oraz tereny upraw. W obszarze rewitalizacji dominuje funkcja rolnicza.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo¹⁰ wskazano, że dla rozwoju Gminy należy racjonalnie wykorzystać jej położenie w części obszaru Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej, istniejące walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej i rekreacyjnej, majątek trwały oraz sprzyjać rozwojowi przedsiębiorczości mieszkańców.

Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szudziałowo zostały przeprowadzone na podstawie art. 6 i art 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Celem konsultacji było zebranie od interesariuszy uwag, opinii i propozycji dotyczących wyznaczonego obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji: zbieranie uwag w postaci papierowej, zbieranie uwag w formie elektronicznej, spotkanie konsultacyjne oraz ankiety on-line. Wyniki konsultacji społecznych zostały opisane w rozdziale 9 pt. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji został ustanowiony na mocy uchwały nr IX.74.2025 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 6 czerwca 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Szudziałowo (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2025 r. poz. 2740).

Celem szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji jest przeprowadzenie analizy negatywnych zjawisk na tym obszarze oraz wskazanie lokalnych potencjałów, które będą stanowiły istotny aspekt w niwelacji zidentyfikowanych problemów.

¹⁰ Studium zostało zatwierdzone Uchwałą Nr III/14/98 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 22 grudnia 1998 r. Zmiany wprowadzono Uchwałą Nr XXV/133/09 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 10 września 2009 r., Uchwałą Nr XXXII/171/10 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 29 czerwca 2010 r. oraz Uchwałą Nr XII.71.2011 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 6 grudnia 2011 r.

2.1. Sfera społeczna

Wyznaczony obszar rewitalizacji w Gminie Szudziałowo cechuje się wyraźną kumulacją problemów społecznych, co potwierdzają dane wskaźnikowe oraz analizy jakościowe przeprowadzone w trzech podobszarach: Babiki, Szudziałowo i Wojnowce. Kluczowymi wyzwaniami społecznymi są: starzenie się populacji, wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych, znaczna liczba mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, w tym z powodu ubóstwa, bezrobocia i niepełnosprawności oraz ograniczona aktywność społeczna w części obszaru. Struktura demograficzna wskazuje na niekorzystne proporcje osób w wieku poprodukcyjnym i przedprodukcyjnym, co może w dłuższej perspektywie doprowadzić do braku zastępowalności pokoleń i osłabienia lokalnego rynku pracy. Bezrobocie, zwłaszcza wśród osób młodych oraz z niskim poziomem wykształcenia, skutkuje zjawiskami wykluczenia społecznego, ubóstwa i marginalizacji. Znaczący odsetek dzieci z obszaru pobiera stypendia szkolne z powodów socjalnych, co wskazuje na pogarszające się warunki materialne rodzin. Dodatkowo, w niektórych podobszarach odnotowuje się niski poziom zaangażowania mieszkańców w działalność społeczną i obywatelską. Pomimo funkcjonowania kilku organizacji pozarządowych i lokalnych instytucji, obserwowane są wyraźne różnice w aktywności między częściami obszaru, co może świadczyć o istnieniu barier integracyjnych. Powyższe problemy wskazują na konieczność kompleksowych działań rewitalizacyjnych, ukierunkowanych na aktywizację zawodową, wsparcie osób niepełnosprawnych i ich opiekunów, rodzin i seniorów oraz wzmocnienie lokalnej tożsamości i współpracy społecznej.

Świadczą o tym wartości wskaźników delimitacyjnych, wykorzystanych do analizy sfery społecznej. 12 spośród 18 wskaźników dla obszaru rewitalizacji osiągnęło wartości gorsze aniżeli średnia dla gminy. O kryzysowej sytuacji w Gminie świadczy również fakt, że Gmina Szudziałowo znajduje się na liście gmin doświadczających kumulacji negatywnych czynników społeczno-gospodarczych¹¹ oraz na liście gmin zagrożonych trwałą marginalizacją¹².

Tab. 1 Porównanie wskaźników w sferze społecznej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Szudziałowo
1	wskaźnik obciążenia demograficznego [%]	30,70	39,81
2	udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie mieszkańców [%]	12,30	15,33
3	udział dzieci w wieku do 6 lat w liczbie mieszkańców [%]	3,43	5,69
4	udział osób bezrobotnych w wieku powyżej 55 lat w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	50,20	22,62
5	udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	11,74	8,20
6	udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	85,61	77,55
7	udział osób bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	50,91	35,03
8	udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%]	12,09	5,90

¹¹ Załącznik do programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 nr I, stanowiący Załącznik Nr 2 do Uchwały Nr 104/2160/2025 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 20 sierpnia 2025 r

¹² Załącznik do Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Szudziałowo
9	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w ogólnej liczbie korzystających [%]	66,46	38,24
10	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w ogólnej liczbie korzystających [%]	65,87	45,42
11	liczba popełnionych przestępstw i wykroczeń w przeliczeniu na 100 mieszkańców	3,38	5,00
12	Liczba osób z niebieską kartą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	0,74	0,83
13	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w ogólnej liczbie korzystających [%]	19,86	15,41
14	udział osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie korzystających [%]	3,95	10,67
15	odsetek dzieci pobierających stypendium szkolne w przeliczeniu na liczbę uczniów [%]	22,24	12,67
16	liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na mieszkańców [%]	0,40	0,55
17	liczba zarejestrowanych kół gospodyń wiejskich w przeliczeniu na mieszkańców [%]	0,35	0,03
18	frekwencja w wyborach samorządowych w 2024 r. [%]	57,20	56,34

13,51% populacji obszaru rewitalizacji stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, a 19,7% to osoby w wieku poprodukcyjnym. Taka struktura wiekowa może świadczyć o procesie starzenia się społeczności obszaru rewitalizacji, w szczególności utrzymujący się negatywny trend zmniejszania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w przyszłości może stanowić przyczynę braku zastępowalności pokoleń także na rynku pracy, prowadzącą do spadku liczby osób gotowych do podjęcia pracy przy jednoczesnym opuszczaniu rynku pracy ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego. Jednocześnie należy wskazać na potencjalną przyczynę zmniejszania się liczby osób w wieku przedprodukcyjnym w strukturze wiekowej mieszkańców, jaką jest odpływ młodych ludzi do większych ośrodków miejskich, które zapewniają im możliwości zarobkowe. Zapewnienie odpowiednich miejsc pracy, infrastruktury do spędzania czasu wolnego oraz miejsc opieki nad dziećmi, może skutkować napływem do gminy osób młodych, a tym samym w perspektywie czasu zwiększanie udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Wymaga to jednak podejmowania działań nie tylko przez samorząd lokalny, ale także jest skutkiem decyzji na wyższych szczeblach administracji, jak również przedsiębiorców, którzy decyzje o lokalizacji podmiotów gospodarczych podejmują w oparciu o rachunek ekonomicznej opłacalności przedsięwzięć.

Trwający proces starzenia się ludności wskazuje na konieczność podjęcia działań skierowanych także do grupy osób w wieku poprodukcyjnym i aktywnego ich włączenia w życie społeczno-gospodarcze gminy. Działania te powinny stanowić odpowiedź na ich potrzeby w zakresie dostępności usług ochrony zdrowia, bliskością placówek usługowych i handlowych. W kontekście rosnącej liczby osób starszych wyzwanie dla samorządu lokalnego stanowi zjawisko poczucia samotności osób starszych, co przekłada się na potrzeby aktywizacyjne wśród tej grupy wiekowej, a także dostosowanie przestrzeni, obiektów publicznych i miejsc wypoczynku dla osób starszych.

Okolo 45% osób bezrobotnych i niemalże taki sam odsetek osób długotrwale bezrobotnych mieszka w obszarze rewitalizacji. Długotrwale bezrobotni stanowią 84,5% wszystkich bezrobotnych w obszarze rewitalizacji. Ponad 68% bezrobotnych wśród osób powyżej 55 roku życia to mieszkańcy obszaru rewitalizacji. 52,1% zarejestrowanych bezrobotnych w obszarze rewitalizacji to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. Bezrobocie jest uznawane przez mieszkańców jako jeden z istotnych problemów społecznych w gminie. Bezrobocie, szczególnie długotrwale, jest przyczyną kolejnych, negatywnych zjawisk społecznych, tj. ubóstwo, utrata statusu społecznego, pogarszające się relacje z rodziną i bliskimi, rozpad rodzin czy patologie społeczne.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Osoby będące w trudnej sytuacji życiowej często korzystają z różnych zasiłków, a także jednocześnie z kilku form wsparcia. Najwięcej świadczeń pomocowych w obszarze rewitalizacji jest pobieranych z powodu ubóstwa (64), bezrobocia (60) i niepełnosprawności (10). Beneficjenci pomocy społecznej to ok. 10% mieszkańców obszaru rewitalizacji. Świadczy to o kumulacji problemów związanych z szeroko rozumianym wykluczeniem społecznym.

Trudności w sferze społecznej, takie jak bezrobocie i ubóstwo, często wpływają na życie rodzin i mają negatywny wpływ na rozwój dzieci. Gospodarcze wyzwania mogą prowadzić do zmniejszenia szans na zdobycie edukacji wyższego poziomu, co może pogłębiać nierówności społeczne. Świadczenia dla uczących się dzieci i młodzieży stanowią formę pomocy materialnej dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej i życiowej. Pobieranie przez dzieci stypendium szkolnego jest wsparciem dla rodzin dotkniętych trudnościami finansowymi, umożliwiając kontynuację nauki pomimo ograniczeń materialnych. Ponad 44% dzieci pobierających stypendium szkolne mieszka w obszarze rewitalizacji, co także potwierdza występowanie negatywnych zjawisk w sferze społecznej, bowiem podstawową przesłanką otrzymania przez ucznia stypendium szkolnego jest trudna sytuacja materialna, w jakiej ten uczeń się znajduje, wynikająca z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe.

Jednym z istotnych aspektów procesu rewitalizacji jest aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru. Część społeczności obszaru aktywnie uczestniczy w życiu społecznym gminy. Świadczyć o tym może liczba działających Kół Gospodyń Wiejskich, osiągając w obszarze rewitalizacji wskaźniki na poziomie zdecydowanie wyższym od średniej dla gminy. Mniej korzystnie przedstawia się wskaźnik dla liczby organizacji pozarządowych. Lepiej aniżeli średnia dla gminy kształtuje się wskaźnik frekwencji wyborczej. Analizując wskaźniki świadczące o stosunkowo wysokiej aktywności społecznej części mieszkańców należy podkreślić, że współwystępują one z niekorzystnymi zjawiskami zdiagnozowanymi w pozostałych kwestiach społecznych. Może to sugerować, że istnieje intensywna aktywność wśród pewnej grupy społecznej, która nie doświadcza skutków zjawisk kryzysowych, a mieszka w pobliżu osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych marginalizacją.

Analizując zagadnienia aktywności społecznej należy wziąć pod uwagę fakt, że w małych gminach formalne organizacje mogą nie oddawać pełnej skali aktywności społecznej, wymagane jest zastosowanie mierzalnych wskaźników. Przykładem może być liczba kół gospodyń wiejskich czy organizacji pozarządowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców. Tego typu wskaźniki pozwalają jednak na obiektywną ocenę poziomu zaangażowania społecznego oraz umożliwiają porównanie różnych obszarów. Chociaż wskaźniki te mogą nie odzwierciedlać pełnej skali aktywności, są istotnym narzędziem w identyfikacji obszarów wymagających wsparcia i w opracowywaniu strategii rewitalizacyjnych, które uwzględnią lokalne specyfiki. Małe gminy mają często mniejsze zasoby ludzkie, co może utrudniać zakładanie formalnych organizacji, choć nie oznacza to

braku aktywności społecznej. Jednak w tym tkwi również potencjał. Organizowanie się ludzi na mniejszą skalę, np. wokół wspólnych projektów, wydarzeń lokalnych czy w nieformalnych grupach, może być równie skuteczne, co większe organizacje. Rewitalizacja powinna zatem uwzględniać ten potencjał, wspierać oddolne inicjatywy i budować mechanizmy współpracy, które mogą działać na małą skalę, ale przynosić duże efekty. Kluczowe będzie zidentyfikowanie realnych potrzeb i problemów mieszkańców, oraz wspieranie lokalnej aktywności, która nie zawsze musi przybierać formalne ramy. Tym bardziej, że w trakcie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szudziałowo interesariusze wskazywali starzenie się społeczeństwa (75%) i wyludnianie się miejscowości (66,7%), a także niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz słabą integrację społeczności lokalnej (po 41,7%) jako główne problemy w sferze społecznej.

Podobszar Babiki

Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 12,09% ogólnej liczby mieszkańców obszaru, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 23,08%. Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru wskazuje na starzenie się lokalnej społeczności. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 6,78%. 75% osób bezrobotnych to długotrwale bezrobotni, czyli pozostający bez pracy ponad rok. 75% wśród bezrobotnych to osoby z wykształceniem zawodowym i poniżej gimnazjalnego. Zjawisko to jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej. 6,59% mieszkańców jest objętych wsparciem pomocy społecznej, w tym wszyscy beneficjenci pobierają świadczenia z powodu bezrobocia i ubóstwa. Świadczenia pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym pobierane w obszarze to 4,08% łącznej liczby stypendiów szkolnych pobieranych w gminie. 25% dzieci w wieku szkolnym pobiera w podobszarze pobiera takie świadczenie. W obszarze obserwowany jest niski poziom aktywności społecznej, przejawiający się brakiem fundacji, stowarzyszeń oraz organizacji społecznych. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2024 r. również była niższa od gminnej średniej.

Podobszar Szudziałowo

Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 14,29% ogólnej liczby mieszkańców miejscowości, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 19,27%. Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru wskazuje na starzenie się lokalnej społeczności. Istotnym problemem w obszarze jest zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 13,75%. 81,82% osób bezrobotnych to długotrwale bezrobotni, co może obrazować złożony problem braku możliwości zatrudnienia. 52,67% wśród bezrobotnych to osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym. Problemy w sferze społecznej prowadzą do konieczności objęcia mieszkańców świadczeniami pomocy społecznej, dedykowanej osobom i rodzinom dla przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. 12,13% mieszkańców jest objętych wsparciem pomocy społecznej. Stypendia szkolne dla dzieci z obszaru to 38,78% łącznej liczby stypendiów w gminie. Pobiera je ponad 29% dzieci w wieku szkolnym z tego podobszaru.

W obszarze rewitalizacji działalność prowadzą: Gminna Biblioteka Publiczna, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie. W obszarze rewitalizacji Szudziałowo działają także: Koło Gospodyń Wiejskich oraz następujące organizacje, zarejestrowane w Rejestrze Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego, tj. Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Szudziałowo (0000252656), Ochotnicza Straż Pożarna w Szudziałowie (0000059382).

Podobszar Wojnowce

Osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowią 10,53% ogólnej liczby mieszkańców miejscowości, a osoby w wieku poprodukcyjnym – 19,3%. Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru wskazuje na starzenie się lokalnej społeczności. Istotnym problemem w obszarze jest zjawisko bezrobocia. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosi 15%. Wysoki poziom bezrobocia jest skutkiem ograniczonego dostępu do lokalnych miejsc pracy, a także braku infrastruktury, która mogłaby przyciągnąć potencjalnych inwestorów. 33,33% osób bezrobotnych to osoby powyżej 55 roku życia. Wzmacnianie lokalnego rynku pracy, wspieranie przedsiębiorczości oraz inwestowanie w szkolenia zawodowe, umożliwiające przebranżowienie, mogłoby pomóc w przeciwdziałaniu temu zjawisku. Problemy w sferze społecznej prowadzą do konieczności objęcia mieszkańców świadczeniami pomocy społecznej. 17,54% mieszkańców jest objętych wsparciem pomocy społecznej. Formą wsparcia finansowego dla uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, wynikającej z sytuacji społecznej i mającej na celu wyrównanie szans edukacyjnych są stypendia szkolne. Stypendia szkolne dla dzieci z obszaru to ok. 2% łącznej liczby stypendiów w gminie. W obszarze rewitalizacji działalność prowadzi stowarzyszenie Kółko Rolnicze w Wojnowcach oraz Koło Gospodyń Wiejskich w Wojnowcach „WOJOWNICZKI”.¹³

2.2. Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej w obszarze rewitalizacji analizie podlega poziom przedsiębiorczości. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest związana z potencjałem kapitału ludzkiego w zakresie podejmowania ryzyka działalności na własny rachunek, ale także jest wypadkową takich zmiennych jak lokalizacja czy wsparcie władz gminy w sferze rozwoju przedsiębiorczości lokalnej.

Tab. 2 Porównanie wskaźników w sferze gospodarczej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Szudziałowo
1	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	1,78	3,64
2	udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców [%]	67,15	61,62
3	liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	2,65	5,73

W gminie liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest większa niż w obszarze rewitalizacji. Może to świadczyć o większej aktywności gospodarczej w gminie jako całości, w porównaniu do obszaru objętego rewitalizacją, który wymaga interwencji rozwojowej. W szczególności mając na uwadze fakt, iż liczba ludności w wieku produkcyjnym (czyli osób potencjalnie aktywnych zawodowo) jest wyższa w analizowanym obszarze, niż w całej gminie. Podobnie jak w pierwszym wskaźniku, liczba zarejestrowanych firm na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym jest niższa w obszarze rewitalizacji w porównaniu z całą gminą. Wynika to z mniejszej aktywności gospodarczej w obszarze rewitalizacji, co może być jedną z przesłanek do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się niższą liczbą przedsiębiorstw na mieszkańca oraz na mieszkańca w wieku produkcyjnym, co może wskazywać na konieczność wsparcia

¹³ Stan na dzień 9 września 2024 r., Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich, dostępny: <https://krkgw.arimr.gov.pl/>

tego obszaru w celu zwiększenia jego potencjału gospodarczego. Potrzebne są więc działania rewitalizacyjne ukierunkowane na wspieranie przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy oraz wykorzystanie lokalnych zasobów, takich jak potencjał turystyczny, w celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.

W trakcie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szudziałowo w sferze gospodarczej interesariusze wskazywali na brak inwestorów i słabo rozwinięty sektor usług.

Podobszar Babiki

W obszarze zarejestrowany jest jeden podmiot gospodarczy i jest to osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jest nieco wyższy aniżeli w obszarze rewitalizacji i wynosi 64,84.

Podobszar Szudziałowo

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest niższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 2,49, a w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 3,75. W miejscowości działa 15 podmiotów w sektorze prywatnym – są to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a także trzy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jest nieco niższy aniżeli w obszarze rewitalizacji i wynosi 66,45. Szudziałowo, mimo iż pełni funkcję ośrodka administracyjnego gminy, cechuje się ograniczoną liczbą podmiotów gospodarczych oraz punktów usługowych. Sytuacja ta wskazuje na potrzebę podejmowania działań wspierających przedsiębiorczość oraz rozwój lokalnego rynku usług.

Podobszar Wojnowce

W obszarze wskaźniki dotyczące sfery gospodarczej i prowadzenia własnej działalności gospodarczej są w większości niższe aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji. Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców jest nieznacznie, lecz niższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 1,75, a w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym – 2,50. W miejscowości dwie osoby zarejestrowane są jako prowadzące działalność gospodarczą. Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców jest wyższy aniżeli w obszarze rewitalizacji i wynosi 70,18.

2.3. Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej w obszarze rewitalizacji analizie podlegał stan środowiska przyrodniczego jako istotny czynnik, mający wpływ na jakość życia mieszkańców. Diagnoza sytuacji środowiskowej powiązana jest ze standardami jakości środowiska, w tym gospodarką odpadami stanowiącymi zagrożenie dla życia, zdrowia lub stanu środowiska, jak również udziałem powierzchni zieleni. Walory przyrodnicze i krajobrazowe stanowią wartość estetyczną, jak i funkcjonalną. Możliwość wykorzystania obszarów chronionych dla społeczności lokalnej może przynieść liczne korzyści społeczne, zdrowotne i ekologiczne. Obszary te mogą służyć jako miejsca rekreacji, odpoczynku i spotkań dla społeczności lokalnej, mogą być wykorzystywane do edukacji ekologicznej. Korzystanie z przestrzeni zieleni może również przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców poprzez poprawę jakości powietrza. W rewitalizacji obszaru kluczowe znaczenie mogą mieć działania na rzecz ochrony środowiska, w szczególności rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE).

Tab. 3 Porównanie wskaźników w sferze środowiskowej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Szudziałowo
1	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki [Mg]	0,91	1,59
2	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków [Mg]	0,88	0,76

Usuwanie dachów azbestowo-cementowych jest konieczne głównie z powodu ryzyka zdrowotnego związanego z ekspozycją na azbest, który jest substancją rakotwórczą. Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków w obszarze rewitalizacji jest wyższa aniżeli średnio dla gminy. Usuwanie dachów azbestowo-cementowych w obszarze rewitalizacji jest nie tylko kwestią zdrowotną, ale także poprawia jakość życia mieszkańców, eliminując ryzyko długotrwałej ekspozycji na rakotwórczy azbest. Proces ten przyczynia się do podniesienia estetyki budynków i całej przestrzeni publicznej, co sprzyja odnowie i poprawie wizerunku obszaru rewitalizowanego. Ponadto, usunięcie azbestu może zwiększyć wartość nieruchomości oraz przyciągnąć nowych inwestorów i mieszkańców, co ma kluczowe znaczenie dla ożywienia gospodarczego gminy.

Wskaźnikiem uzupełniającym diagnozę w sferze środowiskowej był udział powierzchni zieleni w powierzchni jednostek urbanistycznych. W dwóch podobszarach udział powierzchni zielonych w powierzchni jednostek urbanistycznych jest niższy niż dla całej gminy. Ponadto, w analizach wzięto pod uwagę liczbę punktów adresowych, w których wskazano wykorzystywanie instalacji OZE.

W trakcie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy interesariusze wskazywali jako znaczący problem niską świadomość ekologiczną mieszkańców.

Podobszar Babiki

Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków jest wyższa aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 0,91 Mg na 1 budynek. Z analizy wynika, że ilość wyrobów zawierających azbest na jeden budynek w danej jednostce jest wyższa od średniej dla całego obszaru rewitalizacji. Jednocześnie, według danych CEEB w podobszarze mieszkańcy inwestują w OZE – dwie osoby posiadają pompy ciepła, dla dwóch punktów adresowych zareportowano wykorzystanie kolektorów słonecznych. Choć udział ten nie jest jeszcze duży, wskazuje na stopniowe wprowadzanie rozwiązań proekologicznych i może być traktowany jako sygnał pozytywnej zmiany. Zaplanowane działania w zakresie edukacji ekologicznej mogą umacniać ten korzystny trend.

Podobszar Szudziałowo

Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków jest wyższy aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 0,81 Mg na 1 budynek. Z analizy wynika, że ilość wyrobów zawierających azbest na jeden budynek w danej jednostce jest wyższa niż średnia dla obszaru rewitalizacji, co wskazuje na większe zagrożenie zdrowotne i potrzebę priorytetowego usunięcia azbestu w tym obszarze. Ponadto, w całym podobszarze, tylko w jednym przypadku jako źródło ciepła wykorzystywana jest pompa ciepła.

Podobszar Wojnowce

Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków jest wyższy aniżeli średnia dla obszaru rewitalizacji i wynosi 0,92 Mg na 1 budynek. Dla podobszaru nie wskazano wykorzystania instalacji OZE.

2.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Sfera przestrzenno-funkcjonalna stanowi istotny komponent jakości życia mieszkańców i wpływa bezpośrednio na warunki bytowe, możliwości integracji społecznej oraz poziom aktywności lokalnych społeczności. W przypadku wyznaczonego obszaru rewitalizacji w gminie Szudziałowo niedobory w infrastrukturze społecznej, niewystarczające zagospodarowanie przestrzeni publicznych oraz ograniczenia funkcjonalne zabudowy mają ścisły związek z pogłębiającymi się problemami w sferze społecznej i gospodarczej. Niska dostępność przestrzeni wspólnej, deficyty w zakresie infrastruktury usługowej czy degradacja zasobów kulturowych mogą ograniczać aktywizację mieszkańców, potęgować zjawiska wykluczenia oraz obniżać poczucie przynależności do lokalnej wspólnoty. Zależność ta jest szczególnie istotna w kontekście starzejącego się społeczeństwa, wysokiego poziomu bezrobocia i ograniczonej aktywności gospodarczej – deficyty infrastrukturalne nie tylko pogłębiają istniejące problemy społeczne, ale także ograniczają potencjał rozwojowy obszaru. Dlatego też kompleksowa rewitalizacja powinna uwzględniać nie tylko poprawę infrastruktury technicznej, ale również tworzenie przyjaznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które będą wspierać integrację, aktywność społeczną i rozwój lokalnych inicjatyw.

Diagnoza sytuacji obszaru rewitalizacji obejmuje niewystarczające wyposażenie w sferze technicznej i społecznej, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Tab. 4 Porównanie wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Szudziałowo
1	liczba placów zabaw i obiektów sportowych w przeliczeniu na liczbę mieszkańców jednostki urbanistycznej	2,6	0,31
2	liczba obiektów w Gminnej Ewidencji Zabytków w przeliczeniu na liczbę budynków	0,91	0,69
3	liczba przyłączy wodociągowych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w jednostce urbanistycznej	0,89	0,49
4	liczba przyłączy kanalizacyjnych w odniesieniu do liczby budynków mieszkalnych w jednostce urbanistycznej	0,28	0,03

Dostępność infrastruktury rekreacyjnej odnosi się do wszelkich obiektów, miejsc i udogodnień służących rekreacji, sportowi oraz aktywnemu spędzaniu czasu wolnego, takich jak obiekty sportowe, place zabaw, parki rekreacyjne, ścieżki rowerowe itp. Wyższy wskaźnik w obszarze rewitalizacji w porównaniu do całej gminy może wynikać z faktu, że Szudziałowo pełni funkcję siedziby gminy. Istotny jest fakt, że w miejscowościach Szudziałowo i Babiki znajdują się budynki oświatowe. Jako centralny punkt administracyjny, Szudziałowo posiada lepiej rozwiniętą infrastrukturę rekreacyjną, taką jak place zabaw i obiekty sportowe. Jest to typowe dla siedzib gmin, które często są bardziej doinwestowane w infrastrukturę publiczną, aby służyć większej liczbie mieszkańców i gości. Niemniej jednak, funkcjonujące w obszarze

rewitalizacji tego typu obiekty są wyposażone w przestarzały sprzęt, nie są dostosowane do osób ze specjalnymi potrzebami, nie korespondują z wyzwaniami nowoczesności. W procesie rewitalizacji warto rozważyć dalsze inwestycje, aby dodatkowo poprawić warunki i zachęcić do większej aktywności mieszkańców, a także nadać niektórym obszarom nowe funkcje, dopasowane do zdiagnozowanych problemów społecznych.

Zabytki odgrywają istotną rolę w poprawie jakości życia poprzez tworzenie estetycznych przestrzeni, które inspirują i wzbogacają codzienne doświadczenia mieszkańców. Ich obecność w otoczeniu przyczynia się do stworzenia wyjątkowego środowiska, które sprzyja relaksowi, refleksji oraz integracji społecznej. Ponadto, zabytki stanowią ważny element krajobrazu kulturowego, które dodają charakteru i autentyczności miejscom, zachęcając do odkrywania historii oraz dziedzictwa kulturowego danej lokalizacji, przyczyniając się do poprawy atrakcyjności miejsca do życia i pracy. Wartość wskaźnika w obszarze rewitalizacji jest wyższa niż dla całej gminy. Sugeruje to, że w obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest nieco więcej zabytków w stosunku do ogólnej liczby budynków. W obszarze rewitalizacji zlokalizowanych jest 19% zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków, w tym obiekty sakralne, ale także park podworski w obrębie Babiki. W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo” zaleca się ochronę istniejącej zieleni przed jej likwidacją.

Sieć wodociągowa obejmuje swym zasięgiem obszar prawie całej gminy, natomiast sieć kanalizacyjna funkcjonuje tylko w Szudziałowie, stąd wartość wskaźnika wyższa aniżeli średnia dla gminy. W obszarze rewitalizacji liczba przyłączy wodociągowych i kanalizacyjnych jest wyższa niż w całej gminie. Może to świadczyć o lepszej infrastrukturze komunalnej na tym obszarze. W gminie wskaźnik jest niższy, co oznacza, że istnieją jeszcze obszary, które nie mają pełnego dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej. To wskazuje na konieczność dalszych inwestycji w tej dziedzinie na terenie gminy.

W trakcie konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji problemem w sferze przestrzenno-funkcjonalnej najczęściej diagnozowanym przez interesariuszy było niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych, niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną i słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna.

Podobszar Babiki

W obszarze znajdują się pozostałości parku/ogrodu dworskiego z końca XVI w., przekształcanego w późniejszych czasach w duchu krajobrazowym. Park wpisany jest do Gminnej Ewidencji Zabytków. Wokół podjazdu rosły drzewa i krzewy ozdobne, a wewnątrz to zamykały zachowane stare szpalery. Kwaterę położoną po przeciwnej stronie drogi dojazdowej zajmował sad, a w skład kompozycji wchodziły także ogródek warzywny i stawy wykopane na zachód od ogrodu. Od czasów II wojny światowej park ulegał stopniowej dewastacji najpierw w wyniku działań wojennych, a następnie Państwowego Gospodarstwa Rolnego.¹⁴

Na terenie obszaru znajduje się duży budynek szkoły filialnej, zlokalizowany na działce ew. o powierzchni 1,57 ha, na terenie której znajduje się plac zabaw. Większość terenu pozostaje jednak niezagospodarowana. Jednocześnie, w budynku szkoły o pow. 5400 m² uczy się obecnie jedenastu uczniów klas I-III oraz szesnastu wychowanków oddziału przedszkolnego. W obszarze dostępna jest sieć wodociągowa, ale w sołectwie Babiki nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej. W obszarze odczuwalny jest brak przestrzeni wspólnej aktywności, dalszych prac wymaga modernizacja i rozbudowa infrastruktury wodociągowo-kanalizacyjnej.

¹⁴ https://zabytek.pl/pl/obiekty/park-863690/dokumenty/PL.1.9.ZIPOZ.NID_N_20_EN.503719/19

Podobszar Szudziałowo

W obszarze znajdują się 4 zabytki ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, z tego Kościół parafialny pw. śś. Wincentego Ferreriusza i Bartłomieja Apostoła wpisany do rejestru zabytków i stanowiący dominantę krajobrazu wsi Szudziałowo. Do lokalnych potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji zaliczyć należy funkcjonowanie w obszarze Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie wraz z infrastrukturą towarzyszącą tj. placem zabaw, boiskiem i halą sportową, a także innych placówek administracyjnych, które mają w planach realizację i koordynację zaplanowanych przedsięwzięć. Obiekty sportowe i wspólne przestrzenie publiczne są miejscem spotkań i wspólnych aktywności dla mieszkańców różnych grup wiekowych i społecznych. W obszarze zapewniona jest dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

Podobszar Wojnowce

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się obecnością ważnych obiektów infrastruktury społecznej, które stanowią o jego potencjale. Świetlica wiejska i altana rekreacyjna mogą odgrywać kluczową rolę w życiu lokalnej społeczności. Działania rewitalizacyjne powinny koncentrować się na modernizacji i rozbudowie infrastruktury społecznej, aby lepiej odpowiadała ona na potrzeby mieszkańców i sprzyjała integracji lokalnej. Jednocześnie warto zadbać o utrzymanie i rozwój infrastruktury technicznej, co pozwoli na dalsze podnoszenie jakości życia w tym obszarze.

2.5. Sfera techniczna

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji w sferze technicznej obejmuje analizę wykorzystywanych indywidualnych źródeł ciepła. Stan techniczny zabudowy i stosowane systemy ogrzewania mają bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, a tym samym ściśle wiążą się z problemami społecznymi zidentyfikowanymi na obszarze rewitalizacji. Rozpowszechnione stosowanie pieców na paliwa stałe zwiększa emisję zanieczyszczeń, wpływając negatywnie na stan zdrowia mieszkańców, w szczególności dzieci i osób starszych. W tym kontekście działania rewitalizacyjne muszą uwzględniać potrzebę poprawy efektywności energetycznej, modernizacji zasobów mieszkaniowych oraz wsparcia mieszkańców w adaptacji budynków do współczesnych wymagań środowiskowych i społecznych.

Tab. 5 Porównanie wskaźników w sferze technicznej w obszarze rewitalizacji i w gminie

lp.	nazwa wskaźnika	obszar rewitalizacji	Gmina Szudziałowo
1	odsetek źródeł ciepła na paliwa stałe w łącznej liczbie źródeł ciepła	83,85	81,15

W sferze technicznej w obszarze rewitalizacji analizie poddano wykorzystywane indywidualne źródła ciepła. Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków jest prowadzona zgodnie z założeniami nakreślonymi przez ustawę o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków, w której gromadzone są dane dotyczące źródeł ciepła i źródeł spalania paliw. 83,85% źródeł ciepła w obszarze rewitalizacji stanowią paliwa stałe. Jest to potencjalne źródło niskiej emisji w obszarze rewitalizacji. Istotnym aspektem jest także jakość wykorzystywanych nośników ciepła, jak również klasa energetyczna pieca.

W zakresie sfery technicznej istotne jest uwzględnienie stanu technicznego budynków oraz wpływu sposobu ogrzewania na emisję zanieczyszczeń do środowiska. W przypadku starszych systemów ogrzewania, takich jak piece węglowe, ich stan techniczny może być gorszy, co może prowadzić do większej emisji szkodliwych substancji i obciążenia dla środowiska. Dlatego istotne jest promowanie modernizacji systemów ogrzewania oraz stosowanie nowoczesnych, bardziej ekologicznych rozwiązań, co pozwoli zmniejszyć

negatywne skutki dla środowiska i poprawić jakość powietrza w obszarze rewitalizacji. Kluczową kwestią jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców od najmłodszych lat.

W Gminie Szudziałowo i w podobszarach rewitalizacji wciąż większość budynków ogrzewana jest przy użyciu pieców na paliwa stałe, często niskiej klasy. Głównym problemem w tym przypadku jest emisja zanieczyszczeń. Spalanie węgla powoduje uwalnianie do atmosfery dużych ilości pyłów zawieszonych, dwutlenku siarki, tlenków azotu czy rakotwórczego benzo[a]pirenu. Zanieczyszczenia te mają bezpośredni wpływ na zdrowie mieszkańców, przyczyniając się do chorób układu oddechowego i krążenia oraz do powstawania smogu. Problematyczne jest także bezpieczeństwo eksploatacji. Niewłaściwe spalanie prowadzi do osadzania się sadzy, strat energetycznych, a nawet ryzyka pożaru. Z kolei brak odpowiedniej wentylacji i regularnych przeglądów zwiększa możliwość zatrucia tlenkiem węgla. Nie można też pominąć uciążliwości dla otoczenia – dym z kominów, szczególnie w gęstej zabudowie, obniża komfort życia mieszkańców. W podobszarze Babiki odsetek budynków ogrzewanych piecami na paliwo stałe wynosi 79,07%, w podobszarze Szudziałowo jest to 79% i są to wartości nieznacznie niższe niż średnia gminna. Natomiast w podobszarze Wojnowce odsetek budynków ogrzewanych piecami na paliwo stałe, wynoszący 93,48%, znacznie przekracza średnią dla obszaru rewitalizacji i dla całej gminy, co wskazuje na pilną potrzebę modernizacji systemów grzewczych, aby poprawić efektywność energetyczną i zmniejszyć emisję zanieczyszczeń.

2.6. Lokalne potencjały rozwojowe

Lokalne potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji to zestaw atutów i mocnych stron obszaru rewitalizacji, społeczności, która go zamieszkuje, oraz działających tam przedsiębiorców i organizacji. Potencjały te zostały zidentyfikowane w analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Mają one istotny wpływ na zrównoważony rozwój obszaru, ale ich zasięg nie zawsze odnosi się wyłącznie do obszaru rewitalizacji, mając wpływ także na inne obszary w gminie.

Pomimo faktu, że w obszarze rewitalizacji skupiają się problemy w sferze społecznej, to jednocześnie posiada on wiele lokalnych potencjałów rozwojowych związanych z tą sferą, które można wykorzystać podczas planowania działań rewitalizacyjnych. Jednym z głównych atutów obszaru są jego mieszkańcy. Stanowią oni potencjał, możliwy do wykorzystania w procesie rewitalizacji. Mieszkańcy mogą wspomóc proces budowy silnej, lokalnej wspólnoty, która dba o siebie nawzajem oraz o otaczające środowisko. W obszarze rewitalizacji funkcjonuje 25% organizacji pozarządowych, działających w gminie. W zakresie rozwoju kulturalno-oświatowego mieszkańców w obszarze rewitalizacji działają następujące organizacje i stowarzyszenia, zarejestrowane w Rejestrze Stowarzyszeń Krajowego Rejestru Sądowego: Kółko Rolnicze w Wojnowcach (0000036119) oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Gminy Szudziałowo (0000252656). W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańców w obszarze rewitalizacji działa Ochotnicza Straż Pożarna w Szudziałowie (0000059382).

Aktywizacja i integracja społeczna, kultywowanie lokalnej kultury i tradycji, możliwość samorozwoju, okazja do zdobywania nowych umiejętności oraz znajomości to cechy charakteryzujące koła gospodyń wiejskich. Na podstawie postanowień ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz.U. z 2023 r. poz. 1179), istnieje możliwość dobrowolnego zrzeszania się w kołach gospodyń wiejskich, a w ww. ustawie określono tryb ich zakładania oraz organizację kół gospodyń wiejskich. Koło gospodyń wiejskich jest dobrowolną, samorządną społeczną organizacją mieszkańców wsi, wspierającą rozwój przedsiębiorczości na wsi i aktywnie działającą na rzecz środowisk wiejskich. Koło gospodyń wiejskich reprezentuje interesy i działa na rzecz poprawy sytuacji społeczno-zawodowej kobiet wiejskich oraz ich rodzin, a także wspiera wszechstronny rozwój

terenów wiejskich. W obszarze rewitalizacji działają: Koło Gospodyń Wiejskich w Szudziałowie oraz Koło Gospodyń Wiejskich w Wojnowcach „WOJOWNICZKI”.

W kontekście problemów zdiagnozowanych w sferze społecznej istotnym potencjałem są zlokalizowane w obszarze rewitalizacji instytucje publiczne, w tym związane z pomocą społeczną i wsparciem rodzin, tj. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, jak i placówki służby zdrowia (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej IL-MED).

Do potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji należy działalność Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie, a także funkcjonującej w strukturach Ośrodka - Gminnej Biblioteki Publicznej w Szudziałowie. Ze zbiorów biblioteki korzystają mieszkańcy gminy. Biblioteka realizuje zadania i aktywnie uczestniczy w cyklicznych imprezach kulturalno-rozrywkowych, jak również organizuje konkursy czy spektakle. Do najważniejszych założeń biblioteki należy systematyczny zakup nowości wydawniczych czy też udział w akcjach czytelniczych.

Placówki oświatowe (Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie wraz z szkołą filialną w Babikach) w obszarze rewitalizacji potencjalnie mogą zostać wykorzystane jako baza infrastrukturalno-techniczna, a wykwalifikowana kadra może z powodzeniem stanowić istotne wsparcie w procesie rewitalizacji. Ważnym obszarem działań wspierających lokalny rozwój jest edukacja nieformalna, prowadzona m.in. przez koła gospodyń wiejskich, biblioteki, placówki kultury i szkoły. Inicjatywy te, łączące różne pokolenia, budują kapitał ludzki i społeczny, rozwijając kompetencje przyszłości, takie jak współpraca, empatia czy odpowiedzialność za otoczenie.

W obszarze rewitalizacji zlokalizowane są inne obiekty użyteczności publicznej, zaspokajające różnorodne potrzeby mieszkańców. Są to m.in.: Urząd Gminy, biblioteka, sklepy, bank.

Do lokalnych potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji zaliczyć należy lokalne uwarunkowania, umożliwiające rozwój tych gałęzi, które wynikają z naturalnej predyspozycji terenu, jakim jest morfologia terenu i naturalne bogactwo form środowiska przyrodniczego. Rozwijające się na terenie Gminy Szudziałowo plantacje owoców jagodowych stanowią jej produkt lokalny i mogą zostać wykorzystane w procesie promocji gminy. Ponadto dominująca funkcja rolnicza może być uzupełniona przez funkcję turystyczno-rekreacyjną poprzez m.in.: agroturystykę, wykorzystywanie turystyczne zbiorników wodnych oraz turystyka aktywną, do czego niezbędne będą m.in. oznakowane szlaki piesze, rowerowe i konne.

Potencjałem lokalnym rozwoju obszaru rewitalizacji są jego walory przyrodnicze i krajobrazowe, które mogą zostać wykorzystane w ramach rozwoju funkcji turystycznej. Gmina Szudziałowo położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Wzgórza Sokółskie, na terenie Puszczy Knyszyńskiej charakteryzującej się różnorodnością biologiczną, wysokimi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, kulturowymi i wypoczynkowymi¹⁵. Wysoki udział lasów sprzyja naturalnej retencji wody i stabilizacji warunków klimatycznych.

Wykorzystanie lokalnego potencjału przyrodniczego obszaru rewitalizacji może także stanowić kluczowy czynnik w rozwoju lokalnej społeczności, tworząc możliwości w zakresie turystyki ekologicznej, edukacji środowiskowej, produkcji lokalnej żywności czy tworzenia miejsc rekreacji dla mieszkańców. Dzięki właściwemu wykorzystaniu zasobów naturalnych, gmina może promować zrównoważony rozwój, zachować bioróżnorodność oraz stworzyć warunki sprzyjające dobremu samopoczuciu i zdrowiu mieszkańców.

Lokalnym potencjałem rozwojowym w sferze technicznej jest prowadzenie działań na rzecz gospodarki niskoemisyjnej, wymiana starych, nieefektywnych źródeł ciepła na ekologiczne, wzrost udziału zużycia energii finalnej ze źródeł odnawialnych, a także działania podejmowane przez mieszkańców w zakresie termomodernizacji budynków mieszkalnych.

¹⁵ Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody, dostępny <https://crfop.gdos.gov.pl>

Gmina Szudziałowo charakteryzuje się korzystnymi warunkami do rozwoju OZE, w szczególności instalacji wykorzystujących energię wiatrową oraz słoneczną.

Dodatkowo, do lokalnych potencjałów rozwojowych obszaru rewitalizacji zaliczyć należy szereg zasobów i możliwości wynikających z dotychczas realizowanych lub planowanych projektów, których wdrażanie pozwala nie tylko poprawiać jakość infrastruktury, lecz także aktywizować lokalną społeczność. Planowana realizacja projektów podstawowych i uzupełniających otwiera drogę do pełniejszego wykorzystania potencjałów lokalnych na rzecz trwałego ożywienia społecznego.

W projektach tych widoczny jest wyraźny potencjał integracyjny, tworzenie miejsc przyjaznych mieszkańcom, które sprzyjają budowaniu więzi międzypokoleniowych, wspólnemu spędzaniu czasu oraz rozwijaniu kompetencji społecznych. Przestrzenie te jako nowoczesne centra aktywności, mogą stać się inkubatorami inicjatyw lokalnych, wydarzeń kulturalnych i działań edukacyjnych, odpowiadając na potrzeby różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów.

Ponadto wykorzystanie obszarów zielonych, w tym rewitalizowanych skwerów i ciągów pieszych, nie tylko poprawia estetykę przestrzeni, ale może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy. Te działania mogą być impulsem dla rozwoju małych usług lokalnych, agroturystyki czy rękodzielnictwa, w oparciu o dziedzictwo kulturowe i zasoby przyrodnicze.

Potencjałem wartym podkreślenia jest także zaangażowanie mieszkańców w działania społeczne i obywatelskie, czego wyrazem są lokalne organizacje pozarządowe i stowarzyszenia. Ich obecność świadczy o istnieniu kapitału społecznego, który odpowiednio wspierany może stać się fundamentem trwałej zmiany społecznej w ramach rewitalizacji. Istotną rolę mogą odegrać tu także placówki oświatowe i instytucje kultury, których infrastruktura i kadra mogą wspierać programy aktywizacyjne i edukacyjne. Wykorzystanie lokalnych potencjałów rozwojowych wymaga ścisłej współpracy między sektorem publicznym, społecznym i prywatnym. Partnerstwa lokalne oraz współdziałanie interesariuszy – od samorządu, przez organizacje pozarządowe, po przedsiębiorców – stanowią fundament skutecznego wdrażania działań rewitalizacyjnych i mogą przyczynić się do trwałej zmiany społecznej.

Wreszcie, nowe i zmodernizowane przestrzenie publiczne oraz obiekty społeczne mogą sprzyjać rozwojowi dialogu społecznego, współpracy instytucji i mieszkańców, a także umożliwiać testowanie lokalnych modeli usług społecznych, np. centrów wolontariatu czy świetlic środowiskowych. W dłuższej perspektywie, działania te mają szansę przełożyć się na większą spójność społeczną, poprawę jakości życia i wzrost zaangażowania mieszkańców w sprawy swojej miejscowości.

2.7. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Uzupełnieniem szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji wsparte wskazaniem lokalnych potencjałów rozwojowych jest podsumowanie diagnozy, tj. zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb określonych przez mieszkańców i pozostałych interesariuszy rewitalizacji wraz z możliwościami ich rozwiązania, wskazując w ten sposób potrzeby rewitalizacyjne obszaru. Tego rodzaju podsumowanie stanowi podstawę do projektowania kompleksowych działań rewitalizacyjnych, których skuteczność zależy nie tylko od trafności zdiagnozowanych problemów, ale także od stopnia zaangażowania lokalnych interesariuszy w cały proces.

Podsumowując szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji w sferze społecznej priorytety w zakresie prowadzenia rewitalizacji wiążą się z koniecznością przeprowadzenia wszechstronnej interwencji, mającej na celu wzmocnienie grup społecznych narażonych na marginalizację i wykluczenie społeczne. Wynika to z poziomu bezrobocia, a także jego struktury w obszarze rewitalizacji. Ten proces ma na celu zwiększenie kapitału społecznego, co z kolei prowadzi do trwałej aktywizacji społecznej, zawodowej i obywatelskiej osób, które

dotychczas pozostawały biernymi uczestnikami życia społecznego. Mieszkańcy wskazywali, że głównymi problemami są starzenie się społeczeństwa oraz słaba integracja lokalnych społeczności. Z jednej strony, wzrost liczby osób starszych stawia wyzwania związane z opieką zdrowotną i społeczną, a z drugiej – brak więzi i zaangażowania lokalnych mieszkańców utrudnia budowanie silnych i wspierających relacji. Te zjawiska mogą prowadzić do pogłębiania się izolacji i marginalizacji niektórych grup społecznych. Aby przeciwdziałać tym problemom, warto wprowadzić programy wspierające aktywizację seniorów, które promują ich udział w życiu społecznym oraz zapewniają dostęp do opieki zdrowotnej i edukacji cyfrowej. Dodatkowo, organizowanie regularnych inicjatyw integracyjnych, takich jak spotkania sąsiedzkie czy lokalne wydarzenia kulturalne, może wzmocnić więzi między mieszkańcami i zwiększyć ich zaangażowanie w sprawy społeczności.

Inne grupy, które wymagają spersonalizowanych interwencji, to dzieci i młodzież. Ich aktywizacja poprzez dostosowane do ich potrzeb zajęcia pozalekcyjne i programy edukacyjne jest kluczowa dla zwiększenia ich zaangażowania społecznego. Część dzieci i młodzieży, szczególnie w podobszarach, potrzebuje dodatkowego wsparcia wychowawczego i edukacyjnego. Jako priorytetowe winno zostać także potraktowane wsparcie dla grup szczególnie wrażliwych, takich jak osoby z niepełnosprawnościami, długotrwałymi chorobami, bądź doświadczające przemocy w rodzinie czy trudności życiowych. Pomimo istniejących gminnych instytucji pomocowych, istnieje potrzeba bardziej skoncentrowanych działań, szczególnie na poziomie lokalnym. Zasadnicze znaczenie ma również stworzenie sieci współpracy między instytucjami pomocy społecznej, organizacjami pozarządowymi i lokalnymi liderami. Taka struktura wsparcia może umożliwić szybsze reagowanie na potrzeby mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu na poziomie społeczności lokalnej. Lokalne organizacje pozarządowe mogą odegrać istotną rolę w świadczeniu pomocy tym najbardziej potrzebującym mieszkańcom. Istotnym elementem jest także aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych, często generujących inne problemy społeczne w swoich rodzinach.

Wnioskiem z analizy danych w sferze gospodarczej jest potrzeba szczególnego wsparcia obszaru rewitalizacji, aby wyrównać różnice i stymulować tam rozwój gospodarczy. Mieszkańcy zwracali uwagę na brak inwestorów oraz słabo rozwinięty sektor usług, co wpływa na ograniczone możliwości rozwoju lokalnej gospodarki i niską dostępność usług na miejscu. Bliskie położenie Sokółki i Białegostoku sprawia, że mieszkańcy obszaru rewitalizacji często korzystają z usług dostępnych poza swoim miejscem zamieszkania. Miasto powiatowe i wojewódzkie stanowią silną konkurencję dla lokalnej gospodarki i utrudnia przyciąganie nowych przedsiębiorstw, a bogata oferta usługowo-handlowa i przemysłowa znajdująca się w stolicy powiatu i województwa w znacznym stopniu zaspokajają potrzeby mieszkańców, jednocześnie oferując liczne miejsca pracy, co zmniejsza motywację do zakładania własnej działalności gospodarczej na terenie obszaru rewitalizacji.

W sferze środowiskowej kluczowe znaczenie mają działania związane z ochroną środowiska, w tym usuwanie azbestu, który stanowi zagrożenie zdrowotne, oraz rozwój odnawialnych źródeł energii (OZE). Zasoby przyrodnicze, takie jak obszary chronione, stanowią duży potencjał dla lokalnego rozwoju, szczególnie w zakresie turystyki i rekreacji. Efektywne wykorzystanie walorów krajobrazowych oraz promowanie działań ekologicznych mogą wpłynąć na podniesienie atrakcyjności obszaru oraz dobrostan lokalnej społeczności.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna w rewitalizacji odgrywa istotną rolę, szczególnie w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej. W procesie rewitalizacji warto rozważyć dalsze inwestycje w infrastrukturę społeczną i zagospodarowanie przestrzeni publicznych, a także zmianę funkcji niektórych obiektów, w odpowiedzi np. na zmiany demograficzne. W obszarach rewitalizacji, mimo istnienia bazy lokalowej, brak jest nowoczesnych miejsc aktywności. Modernizacja i rewaloryzacja obiektów i przestrzeni publicznych może podnieść atrakcyjność obszaru.

Diagnoza sfery technicznej obszaru rewitalizacji wskazuje na duży odsetek budynków ogrzewanych piecami na paliwa stałe. Konieczne staje się więc podjęcie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej oraz redukcji emisji zanieczyszczeń. Wprowadzenie nowoczesnych systemów grzewczych oraz termomodernizacja starszych budynków mogłyby znacząco poprawić jakość życia mieszkańców i stan środowiska. Choć w niektórych podobszarach odsetek pieców na paliwa stałe jest niższy niż średnia dla gminy, nie są to różnice znaczące. Działania rewitalizacyjne w tej sferze powinny koncentrować się na wymianie nieefektywnych źródeł ciepła i wspieraniu ekologicznych rozwiązań w zakresie gospodarowania nieruchomościami. W kontekście technicznym wskazane jest również wdrożenie lokalnych programów doradztwa energetycznego, które wspierałyby mieszkańców w planowaniu i realizacji modernizacji budynków, szczególnie w zakresie efektywności energetycznej. Programy te powinny być powiązane z dostępem do źródeł finansowania zewnętrznego, zarówno krajowego, jak i unijnego.

Kompleksowa diagnoza obszaru rewitalizacji pozwala nie tylko określić konkretne potrzeby, ale także wskazać potencjalne kierunki rozwoju społeczności lokalnej. Skuteczność planowanych działań zależy od ich spójności, systematycznego monitorowania rezultatów oraz realnego włączenia mieszkańców we wszystkie etapy procesu, poczynając od planowania, przez wdrażanie, aż po ocenę efektów. Tylko w ten sposób możliwe będzie osiągnięcie trwałych zmian i rzeczywistej poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji.

3. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Podstawą planowania dla obszaru rewitalizacji jest pogłębiona analiza problemów, potrzeb i lokalnych potencjałów tego obszaru, przeprowadzona na etapie szczegółowej diagnozy wsparta udziałem interesariuszy w kreowaniu wizji rozwoju. Wizja stanowi opis pożądanego stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji i osiągnięciu jego celów.

W wyniku analizy potrzeb i potencjałów lokalnych obszaru rewitalizacji wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji została określona jako:

W perspektywie roku 2035 Gmina Szudziałowo jawi się jako przestrzeń otwarta, bezpieczna i sprzyjająca integracji społecznej, stanowiąca atrakcyjne miejsce do życia. Priorytetem rozwoju pozostają potrzeby mieszkańców, którym zapewnia się warunki sprzyjające edukacji, pracy, przedsiębiorczości oraz wypoczynkowi. W obszarach rewitalizacji szczególną uwagę poświęca się osobom wymagającym dodatkowego wsparcia – seniorom i osobom z niepełnosprawnościami, dla których dostępne są wysokiej jakości usługi społeczne. W nowych i odnowionych obiektach publicznych organizowane są również inicjatywy otwarte dla wszystkich mieszkańców, w tym młodzieży i rodzin, służące budowaniu spójnej i aktywnej wspólnoty lokalnej. Gmina konsekwentnie wzmacnia swój potencjał gospodarczy i turystyczny, prowadząc rozwój w sposób zrównoważony – z poszanowaniem środowiska naturalnego oraz dbałością o dziedzictwo kulturowe i lokalne tradycje.

W sferze społecznej działania rewitalizacyjne ukierunkowane będą na wspieranie integracji społecznej oraz włączenie społeczne, pozwalające zmniejszać problem poziomu bezrobocia i ubóstwa. Gmina Szudziałowo stanie się obszarem zapewniającym mieszkańcom atrakcyjne warunki do życia, aktywności społecznej i zawodowej oraz integracji, a także będzie stanowiła forum aktywnej współpracy pomiędzy administracją publiczną, mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi. Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji pozytywnie wpłynie na całą społeczność gminy. Zakładana organizacja przestrzeni publicznych powinna zachęcić wszystkie grupy społeczne, tj. rodziny, dzieci i młodzież, seniorów, osoby niepełnosprawne do integracji społecznej poprzez udział w formach aktywności proponowanych na terenie gminy, tj. imprezy kulturalne, sportowe i rekreacyjne.

W sferze gospodarczej nastąpi aktywizacja gospodarcza mieszkańców, a gmina będzie obszarem, gdzie istnieją korzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej dzięki funkcjonującym i potencjalnym podmiotom gospodarczym.

W sferze środowiskowej gmina będzie dążyła do jakościowej poprawy terenów zielonych i rekreacyjnych, przechodzenia w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, pozwalającej na zmniejszenie emisji dwutlenku węgla, a także usuwania wyrobów zawierających azbest z budynków na terenie gminy.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej gmina będzie cechowała się wysokiej jakości strukturą przestrzenną, nastąpi poprawa stanu zachowania obiektów publicznych, estetyki przestrzeni wspólnych, infrastruktury drogowej i technicznej. Zrewitalizowane obszary będą atrakcyjne dla mieszkańców i podmiotów gospodarczych, a odnowiona przestrzeń i infrastruktura będzie stanowiła podstawę do podejmowania działań, zmierzających do poprawy estetyki pozostałych obszarów gminy.

4. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Głównym celem prowadzenia procesu rewitalizacji jest społeczne i gospodarcze ożywienie zdegradowanych obszarów gminy. Zdefiniowana wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji będzie realizowana poprzez cele rewitalizacji. Cele rewitalizacji stanowią odpowiedź na problemy zidentyfikowane przy opracowaniu szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem lokalnych potencjałów rozwojowych i potrzeb rewitalizacyjnych.

Cele rewitalizacji pozostają w pełni adekwatne do problemów zidentyfikowanych w toku diagnozy. Odpowiadają one zarówno na zjawiska społeczne, takie jak starzenie się ludności, długotrwałe bezrobocie, ubóstwo czy ograniczona aktywność mieszkańców, jak i na deficyty w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Uwzględniają konieczność poprawy jakości przestrzeni publicznych, rozwoju usług społecznych i aktywizacji lokalnych społeczności, przy jednoczesnym wykorzystaniu zasobów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego. Cele te zostały sformułowane w sposób umożliwiający wdrażanie działań zrównoważonych, komplementarnych i dostosowanych do specyfiki obszaru rewitalizacji. Stanowią więc przełożenie wizji stanu obszaru po rewitalizacji oraz są wynikiem partycypacji społecznej. Cele rewitalizacji mają charakter zintegrowany, zapewniając kompleksową interwencję i spójne całościowo zaadresowanie problemów.

Cele rewitalizacji zostały sformułowane w sposób kompleksowy i odpowiadający zdiagnozowanym potrzebom oraz lokalnym potencjałom. Obejmują one:

1. Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego, poprzez aktywizację społeczności lokalnej, rozwój usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych oraz wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.
2. Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych, sprzyjających integracji społecznej, poprawie estetyki otoczenia oraz bezpieczeństwu i aktywności mieszkańców.
3. Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy, w tym zasobów przyrodniczych i krajobrazowych, z uwzględnieniem działań proekologicznych, ochrony bioróżnorodności oraz adaptacji do zmian klimatu.

Uwzględniając konieczność kompleksowego i skoordynowanego podejścia, realizacja programu rewitalizacji w gminie powiązana jest z lokalną polityką społeczną, edukacyjną, kulturalną, gospodarczą i przestrzenną. Cele rewitalizacji odzwierciedlają wizję przemiany obszaru zdegradowanego oraz dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców, integrując działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Odpowiadają one przede wszystkim na:

- wysoki poziom bezrobocia, ubóstwa i korzystania z pomocy społecznej,

- starzenie się populacji i odpływ młodych mieszkańców,
- ograniczony dostęp do usług społecznych i przestrzeni wspólnej,
- niską aktywność gospodarczo-inwestycyjną oraz
- zły stan techniczny systemów grzewczych i wysoką niską emisję.

Kierunki działań odpowiadają zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym. W ich sformułowaniu zastosowana została komplementarność problemowa poprzez powiązanie zdiagnozowanych, negatywnych zjawisk na podstawie analizy sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co pozwoliło na określenie dopełniających się celów, które oddziałują na zidentyfikowane kryzysy, wykorzystując jednocześnie lokalne potencjały rozwojowe.

Każdemu z celów rewitalizacji przyporządkowano kierunki działań, umożliwiające osiągnięcie pożądanego efektów w zakresie rozwiązywania problemów w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

Tab. 6 Cele rewitalizacji i kierunki działań

lp.	cel	kierunki działań
1	Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego	1.1. Przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego. 1.2. Motywowanie i wspieranie mieszkańców w działaniach na rzecz lokalnej społeczności. 1.3. Tworzenie przestrzeni wspólnych i miejsc spotkań sprzyjających integracji oraz wzmocnianiu spójności społecznej. 1.4. Zapewnienie powszechnego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych dla mieszkańców wszystkich grup wiekowych. 1.5. Wzmocnianie tożsamości lokalnej poprzez rozwój oferty kulturalnej i edukacyjnej. 1.6. Aktywizacja zawodowa mieszkańców i rozwój kompetencji. 1.7. Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych.
2	Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych	2.1. Modernizacja i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej. 2.2. Poprawa infrastruktury obiektów kulturalnych, sakralnych i sportowych. 2.3. Zwiększenie atrakcyjności i dostępności przestrzeni publicznych. 2.4. Termomodernizacja budynków i wdrażanie rozwiązań zwiększających efektywność energetyczną. 2.5. Poprawa estetyki zabudowy i elementów małej architektury. 2.6. Usprawnienie systemu komunikacyjnego, w tym infrastruktury drogowej i pieszej. 2.7. Modernizacja infrastruktury technicznej, w tym sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.
3	Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy	3.1. Aktywne wykorzystanie zasobów kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych. 3.2. Zagospodarowanie terenów zieleni z myślą o potrzebach rekreacyjnych mieszkańców.

lp.	cel	kierunki działań
		3.3. Poprawa stanu środowiska, w tym działania na rzecz gospodarki niskoemisyjnej oraz usuwania wyrobów zawierających azbest.
		3.4. Kształtowanie ładu przestrzennego i promowanie porządku w przestrzeniach publicznych.

5. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Rewitalizacja to narzędzie społecznego i gospodarczego ożywiania obszarów zdegradowanych, a wynikiem działań, mających na celu wyprowadzenie obszarów ze stanu kryzysowego, powinien być rozwój kapitału społecznego na rewitalizowanym obszarze. Istotne jest więc podejmowanie działań aktywizujących i sprzyjających budowaniu tożsamości lokalnej i tworzeniu więzi międzyludzkich. Silne poczucie tożsamości i więzi daje pozytywne efekty zarówno w kontaktach międzyludzkich, prowadzących do działań na rzecz lokalnej społeczności, ale także w sferze przestrzeni publicznej, wyrażające się podejmowaniem inicjatyw na rzecz poprawy jakości otoczenia, zwiększenia poczucia bezpieczeństwa i zmniejszenia poziomu wykluczenia społecznego.

Ożywienie społeczne jest ściśle powiązane z poprawą jakości życia – zarówno poprzez zwiększenie dostępności usług publicznych, jak i tworzenie przestrzeni wspólnych, które sprzyjają integracji, współpracy międzypokoleniowej oraz udziałowi w życiu lokalnej wspólnoty. Działania te przekładają się nie tylko na wzrost zaufania społecznego i poczucia bezpieczeństwa, ale również na poprawę estetyki otoczenia oraz przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia i bierności społecznej.

W ramach Programu zaplanowano projekty zintegrowane, które łączą cele społeczne z komponentami infrastrukturalnymi, gospodarczymi i środowiskowymi. Są one odpowiedzią na potrzeby zidentyfikowane w procesie diagnozy oraz rezultatem szerokich konsultacji społecznych. Każdy z projektów został zaprojektowany w sposób komplementarny – tak, aby równocześnie odpowiadać na potrzeby różnych grup mieszkańców oraz przyczyniać się do realizacji trzech głównych celów rewitalizacji.¹⁶

Założenia Programu będą realizowane poprzez konkretne projekty rewitalizacyjne. Lista planowanych, podstawowych projektów rewitalizacyjnych nie stanowi zamkniętego katalogu działań. Cele rewitalizacji nie powinny być rozpatrywane rozłącznie, gdyż mają charakter komplementarny, a ich realizacja w ramach projektów zintegrowanych umożliwi zrealizowanie wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji. W zamierzeniach zaplanowane działania wspierają dążenie do spójności społecznej obszaru rewitalizacji, ale także całego obszaru gminy.

Projekty te zostały zaprojektowane tak, aby wzajemnie się uzupełniały – tworząc spójną ramę działań rewitalizacyjnych w skali całej gminy. Każde z przedsięwzięć koncentruje się na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, tworzeniu przyjaznych i dostępnych przestrzeni oraz wspieraniu lokalnej aktywności. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja staje się procesem głęboko osadzonym w potrzebach mieszkańców, prowadząc nie tylko do poprawy warunków życia, ale także do budowy zrównoważonej, zintegrowanej i silnej wspólnoty lokalnej.

¹⁶ Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) oraz art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz.U. z 2022 r. poz. 1079).

5.1. Planowane, podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Planowane, podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne przekładają cele rewitalizacji na konkretne działania:

- ❖ **P1: Centrum Integracji Lokalnej** - utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych.
- ❖ **P2: Klub Integracji Społecznej** – droga do pracy i aktywnego życia.
- ❖ **P3: Kraina zmysłów** – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI.
- ❖ **P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego** – od edukacji po opiekę senioralną.
- ❖ **P5: Poprawa jakości życia mieszkańców** poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce.
- ❖ **P6: Centrum Aktywności Rodzinnej** – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie.
- ❖ **P7: Kulturalne Serce Gminy** – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie.
- ❖ **P8: Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką** - poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych.
- ❖ **P9: Zielona Przystań** - zazielenianie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie miejsc odpoczynku - skwerów w podobszarach rewitalizacji.

Realizacja powyższych projektów ma przyczynić się do:

- włączenia w budowanie wspólnoty lokalnej mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób ze specjalnymi potrzebami,
- przeciwdziałania negatywnym trendom społecznym,
- redukcji bezrobocia i uruchomienia nowych usług lokalnych,
- zwiększenia atrakcyjności obszaru dzięki lepszej infrastrukturze społecznej,
- poprawy stanu zdrowia i aktywności fizycznej mieszkańców,
- zmniejszenia skali wykluczenia społecznego poprzez tworzenie zachęt do udziału w życiu wspólnoty,
- wspierania modernizacji technicznej budynków (np. termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła przy okazji adaptacji obiektów do nowych funkcji).

Tym samym Program w pierwszej kolejności koncentruje się na celach społecznych, tj. przeciwdziałaniu wykluczeniu, integracji mieszkańców oraz poprawie jakości życia, uzupełniając je o działania gospodarcze i infrastrukturalne. Takie podejście tworzy spójną ramę rozwoju, która odpowiada na bieżące potrzeby społeczności lokalnej i jednocześnie buduje fundamenty zrównoważonej przyszłości całej gminy.

W zakresie zaplanowanych projektów zintegrowanych założono, że każda z części zakresu przyczynia się do realizacji założonych celów oraz że w obszarze rewitalizacji elementy infrastruktury drogowej stanowią nieodłączny element większego projektu w obszarze turystyki, kultury i dziedzictwa kulturowego lub fizycznej regeneracji oraz nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych całego projektu.

P1: Centrum Integracji Lokalnej - utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych.

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – Szudziałowo, budynek przy ul. Górnej 4, dz. ew. 201110_2.0031.422/4

Opis przedsięwzięcia

P1: Centrum Integracji Lokalnej - utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych.

Projekt odpowiada na deficyt infrastruktury społecznej i rekreacyjnej i koncentruje się przede wszystkim na aspektach społecznych, odpowiadając na pilną potrzebę tworzenia przestrzeni sprzyjających integracji, aktywizacji i poprawie jakości życia mieszkańców. Inwestycja przyczyni się do zwiększenia uczestnictwa społecznego, wzmocnienia więzi międzyludzkich, ograniczy poczucie izolacji osób starszych i zachęci młodszych mieszkańców do pozostania w miejscu zamieszkania oraz aktywności obywatelskiej poprzez udostępnienie atrakcyjnych, dostępnych i bezpiecznych przestrzeni wspólnych. Projekt uwzględnia także elementy zielono-błękitnej infrastruktury, poprawiając walory środowiskowe i atrakcyjność inwestycyjną podobszaru.

Projekt skierowany jest do różnych grup mieszkańców – dzieci, młodzieży, rodzin, osób starszych – tworząc warunki do integracji międzypokoleniowej i wzmocnienia lokalnej tożsamości. Budynek ma pełnić funkcję centrum integracji lokalnej – siedziby harcerzy, miejsca zajęć i warsztatów dla seniorów oraz przestrzeni dostępnej dla innych organizacji i mieszkańców.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- starzenie się lokalnej społeczności,
- długotrwałe bezrobocie,
- stosunkowo duża liczba osób, objętych wsparciem pomocy społecznej,
- niska aktywność gospodarcza mieszkańców,
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
- ograniczona oferta zajęć integracyjnych dla seniorów i młodzieży,
- brak miejsca spotkań i przestrzeni do działalności lokalnych organizacji.

Brak infrastruktury społecznej oraz niedostosowanie przestrzeni publicznych do potrzeb mieszkańców, w tym osób starszych, dzieci i młodzieży oraz osób ze szczególnymi potrzebami, pogłębia wykluczenie i ogranicza możliwości integracji społecznej.

Planowane przedsięwzięcie ma na celu przeciwdziałanie tym negatywnym zjawiskom poprzez stworzenie nowoczesnej, ogólnodostępnej przestrzeni wspólnej, która będzie sprzyjała integracji, aktywności i poprawie jakości życia mieszkańców. Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby lokalnej społeczności i wpisuje się w kierunki działań rewitalizacyjnych wyznaczonych dla gminy Szudziałowo.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Zbudowanie przyjaznego i dostępnego środowiska, które będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, wzmocnianiu więzi sąsiedzkich oraz aktywności obywatelskiej.
- Reaktywacja zdegradowanego terenu poprzez nadanie mu nowych funkcji społeczno-rekreacyjnych, zorientowanych na potrzeby mieszkańców, w szczególności dzieci, seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej, tak aby stała się ona centrum życia społecznego wsi.

Zakres realizowanych zadań obejmuje m.in.:

- Utworzenie Centrum Integracji Lokalnej, obejmujące kompleksową modernizację budynku zlokalizowanego na dz. ew. wraz z rewaloryzacją otoczenia w celu podniesienia standardu i wielofunkcyjności obiektu jako przestrzeni integracji społecznej, edukacji nieformalnej i działań kulturalnych,
- Wyposażenie Centrum w sprzęty i udogodnienia umożliwiające prowadzenie zajęć dla dzieci, młodzieży, seniorów oraz grup nieformalnych (warsztaty, spotkania, zajęcia aktywizujące).
- Rewaloryzację otoczenia przy Centrum z nadaniem mu funkcji rekreacyjnych – jako przestrzeni odpoczynku, relaksu i spotkań międzypokoleniowych.
- Budowę altan, ławek i elementów małej architektury sprzyjających integracji społecznej i spędzaniu czasu na świeżym powietrzu.
- Stworzenie nowoczesnego placu zabaw.

P1: Centrum Integracji Lokalnej - utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych.

- Montaż oświetlenia i monitoringu, co zwiększy bezpieczeństwo oraz zachęci do korzystania z przestrzeni również w godzinach wieczornych.
- Zagospodarowanie zieleni i uporządkowanie przestrzeni publicznej, tak by sprzyjała interakcjom społecznym i budowaniu wspólnej tożsamości lokalnej.
- Dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ograniczoną mobilnością, w duchu dostępności uniwersalnej.
- Modernizację i adaptację infrastruktury społecznej do aktualnych potrzeb mieszkańców, z uwzględnieniem ich udziału w projektowaniu i użytkowaniu przestrzeni.
- Przygotowanie oferty zajęć i warsztatów dla różnych grup wiekowych.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia oraz zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy. Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców (1.2), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Projekt wzmacnia również lokalną tożsamość poprzez działania kulturalne i edukacyjne prowadzone w zmodernizowanym obiekcie (1.5). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1 i 2.2.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (2.3, 2.5 oraz 3.1), a także zagospodarowania zieleni i zasobów przyrodniczych (3.2 i 3.4).

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
2 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, WFOŚiGW, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO), dostępne środki wojewódzkie, powiatowe, budżet gminy	2026-2027

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa jakości życia mieszkańców Szudziałowa poprzez odnowienie i aktywne zagospodarowanie przestrzeni wspólnej w miejscowości. Odnowiony obiekt stanie się Centrum Integracji Lokalnej, miejscem codziennych spotkań, integracji i wspólnego działania, sprzyjającym budowaniu więzi międzyludzkich, wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz rozwijaniu oddolnych inicjatyw obywatelskich.

Nowa infrastruktura umożliwi realizację różnorodnych działań społecznych: warsztatów międzypokoleniowych, zajęć dla seniorów, spotkań młodzieży, harcerzy, inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych prowadzonych z udziałem mieszkańców. Projekt przyczyni się do zwiększenia aktywności społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń, a także pobudzi lokalną kreatywność i zaangażowanie.

Zrewaloryzowane otoczenie zapewni mieszkańcom atrakcyjne, bezpieczne i dostępne miejsce do odpoczynku oraz wspólnego spędzania czasu. Dzięki zastosowaniu elementów infrastruktury technicznej, takich jak oświetlenie i monitoring, obszar ten stanie się przyjazny i dostępny dla rodzin z dziećmi, osób starszych, młodzieży oraz osób z niepełnosprawnościami.

Inwestycja pozytywnie wpłynie na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej, podnosząc walory wizerunkowe miejscowości, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu kapitału społecznego. Zwiększy zaangażowanie mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej, wzmocni poczucie przynależności i bezpieczeństwa, a także stworzy trwałe warunki dla dalszego rozwoju społeczno-kulturalnego Szudziałowa.

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 1

Liczba zagospodarowanych przestrzeni zielonych - 1

P1: Centrum Integracji Lokalnej - utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych.

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z Centrum (średniomiesięcznie) – 50

Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni (średniorocznie) - 12

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P2: Klub Integracji Społecznej – droga do pracy i aktywnego życia

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – Szudziałowo, budynek Centrum Integracji Lokalnej przy ul. Górnej 4, dz. ew. 201110_2.0031.422/4

Opis przedsięwzięcia

Celem Klubu Integracji Społecznej jest realizacja działań umożliwiających udzielanie osobom i ich rodzinom pomocy w odbudowaniu i podtrzymaniu umiejętności w powrocie do pełnienia ról społecznych oraz w podniesieniu kwalifikacji zawodowych. Klub Integracji Społecznej to jednostka pomagająca samoorganizować się jego członkom, podejmować przez nich wspólne inicjatywy i przedsięwzięcia w zakresie aktywizacji zawodowej. Projekt ten ma na celu integrację społeczno-gospodarczą osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Skierowany jest do osób biernych zawodowo, o niskim poziomie kwalifikacji zawodowych.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- długotrwałe bezrobocie,
- stosunkowo duża liczba osób, objętych wsparciem pomocy społecznej,
- niska aktywność gospodarcza mieszkańców,
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną.

Planowane przedsięwzięcie ma na celu przeciwdziałanie tym negatywnym zjawiskom poprzez stworzenie nowoczesnej, ogólnodostępnej przestrzeni, która będzie sprzyjała wsparciu aktywności zawodowej i poprawie jakości życia mieszkańców. Wsparcie uczestników projektu odbywać się będzie w oparciu o indywidualną ścieżkę reintegracji, z uwzględnieniem diagnozy sytuacji problemowej, zasobów, potencjału, predyspozycji, potrzeb oraz różnorodnych form wsparcia, rozwijających kompetencje społeczne i zawodowe, w celu powrotu na rynek pracy, dodatkowo osoby biernie zawodowo zostaną objęte Indywidualnym Planem Działania zawierającym potencjał uczestnika, uwarunkowania zdrowotne i społeczne.

Projekt stanowi odpowiedź na zidentyfikowane potrzeby lokalnej społeczności i wpisuje się w kierunki działań rewitalizacyjnych wyznaczonych dla gminy Szudziałowo.

Główny cel projektu:

- ograniczenie skali negatywnych zjawisk i procesów zdiagnozowanych na terenie gminy Szudziałowo, w tym w szczególności wykluczenia społecznego osób bezrobotnych,
- zapobieganie zjawisku marginalizacji i poczucia braku sprawczości poprzez szeroko rozumianą integrację społeczną i działania szkoleniowo-edukacyjne,

P2: Klub Integracji Społecznej – droga do pracy i aktywnego życia

- wzrost poziomu aktywności zawodowej mieszkańców,
- poprawa samopoczucia i jakości życia osób dotkniętych marginalizacją,
- budowanie nowej jakości form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym i wykluczonym,
- stworzenie warunków do rozwoju zawodowego i wzrostu gospodarczego gminy Szudziałowo.

Zakres realizowanych zadań obejmuje m.in.:

- utworzenie Klubu Integracji Społecznej,
- prowadzenie warsztatów zawodowych i społecznych,
- doradztwo indywidualne i grupowe,
- szkolenia z kompetencji cyfrowych.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia wpisuje się w cele rewitalizacji gminy Szudziałowo, obejmujące podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Przedsięwzięcie odpowiada w szczególności na następujące kierunki działań: przeciwdziałanie zjawiskom wykluczenia społecznego (1.1.), tworzenie przestrzeni wspólnych i miejsc spotkań sprzyjających integracji oraz wzmacnianiu spójności społecznej (1.3.), zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług społecznych (1.4), aktywizacja zawodowa mieszkańców i rozwój kompetencji (1.6.), wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych (1.7.).

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
800 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027, dostępne środki wojewódzkie, powiatowe, budżet gminy	2027-2035

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji projektu będzie podniesienie kompetencji społecznych i rozwój kwalifikacji zawodowych uczestników, co umożliwi im podjęcie zatrudnienia i przyczyni się do podniesienia jakości życia. W wymiarze społecznym uczestnictwo w projekcie przyczyni się także do integracji społecznej i zacieśnienia więzi lokalnych, wzrostu motywacji do powrotu do aktywnego udziału w rynku pracy.

Wskaźniki produktu:

Liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów (średniorocznie) - 8

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających ze wsparcia – 40 (łącznie)

Liczba osób powracających na rynek pracy – 20 (łącznie)

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P3: Kraina zmysłów – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobzdar Szudziałowo, Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie, nr dz. ew. 201110_2.0031.513/1

Opis przedsięwzięcia

Według rządowego portalu „Otwarte dane” (dane.gov.pl) w roku szkolnym 2023/2024 liczba dzieci i młodzieży w polskim systemie edukacji wynosiła 6 745 090. Natomiast 311 059 osób (4,61%) to uczniowie z niepełnosprawnością, którą, zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 3 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o systemie informacji oświatowej (t.j. Dz.U. 2022 poz. 868) – należy rozumieć jako „potwierdzone orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego ograniczenia funkcji organizmu występujące u uczniów wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania”. Jak wynika z analiz dotyczących roku 2010, wówczas wskaźnik udziału osób posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w ogólnej liczbie uczniów wynosił 2,4%. W związku z powyższym przez ostatnich 13 lat w placówkach edukacyjnych niemal dwukrotnie zwiększyła się liczba uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.¹⁷ Gmina Szudziałowo również mierzy się ze zjawiskiem wzrostu liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami. Metoda integracji sensorycznej to jedna z ważniejszych metod wykorzystywanych w pracy z dziećmi z problemami w rozwoju. Przeznaczona jest dla dzieci z trudnościami w uczeniu się, ale również stosuje się ją w przypadku niepełnosprawności intelektualnej, ruchowej, autyzmu i innych zaburzeń. Integracja sensoryczna jest niezwykle ważna dla ogólnego rozwoju zmysłowo-ruchowego dziecka. Stymulując prawidłowy rozwój dzieci już od wieku niemowlęcego, poprzez wiek przedszkolny i wczesnoszkolny udaje się skutecznie zapobiegać późniejszym nieprawidłowościom rozwojowym.

Projekt odpowiada na potrzeby osób ze specjalnymi potrzebami mieszkającymi w Gminie Szudziałowo.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Przedsięwzięcie zakłada odpowiedź na powyższe wyzwania poprzez utworzenie:

- dostępnego, funkcjonalnego i nowoczesnego integracyjnego placu zabaw z elementami sensorycznymi na terenie Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie,
- sali sensorycznej dla dzieci z autyzmem i zaburzeniami SI w budynku Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie.

Główny cel projektu:

- stworzenie nowoczesnej, wielofunkcyjnej przestrzeni służącej zdrowiu, edukacji, integracji i aktywizacji dzieci ze specjalnymi potrzebami i ich rodziców/opiekunów,
- zapewnienie kompleksowego wsparcia terapeutycznego dla dzieci ze specjalnymi potrzebami i ich rodziców/opiekunów,
- poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie łatwego dostępu do usług publicznych,
- integracja mieszkańców, budowanie więzi lokalnych, uwrażliwienie mieszkańców na potrzeby osób niepełnosprawnych,
- umożliwienie dzieciom nawiązywania relacji rówieśniczych, rozwijania zmysłów, wyobraźni i sprawności fizycznej w otoczeniu natury.

Zakres realizowanych zadań obejmuje:

- utworzenie sali sensorycznej dla dzieci z autyzmem i zaburzeniami SI, poprzez:
  - ✓ adaptację pomieszczenia na potrzeby sali sensorycznej,
  - ✓ wyposażenie sali w niezbędny sprzęt t.j. podwieszane platformy, specjalistyczne materace, kołyski i deski rotacyjne, huśtawki, deskorolki, tunele, piłki gimnastyczne, równoważnie,

¹⁷ Dziecko w spektrum autyzmu. Aktualne badania i refleksje naukowe| WPROWADZENIE, dostępny https://www.researchgate.net/publication/389206655_Uczen_w_spektrum_autyzmu_-_refleksje_okolostatystyczne

P3: Kraina zmysłów – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI

- maglownice, beczka terapeutyczna, trampolina elastyczna, a także materiały i pomoce do stymulacji dotykowej, wzrokowej, węchowej i smakowej,
- ✓ organizacja warsztatów i grupy wsparcia dla rodziców i opiekunów dzieci ze specjalnymi potrzebami,
- ✓ zapewnienie dostępu do zajęć terapeutycznych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami, prowadzonych przez wykwalifikowaną kadrę.
- budowę integracyjnego placu zabaw z elementami sensorycznymi, poprzez:
  - ✓ zagospodarowanie przestrzeni w obrębie Szkoły Podstawowej im. Bohaterów Powstań Narodowych w Szudziałowie, modernizacja istniejącego placu zabaw,
  - ✓ zakup nowych urządzeń do zabaw, budowa stref zabawy dedykowanych poszczególnym zmysłom, stworzenie ogrodu sensorycznego – nasadzenia gatunków roślin wyróżniających się bogatą kolorystyką kwiatów, liści i owoców, stworzenie ogródka ziołowo – warzywnego, nasadzenia kwiatów i drzew o intensywnym zapachu, nasadzenia roślin o zróżnicowanej i ciekawej fakturze odczuwalnej pod palcami, budowa ścieżki sensorycznej z naturalnych materiałów, budowa muzycznych instalacji, stworzenie oczka wodnego z mini-wodospadem, budowa altan służących do odpoczynku i organizacji zabaw i zajęć dla dzieci, ale także dla pozostałych mieszkańców,
  - ✓ montaż monitoringu i oświetlenia,
  - ✓ organizacja bezpłatnych, atrakcyjnych zajęć w duchu działań włączających dla dzieci np. z okazji Dnia Dziecka.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia bezpośrednio wspiera osiągnięcie celu rewitalizacji, jakim jest podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada również na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych, dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami.

Działania planowane w ramach przedsięwzięcia wpisują się szczególnie w następujące kierunki działań:

- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu (1.1) poprzez rozwój lokalnej infrastruktury społecznej oraz zwiększenie dostępności usług dla osób ze specjalnymi potrzebami,
- tworzenie przestrzeni wspólnych i miejsc spotkań sprzyjających integracji oraz wzmocnianiu spójności społecznej (1.3),
- zapewnienie wysokiego poziomu usług społecznych (1.4) poprzez integrację funkcji zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych i kulturalnych w jednym miejscu,
- poprawę stanu technicznego i funkcjonalnego obiektów użyteczności publicznej (2.1), co pozwoli na efektywne świadczenie usług dla mieszkańców,
- zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej (2.3), dzięki estetycznemu i bezpiecznemu zagospodarowaniu terenu placu zabaw,
- zagospodarowanie terenów zieleni z myślą o potrzebach rekreacyjnych mieszkańców (3.2),
- kształtowanie ładu przestrzennego i promowanie porządku w przestrzeniach publicznych (3.4).

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
800 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach KPO – Program Aktywne Place Zabaw, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024-2030, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, „Działaj Lokalnie” Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, środki wojewódzkie, budżet gminy	2026-2027

Prognostowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

P3: Kraina zmysłów – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI

Efektom realizacji przedsięwzięcia będzie wyraźna poprawa jakości życia mieszkańców, w szczególności dzieci, w tym dzieci ze specjalnymi potrzebami, ich rodziców i opiekunów poprzez zapewnienie łatwego dostępu do bezpiecznych, specjalistycznych przestrzeni umożliwiających rozwój najmłodszych mieszkańców i ich pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Projekt przyczyni się do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zdrowotnemu oraz wzmocni proces aktywizacji społecznej i integracji lokalnej. Z efektów projektów będą mogli korzystać wszyscy mieszkańcy, w tym seniorzy, którzy mogą np. zaangażować się w prowadzenie ogródka zielowo-warzywnego, dzielić się swoją wiedzą z uczniami podczas swobodnej zabawy lub zajęć edukacyjnych organizowanych w ramach zajęć szkolnych. Nowa przestrzeń może stać się tym samym miejscem międzypokoleniowych spotkań, dodatkowo połączonych z edukacją ekologiczną.

Inwestycja przywróci zdegradowanej przestrzeni nowe, istotne funkcje społeczne, edukacyjne i wspólnotowe. Projekt znacząco zwiększy dostępność usług publicznych skierowanych głównie, lecz nie tylko, do najmłodszych, poprawi bezpieczeństwo i komfort codziennego funkcjonowania, a także stworzy nowe miejsca pracy, wzmacniając lokalną gospodarkę.

Nowy plac zabaw stanie się przyjaznym, nowoczesnym i otwartym miejscem integracji – wspierającym zdrowie, aktywność społeczną i wspólne spędzanie czasu, sprzyjające rozwojowi wewnętrznej potrzeby zdobywania nowych umiejętności i poznawania środowiska.

Wskaźniki produktu:

Liczba nowych, specjalistycznie wyposażonych przestrzeni publicznych – 2

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z sali sensorycznej – 10 os.

Liczba osób korzystających z integracyjnego placu zabaw (średniomiesięcznie) – 60 os.

Liczby inicjatyw lokalnych i wydarzeń społeczno-kulturalnych organizowanych na placu zabaw (średniorocznie) - 4

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzję efektów przedsięwzięcia.

P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobszar Babiki, teren dawnej szkoły podstawowej, obecnie szkoły filialnej, nr dz. ew. 201110_2.0001.13

Opis przedsięwzięcia

W podobszarze rewitalizacji Babiki zidentyfikowano szereg problemów w sferze społecznej. Analiza struktury wiekowej mieszkańców obszaru wskazuje na starzenie się lokalnej społeczności. Stwierdzono wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, a także problem ubóstwa przejawiający się wysokim odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej. Dodatkowo zaobserwowano problem niskiego poziomu aktywności społecznej przejawiający się mniejszą od średniej gminnej, liczbą fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 100 mieszkańców. W sferze gospodarczej zidentyfikowano problem niskiej aktywności gospodarczej przejawiającej się m.in. niewielką liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100

P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną

mieszkańców. W podobszarze brak przestrzeni wspólnych, z których mogą korzystać mieszkańcy w celach rekreacyjnych.

Jednym z kluczowych problemów, z którymi mierzy się w ostatnich latach polskie społeczeństwo jest starzenie się populacji i prognozowane dalsze niekorzystne trendy demograficzne. Ponadto, w wyniku przemian społecznych doszło do gwałtownych zmian w rodzinach, często skutkujących zerwaniem więzi międzypokoleniowych. Zerwanie więzi międzypokoleniowych prowadzi do poważnych konsekwencji społecznych. Osłabieniu ulega poczucie wspólnoty i solidarności, a seniorzy często doświadczają samotności, odrzucenia i marginalizacji. Brak relacji z dziadkami sprawia także, że młodsze pokolenia są pozbawione kontaktu z ich doświadczeniem, mądrością i wzorcami życiowymi, co utrudnia proces wychowawczy i kształtowanie postaw społecznych.

W wymiarze społecznym zerwanie tych więzi skutkuje zanikiem naturalnej wymiany doświadczeń między młodymi a starszymi. Prowadzi to do pogłębiania stereotypów i konfliktów międzypokoleniowych. Nie można pominąć również skutków psychologicznych. Starsze osoby pozbawione więzi z młodszymi tracą poczucie sensu i wartości swojego życia. Młodsze natomiast, pozbawione kontaktu z doświadczeniem starszych, odczuwają brak stabilności emocjonalnej, trudności w budowaniu empatii oraz mniejszą zdolność do tworzenia trwałych więzi międzyludzkich. W rezultacie całe społeczeństwo staje się bardziej indywidualistyczne, a jednostki – bardziej samotne i zagubione.

Wychodząc naprzeciw ww. zjawiskom społecznym oraz problemom zidentyfikowanym w obszarze rewitalizacji Gmina Szudziałowo planuje realizację wielowymiarowego projektu pn. „Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną”. Projekt umożliwi wykorzystanie dużego terenu o pow. 1,57 ha (dz. ew. 201110_2.0001.13), na którym zlokalizowany jest budynek po szkole podstawowej, obecnie szkoły filialnej.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- starzenie się lokalnej społeczności,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska,
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

W ramach projektu planowane są działania infrastrukturalne i społeczne. Przedsięwzięcie ma na celu modernizację budynku i jego otoczenia pod kątem aktualnie realizowanej funkcji oświatowej, z uwzględnieniem planowanego przekształcenia obiektu w przyszłości w Dom Opieki Senioralnej w Babikach. Celem projektu jest odnowa społeczno-kulturalna obszaru rewitalizacji oraz zapewnienie mieszkańcom miejsca, w którym będą mogli spędzać wolny czas w sposób aktywny, w atrakcyjnej i dostępnej przestrzeni. Planowane działanie stanowić ma adekwatną i atrakcyjną odpowiedź na realne potrzeby mieszkańców oraz zachodzące i prognozowane zmiany społeczne.

Projekt będzie realizowany w trzech etapach.

Etap I - Modernizacja i adaptacja budynku szkoły w Babikach na potrzeby społeczne, edukacyjne i opiekuńcze

Zakres realizowanych zadań w ramach Etapu I obejmuje:

- modernizację budynku (zakładając bieżące funkcjonowanie placówki jako szkoły filialnej), poprzez modernizację części pomieszczeń użytkowanych w celach edukacyjnych,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci,
- modernizacja przyszkolnego placu zabaw,
- organizacja spotkań międzypokoleniowych,
- przygotowanie długofalowej koncepcji stopniowej adaptacji obiektu na Dom Opieki Senioralnej w Babikach, w tym wykonanie studium wykonalności i programu funkcjonalno-użytkowego, a także przeprowadzenie konsultacji społecznych i pogłębionej analizy potrzeb.

Etap II - Utworzenie dziennej placówki wsparcia dla seniorów w części szkoły w Babikach

Zakres realizowanych zadań w ramach Etapu II obejmuje:

- dalszą modernizację budynku, zakładając współużytkowanie obiektu – w części na potrzeby oświatowe (szkoła filialna) i w części na potrzeby seniorów (Dzienny Dom Seniora), poprzez:
  - ✓ modernizację części pomieszczeń - prace ogólnobudowlane, w tym: dokumentacja techniczna, roboty rozbiórkowe, izolacja istniejących ścian fundamentowych, elementy

P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną

- ślusarsko-kowalskie, instalacje teletechniczne, posadzki, tynki i okładziny ściennie, stolarka drzwiowa, stolarka okienna, elewacja, zagospodarowanie terenu, prace dot. sieci sanitarnej: roboty rozbiórkowe, instalacja c.o., prace odtworzeniowe, prace dot. sieci elektrycznej: przyłącze kablowe, wewnętrzna linia zasilająca, okablowanie instalacji elektrycznej, osprzęt elektroinstalacyjny, instalacja teletechniczna, rozdzielnice elektryczne, instalacja fotowoltaiczna, instalacja odgromowa, roboty dodatkowe,
- ✓ budowę windy,
- ✓ stworzenie dedykowanych poszczególnym aktywnościom sal tematycznych,
- ✓ wyposażenie obiektu w sprzęt pozwalający na realizację nowych funkcji, obejmujący m.in. meble, sprzęt rehabilitacyjny, systemy zabezpieczające przed pożarem, systemy monitoringu i instalacje przyzywowe,
- ✓ zagospodarowanie otoczenia budynku – wykonanie chodników, nasadzeń zieleni, elementów małej architektury, wydzielenie przestrzeni funkcjonalnych przeznaczonych do relaksu i odpoczynku,
- zapewnienie wykwalifikowanej opieki w ramach 8-godzinnego pobytu 15-stu uczestników w Dziennym Domu Seniora,
- działania edukacyjne np. warsztaty z rozwiązywania trudnych sytuacji, spotkania tematyczne, konsultacje specjalistyczne, poradnictwo, warsztaty i pogadanki, działania kulturalno-oświatowe, takie jak wycieczki, uczestnictwa w imprezach kulturalnych oraz spotkaniach okolicznościowych, działania sportowo-rekreacyjne, jak nordic-walking, pilates, gimnastyka korekcyjna, taniec, terapia zajęciowa w tym zajęcia kulinarne, plastyczne, rękodzielnicze itp., usługi aktywizujące społecznie: organizacja czasu wolnego, rozwój pasji i zainteresowań, samopomoc i wolontariat, współuczestnictwo w życiu społecznym, w tym organizacja spotkań międzypokoleniowych i projektów edukacyjnych w ramach „historii mówionej”.

Dzienny Dom Seniora stanowić będzie środowiskową pomoc, która ma na celu zaspokajać potrzeby bytowe, kulturalne i integracyjne osób starszych. Celem działalności będzie także inicjowanie współpracy i łączenie różnorodnych inicjatyw, które skutkować będą aktywizacją seniorów i włączeniem ich w społeczność lokalną. Dom wyposażony zostanie w salę rehabilitacyjną (ze sprzętem do gimnastyki i kinezyterapii indywidualnej), bibliotekę, salę klubową, salę ogólną, pokój relaksu, gabinet do konsultacji specjalistycznych, kuchnię, węzeł sanitarny, szatnię. Seniorom zapewniony zostanie gorący posiłek i wsparcie psychologa. Organizowane będą także spotkania międzypokoleniowe seniorów z uczniami szkoły filialnej w Babikach.

Dzienny Dom Seniora to miejsce, które pozwoli na osłabienie poczucia izolacji i osamotnienia oraz wzmocni więzi osób w wieku starszym. Spodziewane efekty realizacji tej części projektu obejmują:

- podtrzymywanie aktywności społecznej;
- utrzymanie dobrej kondycji i sprawności ruchowej Seniorów
- utrzymywanie i rozwijanie sprawności intelektualnej Seniorów
- usamodzielnienie i pobudzenie zaradności;
- rozwijanie różnych zainteresowań
- organizację wolnego czasu (np. wspólne wycieczki, wyjścia do kina i teatru);
- oparcie społeczne: zaspokojenie potrzeby kontaktu i przynależności (w tym integracja ze środowiskiem lokalnym),
- przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększenie zatrudnienia na terenie Gminy Szudziałowo,
- wzrost atrakcyjności Gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom, odpowiadającego na potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, dobrego miejsca do życia.

Etap III - Utworzenie Domu Opieki Senioralnej w Babikach

Zakres realizowanych zadań w ramach Etapu III obejmuje:

- dalszą modernizację budynku w celu przystosowania pomieszczeń do pobytu całodobowego, zgodnie z opracowaną w etapie I koncepcją i programem funkcjonalno-użytkowym,
- budowę parkingu dla użytkowników placówki i odwiedzających,
- rozwój zielonej infrastruktury, utworzenie terenu rekreacyjnego umożliwiającego uprawianie sportu oraz integrację na świeżym powietrzu poprzez utworzenie zewnętrznej strefy sportu i

P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną

rekreacji, w której zakres, doposażenie placu zabaw oraz montaż siłowni zewnętrznej. Planuje się ponadto remont ogrodzenia terenu dla poprawy bezpieczeństwa.

- uruchomienie Domu Opieki Senioralnej w Babikach, poprzez zapewnienie całodobowej opieki wraz z działaniami towarzyszącymi.

Dom Opieki Senioralnej to placówka, której głównym zadaniem jest zapewnienie całodobowej pomocy osobom starszym, często niesamodzielnym ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność. Oprócz opieki medycznej i pielęgnacyjnej oferuje on także wsparcie psychiczne, zajęcia rehabilitacyjne oraz różne formy aktywizacji, co pozwala seniorom zachować poczucie godności i przynależności do wspólnoty.

Stworzenie takiej placówki w budynku szkolnym daje duże możliwości dla realizacji projektów międzypokoleniowych, które rozwijają wrażliwość i szacunek wobec starszych, wzmacniają więzi międzypokoleniowe, a jednocześnie pozwalają najmłodszym zrozumieć, że historia to także codzienne życie ludzi i zmiany, jakie zachodzą wokół nich. Starszym pozwalają zaś na czerpanie radości z towarzystwa najmłodszych mieszkańców gminy, dają poczucie przynależności i eliminują problem samotności, który często dotyka osoby w podeszłym wieku. Organizowane zajęcia integracyjne czy wydarzenia kulturalne sprzyjają utrzymaniu więzi i pozwalają podtrzymać aktywność społeczną. Istnienie takiej placówki na terenie Gminy pozwoli wielu osobom na utrzymanie aktywności zawodowej, kiedy starsi bliscy, potrzebujący całodobowego wsparcia, otrzymają zinstytucjonalizowaną profesjonalną opiekę

Dom Opieki Senioralnej jest także ważnym elementem lokalnej polityki społecznej. W dobie starzejącego się społeczeństwa gminy muszą szukać skutecznych rozwiązań, aby odpowiadać na rosnące potrzeby osób starszych. Dom Opieki Senioralnej w Babikach, zlokalizowany w budynku szkoły filialnej stanowić będzie pomost między pokoleniami. Teren wokół placówki będzie miejscem ogólnodostępnym dla wszystkich mieszkańców, gdzie spotykają się będą osoby w różnym wieku. Dom Opieki Senioralnej w Babikach to także nowe miejsca pracy dla pielęgniarek, terapeutów, opiekunów czy pracowników administracyjnych, a także rozwój lokalnych usług, takich jak transport, zaopatrzenie czy rehabilitacja.

Dom Opieki Senioralnej w Babikach zaplanowany został jako instytucja wspierająca zarówno samych seniorów, jak i ich rodziny, ważny element polityki społecznej oraz czynnik wpływający na lokalny rozwój i wzrost znaczenia więzi międzypokoleniowych. Jego obecność podnosi jakość życia całej społeczności gminnej.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w Babikach w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia oraz zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy, a także są odpowiedzią na wyzwania nowoczesności.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Projekt wzmacnia również lokalną tożsamość poprzez działania kulturalne i edukacyjne prowadzone w zmodernizowanym budynku (1.5).

Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1 i 2.2, 2.3.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (3.1), a także zagospodarowania zieleni i kształtowania ładu przestrzennego (2.5, 3.2 i 3.4). Modernizacja budynku szkoły oraz urządzenie jej otoczenia służyć będzie nie tylko opiece nad seniorami, ale także rekreacji i wypoczynkowi, jak również budowaniu więzi międzypokoleniowych i wspólnotowych. Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin

P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną

Etap I: 1.000.000,00 zł Etap II: 6.000.000,00 zł Etap III: 5.000.000,00 zł Łącznie: 12.000.000,00 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024-2030 pozostałe dostępne środki rządowe, środki wojewódzkie, budżet gminy	Etap I: 2026 - 2027 Etap II: 2027-2030 Etap III: 2030-2035
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie: ▪ Poprawa dostępności obiektów publicznych, ▪ Poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym, ▪ wzmocnienie możliwości świadczenia pomocy potrzebującym osobom starszym i z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym, ▪ zapewnienie włączenia seniorów do życia społeczności lokalnych, w tym wpływ na poprawę jakości życia mieszkańców w ich środowisku lokalnym, ▪ uspołecznienie i umożliwienie podejmowania przez osoby starsze i z niepełnosprawnościami aktywności na miarę posiadanego potencjału i zasobów ▪ zapewnienie osobom starszym i niepełnosprawnym warunków do niezależnego życia, w tym w szczególności do utrzymywania relacji społecznych, zarządzania czasem, planowania aktywności itp. ▪ zmniejszenie bezrobocia, zwiększenie liczby miejsc pracy na terenie Gminy Szudziałowo. Wskaźniki produktu: Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 1 Liczba zmodernizowanych obszarów zieleni - 1 Wskaźniki rezultatu: Liczba osób korzystających z zajęć pozalekcyjnych (średniomiesięcznie) – 20 Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni wspólnej, w tym liczba wydarzeń międzypokoleniowych (średniorocznie) – 8/4 Liczba osób korzystających z nowej przestrzeni wspólnej (średniomiesięcznie) – 30 Liczba utworzonych placówek wspierających rozwój społeczny - 1 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych - 15 Liczba wdrożonych nowych usług społecznych - Liczba seniorów objętych wsparciem instytucjonalnym - 15 Liczba nowo zatrudnionych osób w obiektach, którym nadano nowe funkcje - 10		
Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami		
Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzywność efektów przedsięwzięcia.		

P5: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobszar Wojnowce, nr dz. ew. 201110_2.0041.198

P5: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce

Opis przedsięwzięcia

Projekt odpowiada na niski poziom aktywności społecznej i brak miejsc integracji. Modernizacja budynku świetlicy, budowa altany rekreacyjnej wraz z budową małego parku sąsiedzkiego i otwartej strefy fitness pobudzi inicjatywy oddolne, wesprze Koło Gospodyń Wiejskich WOJOWNICZKI oraz umożliwi organizację wydarzeń, które przeciwdziałają wykluczeniu społecznemu i budują kapitał społeczny.

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- starzenie się lokalnej społeczności,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Realizacja przedsięwzięcia w Wojnowcach bezpośrednio odpowiada na potrzeby społeczności lokalnej i wpisuje się w cele rewitalizacji, koncentrujące się na poprawie jakości życia, integracji społecznej oraz aktywizacji mieszkańców. Inwestycja ma na celu zmodernizowanie obiektu w celu poprawienia warunków użytkowania świetlicy przez społeczność lokalną. Głównym celem zadania jest zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców sołectwa Wojnowce. Realizacja zadania wpłynie na rozwój miejscowości, nastąpi ożywienie kulturalne oraz wzrost aktywności mieszkańców przy realizacji wspólnych przedsięwzięć takich jak: organizacji dożynek, festynów, zabaw integracyjnych, spotkań z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Kobiet, Dnia Matki i Ojca, Dnia Dziecka itp. Remont świetlicy przyczyni się do poprawy wizerunku i pozytywnego postrzegania miejscowości Wojnowce. Dzięki wykonaniu podjazdu dla osób starszych i niepełnosprawnych osoby te będą mogły aktywniej włączyć się w życie lokalnej społeczności.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni wspólnej w Wojnowcach, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Zbudowanie przyjaznego i dostępnego środowiska, które będzie sprzyjać integracji międzypokoleniowej, wzmacnianiu więzi sąsiedzkich oraz aktywności obywatelskiej.
- Reaktywacja zdegradowanego terenu poprzez nadanie mu nowych funkcji społeczno-rekreacyjnych, zorientowanych na potrzeby mieszkańców, w szczególności dzieci, seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej, tak aby stała się ona centrum życia społecznego wsi.
- Wzmocnienie wspólnoty lokalnej poprzez inwestycje umożliwiające prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej oraz wspierające rozwój lokalnych inicjatyw oddolnych.

Zakres zadania obejmował będzie:

- Kompleksową modernizację świetlicy wiejskiej wraz z jej otoczeniem w celu podniesienia standardu i wielofunkcyjności obiektu jako przestrzeni integracji społecznej, edukacji nieformalnej i działań kulturalnych, w tym m.in. wymiana pokrycia dachowego, wymiana instalacji, stolarka drzwiowa i okienna, sanitariaty, zaplecze kuchenne etc.
- Dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ograniczoną mobilnością, w duchu dostępności uniwersalnej tj. budowa podjazdu, poszerzenie drzw.
- Wyposażenie świetlicy w sprzęty i udogodnienia umożliwiające prowadzenie zajęć dla dzieci, młodzieży, seniorów oraz grup nieformalnych (warsztaty, spotkania, zajęcia aktywizujące).
- Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy – budowa altany rekreacyjnej, ławek i elementów małej architektury.
- Modernizacja istniejącego placu zabaw.
- Instalacja siłowni plenerowej.

P5: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce

- Montaż oświetlenia i monitoringu, co zwiększy bezpieczeństwo oraz zachęci do korzystania z przestrzeni również w godzinach wieczornych.
- Zagospodarowanie zieleni, nasadzenia i uporządkowanie przestrzeni publicznej, tak by sprzyjała interakcjom społecznym i budowaniu wspólnej tożsamości lokalnej.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w Wojnowcach w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia oraz zrównoważonego wykorzystania potencjału środowiskowego gminy.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców (1.2), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Projekt wzmacnia również lokalną tożsamość poprzez działania kulturalne i edukacyjne prowadzone w zmodernizowanej świetlicy (1.5). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1 i 2.2.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (3.1), a także zagospodarowania zieleni i kształtowania ładu przestrzennego (3.2 i 3.4). Rewaloryzacja świetlicy wiejskiej oraz urządzenie jej otoczenia służyć będą nie tylko rekreacji i wypoczynkowi, ale również budowaniu więzi międzypokoleniowych i wspólnotowych. Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
2 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, PFRON, pozostałe dostępne środki europejskie i rządowe, środki wojewódzkie, budżet gminy	2027-2028

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie:

- Poprawa dostępności obiektów publicznych,
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym,
- Poszerzenie możliwości uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym osób starszych i z niepełnosprawnościami,
- Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Wojnowic.
- Wzmacnianie więzi międzysąsiedzkich.
- Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Odnowiona świetlica stanie się nowoczesnym centrum życia społecznego, miejscem codziennych spotkań, integracji i wspólnego działania, sprzyjającym budowaniu więzi międzyludzkich, wzmocnieniu tożsamości lokalnej oraz rozwijaniu oddolnych inicjatyw obywatelskich. Nowa infrastruktura umożliwi realizację różnorodnych działań społecznych: warsztatów międzypokoleniowych, zajęć dla seniorów, spotkań młodzieży, inicjatyw edukacyjnych i kulturalnych prowadzonych z udziałem mieszkańców. Projekt przyczyni się do zwiększenia aktywności społecznej i poczucia współodpowiedzialności za wspólną przestrzeń, a także pobudzi lokalną kreatywność i zaangażowanie.

Inwestycja pozytywnie wpłynie na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznej, podnosząc walory wizerunkowe miejscowości, a jednocześnie przyczyni się do wzrostu kapitału społecznego. Zwiększy zaangażowanie mieszkańców w życie wspólnoty lokalnej, wzmocni poczucie przynależności i bezpieczeństwa, a także stworzy trwałe warunki dla dalszego rozwoju społeczno-kulturalnego Wojnowic.

P5: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 1

Liczba zmodernizowanych obszarów zieleni - 1

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających ze świetlicy (średniomiesięcznie) – 35

Liczba wydarzeń społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych realizowanych w nowej przestrzeni wspólnej (średniorocznie) – 10

Liczba zorganizowanych zajęć dla dzieci i młodzieży - 24

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P6: Centrum Aktywności Rodzinnej – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobszar Szudziałowo, nr dz. ew. 201110_2.0031.359/5

Opis przedsięwzięcia

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- brak nowoczesnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- niewystarczająca oferta zajęć dla dzieci i młodzieży,
- ograniczone możliwości integracji międzypokoleniowej.
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska
- niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną,
- niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

Modernizacja budynku siłowni w Szudziałowie stanowi ważne przedsięwzięcie o dużym znaczeniu społecznym i wychowawczym, szczególnie w odniesieniu do młodzieży. Obecny stan techniczny obiektu nie odpowiada współczesnym standardom bezpieczeństwa, funkcjonalności i estetyki, co znacząco ogranicza jego wykorzystanie oraz atrakcyjność. Modernizacja pozwoli na stworzenie nowoczesnej, bezpiecznej i dostępnej przestrzeni do aktywności fizycznej i integracji społecznej. Siłownia będzie dostępna dla osób w każdym wieku, rodzin, a także dla osób o specjalnych potrzebach.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Promowanie zdrowego stylu życia – nowoczesna siłownia zachęci młodych ludzi do regularnej aktywności fizycznej, co ma kluczowe znaczenie w profilaktyce chorób cywilizacyjnych i wspieraniu prawidłowego rozwoju fizycznego.
- Rozwijanie pasji i zainteresowań – dostęp do dobrze wyposażonej infrastruktury sportowej umożliwi młodzieży rozwijanie zainteresowań sportowych.

P6: Centrum Aktywności Rodzinnej – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie

- Integracja i budowanie więzi społecznych, a także wzmacnianie więzi rodzinnych – siłownia stanie się miejscem spotkań i wspólnej aktywności młodych ludzi, rodzin, co pozytywnie wpłynie na rozwój relacji rówieśniczych, umiejętność współpracy oraz wzajemne wsparcie.
- Profilaktyka społeczna – atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu może skutecznie przeciwdziałać zjawiskom wykluczenia społecznego, demoralizacji czy sięgania po używki, oferując wartościową alternatywę.
- Wzmacnianie lokalnej tożsamości i aktywności obywatelskiej – nowoczesny obiekt sportowy stanie się przestrzenią sprzyjającą organizacji zajęć, wydarzeń i inicjatyw społecznych, co wzmocni poczucie przynależności do miejsca zamieszkania.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej.

Zakres zadania obejmował będzie:

- Remont pomieszczeń budynku siłowni oraz łazienki.
- Dopuszanie siłowni w sprzęt sportowy.
- Utworzenie sali dla dzieci i młodzieży (wyposażonej w stół do gier, sprzęty rekreacyjne).
- Przygotowanie i udostępnienie oferty zajęć animacyjnych i sportowych dla mieszkańców.
- Montaż oświetlenia i monitoringu, co zwiększy bezpieczeństwo oraz zachęci do korzystania z przestrzeni również w godzinach wieczornych.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia mieszkańców Gminy Szudziałowo.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców (1.2), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Przedsięwzięcie przyczyni się do poprawy jakości infrastruktury obiektów sportowych (2.1 i 2.2.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (2.3 i 3.1). Projekt polegający na modernizacji siłowni gminnej odpowiada na wyzwania obszaru rewitalizacji.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
400 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, PFRON, pozostałe dostępne środki rządowe, środki wojewódzkie, budżet gminy	2026-2028

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie:

- Poprawa dostępności obiektów publicznych.
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym.
- Poszerzenie możliwości uczestnictwa w życiu społecznym wszystkich mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i rodzin.
- Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców.
- Wzmacnianie więzi międzysąsiedzkich, rówieśniczych i rodzinnych.
- Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Odnowiona siłownia stanie się miejscem codziennych spotkań, integracji i wspólnego działania, sprzyjającym budowaniu więzi międzyludzkich. Nowa infrastruktura umożliwi mieszkańcom aktywne spędzanie wolnego czasu. Zaplanowane przedsięwzięcie to inwestycja w zdrowie, rozwój i przyszłość mieszkańców, przede wszystkim - młodzieży. Umożliwi ona nie tylko poprawę kondycji

P6: Centrum Aktywności Rodzinnej – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie

fizycznej i psychicznej młodych ludzi, ale także przyczyni się do ich integracji i wzmocnienia więzi społecznych w lokalnym środowisku.

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 1

Wskaźniki rezultatu:

Liczba osób korzystających z siłowni (średniomiesięcznie) – 100

Liczba zorganizowanych zajęć animacyjnych i sportowych (średniorocznie) – 10

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P7: Kulturalne Serce Gminy – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobszar Szudziałowo, nr dz. ew. 201110_2.0031.360/2

Opis przedsięwzięcia

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- brak nowoczesnej infrastruktury społeczno-kulturalnej,
- zły stan techniczny obiektów,
- niewystarczająca oferta kulturalna dla mieszkańców,
- ograniczone możliwości integracji społecznej,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska.

Projekt „Kulturalne Serce Gminy” ma na celu odnowienie, unowocześnienie i ponowne ożywienie amfiteatru w Szudziałowie – miejsca o dużym znaczeniu społecznym i kulturowym. Amfiteatr stanowi potencjalnie centralną przestrzeń życia kulturalnego gminy, jednak jego obecny stan techniczny i wyposażenie nie pozwalają w pełni wykorzystać jego możliwości. Modernizacja obiektu pozwoli na stworzenie nowoczesnej, estetycznej i funkcjonalnej przestrzeni służącej organizacji różnorodnych wydarzeń artystycznych, społecznych i integracyjnych.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Integracja i budowanie więzi społecznych.
- Wzmacnianie lokalnej tożsamości i aktywności obywatelskiej – nowoczesny amfiteatr stanie się przestrzenią sprzyjającą organizacji wydarzeń kulturalnych i inicjatyw społecznych, co wzmocni poczucie przynależności do miejsca zamieszkania.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej.
- Wzmocnienie wspólnoty lokalnej poprzez prowadzenie działalności edukacyjnej, kulturalnej i społecznej.

P7: Kulturalne Serce Gminy – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie

Zakres zadania obejmował będzie:

- Remont i odnowienie sceny oraz przestrzeni dla publiczności – prace budowlane i modernizacyjne obejmą odświeżenie konstrukcji sceny, wymianę lub renowację podłoża, wymianę zadaszenia sceny, budowę zadaszenia widowni, roboty instalacyjne, zabezpieczenie techniczne,
- Poprawę estetyki i komfortu widowni, w tym montaż ławek i ciągów komunikacyjnych, a także koszy na śmieci.
- Doposażenie w nowoczesne nagłośnienie i oświetlenie – zakup i montaż profesjonalnego systemu nagłośnienia i oświetlenia umożliwi organizację koncertów, spektakli i wydarzeń plenerowych na wysokim poziomie technicznym.
- Stworzenie infrastruktury dla cyklicznych wydarzeń – rozbudowa i doposażenie amfiteatru w elementy niezbędne do realizacji festynów, koncertów, kina plenerowego czy pikników rodzinnych pozwoli uczynić z niego miejsce regularnych wydarzeń o charakterze kulturalnym, rozrywkowym i społecznym.
- Organizacja programu kulturalno-integracyjnego – w odnowionej przestrzeni realizowany będzie cykl wydarzeń mających na celu integrację mieszkańców, promocję lokalnej kultury i tradycji, a także aktywizację społeczności lokalnej, zwłaszcza dzieci i młodzieży.
- Montaż oświetlenia i monitoringu, w celu zwiększenia poziomu bezpieczeństwa.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia mieszkańców Gminy Szudziałowo. Głównym celem projektu jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców (1.2), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Projekt wzmacnia również lokalną tożsamość poprzez działania kulturalne prowadzone w zmodernizowanym obiekcie (1.5). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1 i 2.2.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (3.1), a także zagospodarowania zieleni i kształtowania ładu przestrzennego (3.2 i 3.4). Modernizacja amfiteatru w Szudziałowie pozwoli na poszerzenie oferty kulturalnej skierowanej do mieszkańców, co przyczyni się także do budowania lokalnej wspólnoty. Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
1 000 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, PFRON, pozostałe dostępne środki rządowe, środki wojewódzkie, budżet gminy	2026-2028

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie:

- Poprawa dostępności obiektów publicznych.
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym.
- Poszerzenie możliwości uczestnictwa w życiu społecznym wszystkich mieszkańców.
- Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców.
- Wzmacnianie więzi międzyludzkich.

P7: Kulturalne Serce Gminy – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie

- Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Projekt „Kulturalne Serce Gminy” to inwestycja w rozwój społeczny, kulturalny i gospodarczy gminy. Dzięki modernizacji amfiteatru w Szudziałowie możliwe będzie stworzenie tętniącej życiem przestrzeni, która stanie się centrum wydarzeń i aktywności, integrując mieszkańców i budując silną, nowoczesną i otwartą wspólnotę lokalną.

Wskaźniki produktu:

Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej – 1

Wskaźniki rezultatu:

Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych (średniorocznie) – 15

Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń kulturalnych – 100 – 1000 (w zależności od charakteru wydarzenia)

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P8: Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką - poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobszar Szudziałowo, nr dz. ew. 201110_2.0031.280

Opis przedsięwzięcia

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- brak nowoczesnej infrastruktury społeczno-kulturalnej,
- niewystarczająca oferta kulturalna dla mieszkańców,
- ograniczone możliwości integracji społecznej,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska.

Projekt **Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką** ma na celu poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Wspieranie rozwoju lokalnych inicjatyw oddolnych.
- Integracja i budowanie więzi społecznych.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej.

Zakres zadania obejmuje budowę dwóch altan rekreacyjnych oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół obiektów, w tym montaż koszy, oświetlenia i monitoringu.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

P8: Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką - poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia mieszkańców Gminy Szudziałowo. Głównym celem projektu jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (1.1), wspierania oddolnych inicjatyw mieszkańców (1.2), tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Projekt wzmacnia również lokalną tożsamość poprzez działania kulturalne prowadzone w nowej przestrzeni (1.5). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do poprawy jakości infrastruktury technicznej (2.1 i 2.2.), estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej (3.1), a także zagospodarowania zieleni i kształtowania ładu przestrzennego (3.2 i 3.4). Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
200 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, NFOŚiGW, WGOŚiGW, pozostałe dostępne środki rządowe, środki wojewódzkie, budżet gminy	2026-2028

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji

Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie:

- Poprawa dostępności obiektów publicznych.
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym.
- Poszerzenie możliwości uczestnictwa w życiu społecznym wszystkich mieszkańców.
- Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców.
- Wzmacnianie więzi międzyludzkich.
- Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.

Wskaźniki produktu:

Liczba nowych obiektów infrastruktury społecznej – 2

Wskaźniki rezultatu:

Liczba zorganizowanych wydarzeń kulturalnych (średniorocznie) – 7

Liczba uczestników zorganizowanych wydarzeń kulturalnych (średniorazowo) – 20-100 (w zależności od charakteru wydarzenia)

Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.

P9: Zielona Przystań - zazielenianie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie miejsc odpoczynku - skwerów w podobszarach rewitalizacji.

Podmiot realizujący: Gmina Szudziałowo

Miejsce realizacji: obszar rewitalizacji – podobszar Szudziałowo, podobszar Babiki, podobszar Wojnowce

Opis przedsięwzięcia

Problemy obszaru rewitalizacji, które adresuje przedsięwzięcie:

- niska atrakcyjność przestrzeni publicznych,
- ograniczone możliwości integracji społecznej,
- niewystarczająca aktywność społeczna i obywatelska.

Skwery, których utworzenie zaplanowano w ramach projektu **Zielona Przystań**, będą pełniły funkcję miejsc wypoczynku, integracji społecznej oraz rekreacji, stanowiąc jednocześnie zielone enklawy sprzyjające bioróżnorodności i poprawie mikroklimatu. Planowane założenia obejmują nasadzenia drzew, krzewów i kwiatów, budowę alejek spacerowych, montaż ławek, koszy, oświetlenia, a także utworzenie stref aktywności dla dzieci i seniorów. Projekt realizowany będzie z poszanowaniem lokalnego krajobrazu i potrzeb mieszkańców, z możliwością ich aktywnego udziału w procesie planowania. Dzięki temu skwery staną się nie tylko estetycznym uzupełnieniem przestrzeni publicznej, ale również ważnym elementem wspierającym więzi społeczne i zrównoważony rozwój gminy. Projekt jest we wstępnej fazie koncepcyjnej, nie została jeszcze wskazana ich dokładna lokalizacja.

Główne cele projektu:

- Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez stworzenie funkcjonalnej, bezpiecznej i estetycznej przestrzeni, odpowiadającej na potrzeby różnych grup społecznych.
- Integracja i budowanie więzi społecznych.
- Poprawa estetyki, bezpieczeństwa i dostępności przestrzeni publicznej.

Spójność z celami rewitalizacji i kierunkami działań

Realizacja przedsięwzięcia w pełni wpisuje się w cele rewitalizacji, ukierunkowane na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego. Projekt odpowiada na potrzebę tworzenia atrakcyjnych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, które sprzyjają integracji, aktywności społecznej i podnoszeniu komfortu życia mieszkańców Gminy Szudziałowo. Głównym celem projektu jest wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa.

Działania zaplanowane w ramach inwestycji realizują kluczowe kierunki działań rewitalizacyjnych, w szczególności w zakresie tworzenia przestrzeni wspólnych oraz zapewnienia usług społecznych dostępnych dla wszystkich grup wiekowych (1.3 i 1.4). Jednocześnie przedsięwzięcie przyczynia się do zwiększenia atrakcyjności i dostępności przestrzeni publicznych (2.3), aktywnego wykorzystania zasobów przyrodniczych i krajobrazowych (3.1), a także zagospodarowania zieleni i kształtowania ładu przestrzennego (3.2 i 3.4). Projekt odpowiada zatem kompleksowo na wyzwania obszaru rewitalizacji, łącząc cele społeczne, przestrzenne i środowiskowe.

Ramy realizacji przedsięwzięcia

Szacowana wartość	Możliwe źródła finansowania	Planowany termin
200 000 zł	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, NFOŚiGW, WGOŚiGW, pozostałe	2026-2028

P9: Zielona Przystań - zazielenianie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie miejsc odpoczynku - skwerów w podobszarach rewitalizacji.

	dostępne środki rządowe, środki wojewódzkie, budżet gminy	
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji		
Efektami realizacji przedsięwzięcia będzie:		
▪ Poprawa dostępności przestrzeni publicznych. ▪ Poprawa estetyki przestrzeni publicznych służących celom społecznym. ▪ Poszerzenie możliwości uczestnictwa w życiu społecznym wszystkich mieszkańców. ▪ Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców. ▪ Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu.		
Wskaźniki produktu:		
Liczba nowych lub zrewaloryzowanych przestrzeni zielonych – 3		
Wskaźniki rezultatu:		
Liczba osób korzystających z nowych przestrzeni (średniorocznie) – 100		
Zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami		
Przedsięwzięcie będzie realizowane z zachowaniem zasad dostępności, zgodnie z wymaganiami uniwersalnego projektowania oraz racjonalnych usprawnień. Obejmuje to dostępność architektoniczną, cyfrową oraz informacyjno-komunikacyjną. Wszystkie działania projektowe zostaną zaplanowane w taki sposób, aby osoby ze szczególnymi potrzebami nie były wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt będzie realizowany w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami. Podmiot realizujący zapewni, że wszystkie produkty i rezultaty projektu będą zgodne z wymaganiami dostępności cyfrowej, w tym ze standardem WCAG 2.1 na poziomie AA oraz aktualnymi wytycznymi krajowymi i unijnymi. Zapewni to pełniejszy udział osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększy inkluzyjność efektów przedsięwzięcia.		

Zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, przedsięwzięcia rewitalizacyjne zamieszczone w gminnym programie rewitalizacji mogą być realizowane również poza obszarem rewitalizacji, jeżeli wynika to z ich specyfiki i służą one realizacji celów i kierunków działań programu.

5.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią te projekty, które ze względu na mniejszą skalę oddziaływania trudno jest zidentyfikować indywidualnie, a są oczekiwane ze względu na realizację celów programu rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających w ramach obszarów tematycznych pozwoli na wsparcie wyników uzyskanych w związku z realizacją projektów kluczowych i podstawowych. Polegają one na szeroko rozumianej aktywizacji społeczności lokalnej i stanowią istotny element realizacji Programu. Pozostałe, uzupełniające rodzaje przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały określone w odniesieniu do celów rewitalizacji, adresując zidentyfikowane problemy społeczne i wykorzystując lokalne potencjały. Podmiotem realizującym będzie gmina Szudziałowo i jej jednostki organizacyjne, przy współpracy innych instytucji i administracji wyższego szczebla.

Włączenie przedsięwzięć uzupełniających jest istotne ze względu na konieczność kompleksowego rozwoju obszaru gminy, tym samym wykraczając poza obszar rewitalizacji. Włączenie projektów uzupełniających może zapewnić różnorodność inicjatyw, które obejmują różne aspekty życia społeczności, takie jak kultura, edukacja, infrastruktura czy ochrona środowiska. Dzięki projektom uzupełniającym możliwe jest lepsze wykorzystanie dostępnych zasobów, włączając w to nakłady finansowe, a także zaangażowanie lokalnej społeczności. Te dodatkowe projekty mogą być realizowane przez różne podmioty, co

proceedzi do synergii działań i zwiększenia efektywności działań rewitalizacyjnych. Obszary objęte programami rewitalizacji często charakteryzują się zróżnicowanymi potrzebami społecznymi, ekonomicznymi i środowiskowymi. Włączenie projektów uzupełniających pozwala dostosować działańa do konkretnych wymagań lokalnych społeczności, zapewniając bardziej precyzyjną odpowiedź na wyzwania i problemy występujące w danym obszarze. Uwzględnienie projektów uzupełniających może sprzyjać kreatywności i innowacyjności w podejściu do problemów społecznych. Nowatorskie inicjatywy mogą przyciągać uwagę inwestorów, partnerów społecznych oraz mieszkańców, co może przyczynić się do długofalowego wzrostu i trwałego rozwoju obszaru. Włączenie różnorodnych projektów uzupełniających może promować współpracę między różnymi podmiotami, takimi jak instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa oraz mieszkańcy. Partnerstwo jest kluczowe dla skutecznego wdrażania programów rewitalizacji, ponieważ umożliwia dzielenie się zasobami, wiedzą i doświadczeniem, co może prowadzić do lepszych wyników i większej trwałości działań. Włączenie projektów uzupełniających może być kluczowe dla osiągnięcia długoterminowych celów rozwoju społeczności. Działańa te mogą prowadzić do zwiększenia zaangażowania społecznego, wzrostu potencjału ekonomicznego, poprawy jakości życia mieszkańców oraz budowy silnych więzi społecznych, co przyczynia się do trwałego rozwoju obszaru objętego programem rewitalizacji.

Integracja społeczna mieszkańców

Projekt ma na celu integrację społeczną i aktywizację osób starszych oraz korzystających z pomocy społecznej, a także ich rodzin, w tym dzieci. Działańa obejmują organizację wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych (np. warsztaty, zajęcia sportowe, pikniki), które będą się odbywały cyklicznie, uwzględniając potrzeby osób z niepełnosprawnościami. Inicjatywy będą realizowane przez lokalne instytucje i organizacje, w tym m.in. Ochotnicze Straże Pożarne, Koła Gospodyń Wiejskich, bibliotekę i Gminny Ośrodek Animacji Kultury i Rekreacji. Projekt odpowiada na problemy niskiego uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym oraz wykluczenia społecznego z powodu wieku lub niepełnosprawności. W ramach działań wspierane będą projekty ukierunkowane na: aktywizację społeczno-zawodową, wsparcie rodzin wielodzietnych, rozwój dziennych form wsparcia, tworzenie i rozwijanie miejsc opieki nad dziećmi, usług środowiskowych, usług społecznych, pomoc dla dzieci i rodzin zagrożonych dysfunkcją, wsparcie osób niepełnosprawnych.

Projektowane podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, tj.:

- ❖ **P1:** Centrum Integracji Lokalnej- utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych,
- ❖ **P2:** Klub Integracji Społecznej – droga do pracy i aktywnego życia,
- ❖ **P3:** Kraina zmysłów – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI,
- ❖ **P4:** Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną,
- ❖ **P5:** Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce,
- ❖ **P6:** Centrum Aktywności Rodzinnej – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie,
- ❖ **P7:** Kulturalne Serce Gminy – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie,
- ❖ **P8:** Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką - poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych,
- ❖ **P9:** Zielona Przystań - zazielenianie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie miejsc odpoczynku - skwerów w podobszarach rewitalizacji,

stanowiły będą kluczowe miejsca działań społecznych w obszarze rewitalizacji. Będą to nowoczesne, dostępne i bezpieczne przestrzenie służące integracji międzypokoleniowej, wzmocnieniu kapitału społecznego oraz pobudzaniu aktywności mieszkańców. To właśnie w tych punktach ogniskować się będą lokalne inicjatywy, wydarzenia kulturalne i edukacyjne, działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu oraz budowania wspólnoty, tworząc fundament dla długofalowej przemiany społecznej w gminie Szudziałowo.

Poprawa efektywności kształcenia

W ramach działań wspierane będą projekty, których celem będzie poprawa wyników nauczania uzyskanych przez uczniów, zajęcia dodatkowe, różne formy rozwijające uzdolnienia, nowe formy i programy nauczania, zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci, kółka zainteresowań, np. fotograficzne, filmowe, plastyczne, sportowe, muzyczne, teatralne, itp. Działania te będą służyły m.in. kształtowaniu już w młodym wieku umiejętności i postaw przydatnych i ułatwiających funkcjonowanie na rynku pracy, a także stanowiących podstawę i kształtujących nawyk uczenia się przez całe życie. W zakresie kształcenia kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy wspierane będą projekty w zakresie porozumiewania się w językach obcych, kompetencji matematyczno-przyrodniczych, kompetencji informatycznych oraz właściwych postaw i umiejętności, tj. kreatywności, innowacyjności, umiejętności pracy zespołowej czy postaw przedsiębiorczych. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania będą zgodne z założeniami projektów podstawowych.

Aktywizacja zawodowa

W ramach działania wspierane będą projekty i kursy dla osób dorosłych w zakresie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji cyfrowych i językowych, zdobywanie lub uzupełnianie wiedzy i umiejętności przez pracowników. Celem działania będzie także wsparcie zaangażowania na rzecz osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej. Planowane formy wsparcia są następujące: doradztwa, szkoleń lub poprawy w dostępie do finansowania mikroprzedsiębiorstw. W ramach przedsięwzięcia wspierane będą także działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej poprzez wsparcie dla projektów i inicjatyw w obszarze działalności gospodarczej, które łączą cele społeczne i ekonomiczne. Realizacja projektów będzie służyła budowaniu potencjału społecznego na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych. Istotną kwestią jest współpraca z władzami samorządowymi, tworzenie partnerstw dla realizacji określonych przedsięwzięć dla rozwoju lokalnego. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania będą zgodne z założeniami projektów podstawowych.

Budowanie tożsamości lokalnej w oparciu o kulturę i edukację

W nowopowstałych i zmodernizowanych przestrzeniach planuje się organizację wydarzeń i cyklicznych spotkań promujących dziedzictwo kulturowe, lokalne tradycje i historię gminy. Przewiduje się także rozwój oferty edukacyjnej i artystycznej – poprzez warsztaty, zajęcia tematyczne, konkursy oraz aktywności międzypokoleniowe angażujące mieszkańców w tworzenie wspólnoty opartej na wartościach i współpracy. Przedsięwzięcia te staną się centrami oddolnych inicjatyw społecznych, miejscami współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz lokalnymi liderami, sprzyjającymi integracji, aktywności obywatelskiej i kształtowaniu silnej tożsamości mieszkańców gminy Szudziałowo. Planuje się także utworzenie szlaków turystycznych promujących dziedzictwo gminy. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania będą zgodne z założeniami projektów podstawowych.

Poprawa jakości zagospodarowania przestrzeni i infrastruktury

W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się poprawę stanu budynków mieszkalnych, gospodarczych i użyteczności publicznej, tj. remonty, naprawy, modernizacje, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, w tym termomodernizację obiektów (ocieplenie

ścian zewnętrznych, wymiana stolarki okiennej i drzwi zewnętrznych, wymiana/modernizacja instalacji wewnętrznej). Planowane działania obejmują ponadto rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz podłączenie nowych odbiorców. W zakres działania wchodzi także podnoszenie jakości przestrzeni publicznych poprzez nadanie terenom funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych i miejsc spotkań i rekreacji (parki, skwery) dla mieszkańców, w tym modernizacja istniejącej infrastruktury, drzewostanu, małej architektury, budowa miejsc odpoczynku (ławki, altany, wiaty, ciągi piesze). W obszarze rewitalizacji konieczne jest również podjęcie działań mających na celu poprawę lokalnej infrastruktury drogowej, zwiększając spójność komunikacyjną i bezpieczeństwo w ruchu drogowym. W ramach tych działań budowane będą nowe odcinki dróg, wymianie będzie podlegała nawierzchnia dróg i chodników. Kluczowe jest także zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa na drogach gminnych poprzez zastosowanie rozwiązań technicznych, takich jak progi zwalniające, czy zmiany w organizacji ruchu. Gmina planuje także budowę spójnego systemu ścieżek pieszo-rowerowych. Wykonana zostanie także modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne, rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych lamp oświetleniowych, wykorzystanie OZE do oświetlenia. W zakresie działania mieszczą się także przedsięwzięcia prowadzące do polepszenia jakości środowiska, w tym m.in. usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków mieszkalnych i gospodarczych na terenie gminy, rekultywacja dzikich wysypisk śmieci, ograniczanie niskiej emisji poprzez wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ciepła w gospodarstwach domowych zlokalizowanych na terenie gminy, wymiana źródeł ciepła na energooszczędne i niskoemisyjne, zagospodarowanie terenów zieleni, stanowiących własność gminy, na tereny rekreacyjne dla mieszkańców. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania będą zgodne z założeniami projektów podstawowych.

Rozwój oferty turystycznej

Proponowane działania obejmują rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, zwłaszcza przyrodniczej, poprzez wyznaczanie tras rowerowych, leśnych szlaków pieszych i konnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, taką jak stojaki, punkty serwisowe czy miejsca odpoczynku. Ważnym elementem jest tworzenie tematycznych ścieżek edukacyjnych i turystycznych, które będą promować walory gminy, jak również stworzenie spójnego systemu oznakowania atrakcji turystycznych w postaci tablic, kierunkowskazów i aplikacji. Istotnym aspektem działań będą kampanie promocyjne oparte na opracowanych i wydanych materiałach drukowanych oraz cyfrowych, popularyzujących lokalne atrakcje przyrodnicze, kulturowe i historyczne. Gmina planuje także organizację wydarzeń promujących region. Rozwój zaplecza turystycznego obejmuje wzmocnienie infrastruktury wypoczynkowej i sektora gastronomicznego. Postuluje się także ścisłą współpracę z LGD „Szlak Tatarski” w celu realizacji wspólnych projektów turystycznych. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania będą zgodne z założeniami projektów podstawowych.

Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest niezwykle istotna, ponieważ kształtuje świadomość i odpowiedzialność za środowisko naturalne już od najmłodszych lat. Uczy szacunku dla przyrody, promuje zrównoważone zachowania i pomaga zrozumieć konsekwencje naszych działań dla planety. Dzięki niej ludzie lepiej podejmują decyzje dotyczące ochrony zasobów, segregacji odpadów, oszczędzania energii czy dbania o bioróżnorodność, co przekłada się na zdrowsze i bardziej zrównoważone społeczeństwo. Planowane działania w zakresie edukacji ekologicznej obejmują organizację warsztatów i zajęć edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych, prowadzenie kampanii informacyjnych promujących selektywną zbiórkę odpadów, oszczędzanie energii i wodę oraz ochronę lokalnej przyrody. W ramach działań przewiduje się również organizację konkursów i wydarzeń ekologicznych oraz działania praktyczne, np. sadzenie drzew, sprzątanie terenów zielonych czy budowa schronień dla dzikich zwierząt, które angażują społeczność lokalną i zwiększają świadomość

ekologiczną. Wszystkie podejmowane w tym zakresie działania będą zgodne z założeniami projektów podstawowych.

6. Spójność postanowień Programu z dokumentami strategicznymi województwa, powiatu i gminy

Spójność postanowień Programu z dokumentami strategicznymi gminy zapewnia harmonijne i skoordynowane działanie na rzecz rozwoju lokalnego. Ujednolicenie celów i działań między Programem a dokumentami strategicznymi województwa, powiatu i gminy pozwala na lepsze wykorzystanie zasobów oraz skuteczniejsze rozwiązywanie problemów gminy. Dzięki temu inwestycje i projekty rewitalizacyjne wpisują się w długoterminowe plany rozwoju gminy, co zwiększa ich efektywność i trwałość, a także przyczynia się do lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030¹⁸

Celem nadrzędnym Strategii jest zaplanowanie ambitnych działań, które pozwolą wykorzystać potencjał województwa i wzmocnić przewagę regionu. W kontekście rewitalizacji najistotniejszym elementem jest wymiar społeczny określony w Strategii, który zakłada, że województwo podlaskie dążyć będzie do pozycji jednego z najatrakcyjniejszych pod względem jakości życia mieszkańców regionów w Polsce i w Europie na bazie unikalnych walorów środowiska, bogatego dziedzictwa kulturowego i wysokiej jakości usług publicznych oraz wysokiego poziomu kompetencji mieszkańców.

W Strategii podkreślono, że budowanie i wzmacnianie kompetencji mieszkańców województwa podlaskiego, a także zaplanowane działania zwiększające możliwości rozwijania aktywności społecznych w nowoczesnych przestrzeniach wysokiej jakości, wpłynie znacząco na zwiększenie zasobności mieszkańców regionu.

W Strategii wyróżniono trzy cele strategiczne, a w ich obrębie cele operacyjne. Cel strategiczny 1 – Dynamiczna gospodarka którego istotą jest wzmocnienie i zdynamizowanie gospodarki województwa podlaskiego, w tym m.in. poprzez innowacje społeczne jako forma rozwiązywania wyzwań społeczno-gospodarczych oraz lokalną przedsiębiorczość, gdzie kluczowe jest tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju firm, które swoją pozycję budują w oparciu o lokalne zasoby i potencjały.

Najsilniejsze powiązania Programu występują z celem strategicznym 2 – Zasobni mieszkańcy, gdzie istotny nacisk położono na rozwój województwa podlaskiego w oparciu o budowę silnego kapitału ludzkiego, który jest najważniejszym zasobem regionu. Problem stanowi zjawisko starzenia się społeczeństwa i potencjalny odpływ doświadczonych pracowników, którzy kończą aktywność zawodową w swoich aktualnych miejscach pracy. Zwrócono także uwagę na niedostosowanie kwalifikacji i kompetencji kształtowanych w systemie edukacji do potrzeb pracodawców. W ramach celu strategicznego 2 – Zasobni mieszkańcy, wyodrębniono trzy cele operacyjne:

- Kompetentni mieszkańcy, w którym kierunki interwencji skupiają się na zagadnieniach z zakresu szkolnictwa wyższego, zawodowego, kształcenia ustawicznego, a także doskonalenia nauczycieli pod kątem nowoczesnych metod kształcenia i dopasowania edukacji do potrzeb rynku. Postuluje się również rozwijanie talentów uczniów i zapewnienie im wysokiej jakości edukacji cyfrowej.
- Aktywni mieszkańcy, który koncentruje się na rozwoju oferty kulturalnej, edukacyjnej, sportowej, rekreacyjnej oraz innych form realizacji aktywności społecznych, a także rozwoju usług społecznych i zdrowotnych, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa. Istotny kierunek interwencji stanowi także wsparcie rodzin.
- Przestrzeń wysokiej jakości, gdzie przewiduje się maksymalne wykorzystanie

¹⁸ Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030, przyjęta uchwałą nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

uwarunkowań przyrodniczych, ekonomicznych i społeczno-kulturowych regionu. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane przez Gminę Szudziałowo wpisują się w następujące, wyznaczone w ramach tego celu, kierunki interwencji:

- ✓ rozwój i modernizacja infrastruktury i przestrzeni dla usług zdrowotnych i społecznych, w tym związanych ze starzeniem się społeczeństwa,
- ✓ rozwój i modernizacja infrastruktury edukacyjnej i kulturowej,
- ✓ rozwój i modernizacja infrastruktury ochrony środowiska i przestrzeni dla gospodarki obiegu zamkniętym,
- ✓ działania związane z zapobieganiem i ograniczaniem skutków zmian klimatu, w tym w zakresie infrastruktury służącej retencjonowaniu wód oraz ochronie przeciwpowodziowej,
- ✓ ochrona zasobów kulturowych, przyrodniczych i wartości krajobrazowych,
- ✓ wspieranie działań rewitalizacyjnych i związanych z odnową wsi,
- ✓ wspieranie rozwoju nowoczesnych przestrzeni dla biznesu.

Równie istotna jest zgodność z celem strategicznym 3 – Partnerski region, gdzie podkreśla się m.in. konieczność budowy kapitału społecznego poprzez wzmacnianie tożsamości lokalnej, regionalnej i narodowej oraz kształtowanie postaw społecznych i obywatelskich, jak również wspieranie działań rewitalizacyjnych.

Rewitalizacja w obecnej Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 jest dużo bardziej akcentowana niż w poprzedniej. Procesy rewitalizacji, uwzględniające zmiany społeczne, ekonomiczne, techniczne, środowiskowe i funkcjonalno-przestrzenne uznaje się za istotny czynnik transformacji.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 jest zgodny także z niżej wymienionymi wojewódzkimi dokumentami strategicznymi:

- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2030¹⁹,
- Regionalny Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji w województwie podlaskim na lata 2023-2025²⁰,
- Ramowy Program Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej²¹,
- Program na rzecz poprawy warunków życia społecznego i zawodowego osób z niepełnosprawnościami w województwie podlaskim na lata 2024-2027²²,
- Program Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej w Województwie Podlaskim na lata 2024-2027²³,
- Program pomocy społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu w województwie podlaskim na lata 2024-2027²⁴,
- Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2022-2025²⁵,
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w województwie podlaskim na lata 2022-2027²⁶,
- Wieloletni Program Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie do Ekonomia Solidarności Społecznej.²⁷

¹⁹ Strategia Polityki Społecznej Województwa przyjęta Uchwałą nr XXXII/435/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 28 czerwca 2021 roku

²⁰ Załącznik do Uchwały Nr 351/6719/2023 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 6 lipca 2023 r.

²¹ Załącznik nr 3 do Uchwały Nr 41/798/2024 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 30 października 2024 r.

²² Załącznik do Uchwały Nr LXIV/976/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 kwietnia 2024 r.

²³ Uchwała Nr LXIII/949/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 2024-03-25

²⁴ Uchwała Nr LXIII/950/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 2024-03-25

²⁵ uchwała Nr XLIII/597/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 30 maja 2022 roku w sprawie uchwalenia „Programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii w województwie podlaskim na lata 2022-2025”

²⁶ Uchwała Nr XLII/582/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 2022-04-28

²⁷ Załącznik nr 1 do UCHWAŁY NR XXVIII/366/2021 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 29 marca 2021 r.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego²⁸

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego za główny cel polityki przestrzennej przyjmuje zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności, sprawności funkcjonowania oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego.

Gmina Szudziałowo, położona jest w obszarze zewnętrznym Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego Białegostoku, któremu zgodnie z art. 39 ust. 6 Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 z późn. zm.) dedykowana jest odrębna część Planu.

W dokumencie podkreśla się potrzebę podjęcia działań mających na celu:

- tworzenie warunków przestrzennych wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności lokalizacyjnej MOFOWB i obszaru zewnętrznego, w zakresie infrastruktury ich funkcji regionalnych i metropolitalnych oraz zewnętrznych powiązań transportowych i energetycznych,
- kształtowanie wysokiej jakości struktury przestrzennej zagospodarowania MOFOWB i obszaru zewnętrznego – o zrównoważonej, zwartej i niskoemisyjnej, bezpiecznej i efektywnej w funkcjonowaniu zabudowie sieci osadniczej,
- wzrost jakości i atrakcyjności warunków życia mieszkańców MOFOWB i obszaru zewnętrznego.

W kontekście komplementarności z Programem szczególne znaczenie mają postanowienia Planu dotyczące poprawy jakości życia mieszkańców, która ma być realizowana m.in. poprzez:

- dostępność usług publicznych i zasobów mieszkaniowych,
- jakości środowiska zamieszkiwania,
- oferty spędzania czasu wolnego i jakości przestrzeni publicznych,
- funkcjonowania transportu publicznego,
- dostępu do zrównoważonego rynku pracy.

Przewidziane w Programie Rewitalizacji działania są zgodne z kierunkami wskazanymi w Planie. Wzmacniają one spójność społeczno-przestrzenną regionu i odpowiadają na potrzeby obszaru o największym natężeniu problemów rozwojowych, przyczyniając się do trwałej poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Szudziałowo.

Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Podlaskiego 2030²⁹

Regionalna Polityka Rewitalizacji Województwa Podlaskiego 2030 jest dokumentem, którego misją jest budowanie w regionie „kultury rewitalizacji”, szczególnie poprzez wsparcie edukacyjne, doradztwo i rozwijanie sieci rewitalizatorów, co przyczyni się do prowadzenia kompleksowej rewitalizacji i zmniejszenia problemów na obszarach zdegradowanych. Dokument składa się z sześciu komponentów, które określają planowane obszary działania samorządu województwa w zakresie rewitalizacji.

Zgodnie z zapisami Regionalnej Polityki Rewitalizacji Województwa Podlaskiego 2030 w trakcie opracowywania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 przeanalizowano lokalne uwarunkowania i potrzeby, biorąc pod uwagę mocne strony Gminy. Działania zaplanowane zostały w sposób zindywidualizowany, dopasowany do potencjałów obszarów rewitalizacji. Planowane do realizacji projekty to ambitne przedsięwzięcia stanowiące odpowiedź na zidentyfikowane problemy.

²⁸ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego, przyjęty Uchwałą nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r.

²⁹ Załącznik do Uchwały Nr 238/4301/2021 Zarządu Województwa Podlaskiego z dnia 3 grudnia 2021 r.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027³⁰

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Szlak Tatarski, do której należy Gmina Szudziałowo, jest organizacją, która prowadzi politykę na rzecz rozwoju turystyki oraz aktywizacji zawodowej i społecznej mieszkańców, a także zamierza realizować działania związane z pomocą osobom wykluczonym społecznie i rozwiązywaniem problemów społecznych, rozwojem edukacji, działaniami na rzecz ochrony środowiska oraz budową szeroko rozumianej infrastruktury użyteczności publicznej.

W 2023 r. opracowany został dokument - Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027, w ramach której wyodrębnione zostały 3 cele ogólne wraz przypisanymi do nich przedsięwzięciami:

- ❖ Cel nr 1 – Wsparcie przedsiębiorczości, edukacji i aktywności mieszkańców obszaru LSR, w tym:
  - Przedsięwzięcie 1.1. - Wsparcie na rzecz rozwoju i zakładania działalności gospodarczej.
  - Przedsięwzięcie 1.2. - Inicjowanie i wspieranie współpracy poprzez tworzenie lub rozwijanie krótkich łańcuchów żywnościowych.
  - Przedsięwzięcie 1.3. - Inteligentna wieś: inwestycje w cyfryzację i automatyzację na obszarach wiejskich.
  - Przedsięwzięcie 1.4. - Integracja społeczna.
  - Przedsięwzięcie 1.5. - Wsparcie usług społecznych.
  - Przedsięwzięcie 1.6. - Aktywność lokalna.
  - Przedsięwzięcie 1.7. - Wyrównanie szans dzieci i młodzieży.
- ❖ Cel nr 2 – Zintegrowane podejście do rozwoju turystyki, sportu i rekreacji na bazie walorów przyrodniczych, historycznych i kulturowych, w tym:
  - Przedsięwzięcie 2.1. - Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej i usług dla lokalnych społeczności.
  - Przedsięwzięcie 2.2. - Wsparcie małych gospodarstw rolnych na terenie objętym Lokalną Strategią Rozwoju.
  - Przedsięwzięcie 2.3. - Inwestycje w ochronę, rozwój i promowanie walorów turystycznych i kulturowych.
  - Przedsięwzięcie 2.4. - Inicjatywy informacyjne i promocyjne na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszarów wiejskich.
- ❖ Cel nr 3 – Transformacja infrastruktury: innowacyjne podejście do poprawy jakości życia i ochrony środowiska, w tym:
  - Przedsięwzięcie 3.1. - Budowa infrastruktury przyjaznej dla środowiska: zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.
  - Przedsięwzięcie 3.2. - Poprawa estetyki i funkcjonalności miejskich i wiejskich przestrzeni publicznej.
  - Przedsięwzięcie 3.3. - Ochrona, rozwój i promowanie dziedzictwa naturalnego i ekoturystyki.

Przewidziane w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 20205-2035 działania są zgodne z kierunkami wskazanymi w LSR.

Program Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2023-2030³¹

Cele rewitalizacji oraz zaplanowane w Programie przedsięwzięcia pozostają w pełnej zgodności z kierunkami rozwoju wyznaczonymi w Programie Rozwoju Powiatu

³⁰ Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 2/VII/2023 Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Szlak Tatarski z dnia 28 lipca 2023 r.

³¹ Uchwała Nr LXX/452/2023 Rady Powiatu Sokólskiego z dnia 24 marca 2023 r. w sprawie przyjęcia Programu Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2023 - 2030

Sokólskiego na lata 2023-2030. Program wpisuje się bezpośrednio w trzy cele strategiczne powiatu, wskazujące priorytety polityki rozwojowej na najbliższe lata.

Projekty rewitalizacyjne realizują przede wszystkim cel strategiczny 2: Zasobni mieszkańcy i wysoka jakość życia. Zakładane przedsięwzięcia bezpośrednio przyczyniają się do poprawy jakości życia, warunków bytowych i podwyższenia stopnia zamożności mieszkańców.

Równocześnie Program odnosi się do celu dynamiczna gospodarka, który koncentruje się na otwartości na innowacje lokalnej przedsiębiorczości, rewolucji energetycznej, rozwoju e-usług, współpracy wewnątrzregionalnej, współpracy z innymi regionami w Polsce i w UE oraz współpracy z partnerami spoza UE.

Działania rewitalizacyjne wpisują się także w cel: Partnerski region, który realizowany będzie poprzez rozwój przedsiębiorczości, dynamiczny rozwój gospodarczy z wykorzystaniem inwestycji oraz aktywności mieszkańców i ich gościnności.

Tym samym Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 jest nie tylko odpowiedzią na lokalne potrzeby społeczne, gospodarcze i przestrzenne, ale również istotnym elementem wdrażania programu rozwoju całego powiatu sokólskiego, wzmacniającym jego spójność terytorialną, odporność społeczną i zdolność do zrównoważonego rozwoju.

Warto nadmienić, iż Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 spójny jest także z zapisami „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sokólskim na lata 2021-2027”³², w szczególności realizacja projektów podstawowych P2 i P3 przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego nr 2 zawartego w Strategii, tj. Rozwijanie systemów wsparcia i aktywizacji seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.

Strategia Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2026-2035³³

Wizja rozwoju gminy stanowi generalny cel kierunkowy, do którego dążyć będzie gmina w swoich działaniach. W Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2026-2035 (Strategia) wyróżniono następujące cele strategiczne:

- Zrównoważony rozwój przestrzenny i infrastrukturalny Gminy Szudziałowo.
- Adaptacja do zmian klimatu i ochrona walorów przyrodniczych Gminy Szudziałowo.
- Silna gospodarka, ekologiczne rolnictwo i ciekawa oferta turystyczna Gminy Szudziałowo, w tym rozwój oferty turystycznej opartej na dziedzictwie lokalnym.
- Wysokiej jakości usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców Gminy Szudziałowo, w tym usuwanie barier społecznych i infrastrukturalnych, podnoszenie poziomu edukacji, aktywizacja i integracja mieszkańców.

Cele rewitalizacji są spójne z celami strategicznymi, operacyjnymi i kierunkami działań, wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2026-2035.

³² Uchwała Nr XLVII/290/2021 Rady Powiatu Sokólskiego z dnia 30 listopada 2021 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Sokólskim na lata 2021-2027”

³³ Uchwała Nr VII.60.2025 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 28 marca 2025 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Szudziałowo na lata 2026-2035, w tym trybu konsultacji, Dz.U. Dz. Urz. Woj. Podlaskiego 2025.1732 z 02.04.2025 r.

Tab. 7 Spójność celów Programu i Strategii

Cele Programu / Strategii	Zrównoważony rozwój przestrzenny i infrastrukturalny Gminy Szudziałowo	Adaptacja do zmian klimatu i ochrona walorów przyrodniczych Gminy Szudziałowo	Silna gospodarka, ekologiczne rolnictwo i ciekawa oferta turystyczna Gminy Szudziałowo	Wysokiej jakości usługi społeczne odpowiadające potrzebom mieszkańców Gminy Szudziałowo
Poprawa jakości życia i kapitału społeczno-gospodarczego	X		X	X
Atrakcyjne i dostępne obszary przestrzeni publicznej	X	X	X	X
Wykorzystanie potencjału środowiska	X	X	X	

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo³⁴

W „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo” przyjęto za cel rozwoju przestrzennego gminy zapewnienie mieszkańcom pracy i dochodów pozwalających na godziwy, w odczuciu społecznym, poziom życia. W rozwoju gminy należy dążyć do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej i zabezpieczenia powiązań społeczno-ekonomicznych terenów wiejskich z gminami sąsiednimi i województwem w sferach: społecznej, ekologicznej, infrastruktury technicznej.

W rozwiązaniach Studium zaproponowano rozwój gminy jako obszaru z nastawieniem na rozwój dominującej funkcji rolniczej, wraz z rozwojem funkcji pomocniczych m.in.: ekologicznej, rekreacyjnej, turystycznej, przemysłowej.

Postawione cele rewitalizacji i wskazane w nich kierunki działań są spójne z kierunkami zagospodarowania przestrzennego gminy, wspierającymi poprawę jakości życia społecznego, rozwój funkcji rolniczej, dbałość o jakość środowiska tj. w szczególności takimi jak:

- racjonalne wykorzystanie dla rozwoju istniejącego położenie gminy
- wzbogacanie i racjonalne wykorzystanie walorów systemu przyrodniczego dla rekreacji i rolnictwa.
- tworzenie warunków do wzrostu ilości miejsc pracy na terenie gminy, szczególnie w urządzeniach obsługi wsi i turystyki.
- likwidacja barier komunikacyjnych, przestrzennych i technicznych dla osób niepełnosprawnych.
- Promowanie rozwoju przetwórstwa drewna i runa leśnego w oparciu o duże kompleksy leśne,
- rozwijanie ekologizacji terenów rolniczych i produkcji rolnictwa
- wykorzystani budynków opuszczonych oraz niewykorzystanych obiektów usługowych - głównie poszkolnych

Zasady i kierunki rozwoju gminy wskazane w Studium są bezpośrednio powiązane z celami strategicznymi i kierunkami działań rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym

³⁴ Studium zostało zatwierdzone Uchwałą Nr III/14/98 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 22 grudnia 1998 r. Zmiany wprowadzono Uchwałą Nr XXV/133/09 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 10 września 2009 r., Uchwałą Nr XXXII/171/10 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 29 czerwca 2010 r. oraz Uchwałą Nr XII.71.2011 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 6 grudnia 2011 r.

Programie. Postanowienia obydwu dokumentów dążą do realizacji przestrzennych procesów rozwojowych w sposób kompleksowy i wszechstronny w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym i technicznym, determinując w ten sposób przekształcenia związane z poprawą sytuacji społecznej i jakości życia mieszkańców.

7. Szacunkowe ramy finansowe

Zestawienie projektów stanowi tzw. indykatywną listę projektów kluczowych. Indykatywny charakter list oznacza, iż podane w nich informacje dotyczące poszczególnych projektów mają charakter orientacyjny, są odzwierciedleniem najlepszej wiedzy w momencie tworzenia listy. Dopuszczalne są więc modyfikacje zakresu projektów, wartości i harmonogramu, a realizacja poszczególnych zadań będzie uzależniona od możliwości finansowych podmiotów i instytucji odpowiedzialnych za ich wdrażanie. Wybór możliwości finansowania przedsięwzięć dokonany zostanie z zachowaniem zasady dodatkowości. Niezbędna jest więc koordynacja możliwości wykorzystania środków pomocowych funduszy europejskich ze środkami przewidzianymi w ramach polityk sektorowych i instrumentów krajowych. Zaangażowane więc powinny zostać środki publiczne pochodzące z budżetu państwa, budżetu gminy, ale także środki pozostałych interesariuszy Programu i realizujących przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tab. 8 Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć

lp.	przedsięwzięcie podstawowe	szacowana wartość (zł)	struktura finansowania			źródła finansowania
			środki publiczne	środki europejskie	środki prywatne	
1	P1: Centrum Integracji Lokalnej - utworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych	2 000 000	85%	15%	0	Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027, środki Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów
2	P2. Klub Integracji Społecznej – droga do pracy i aktywnego życia.	800 000	85%	15%	0	przygranicznych na lata 2024–2030, Fundusze Europejskie na
3	P3. Kraina zmysłów – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI.	800 000	85%	15%	0	Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, „Działaj Lokalnie”
4	P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną.	12 000 000	85%	15%	0	Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, Fundusze Europejskie dla
5	P5: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce.	2 000 000	85%	15%	0	Rozwoju Społecznego 2021-2027, Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy

lp.	przedsięwzięcie podstawowe	szacowana wartość (zł)	struktura finansowania			źródła finansowania
			środki publiczne	środki europejskie	środki prywatne	
6	P6: Centrum Aktywności Rodzinnej – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie. 400 tys.	400 000	85%	15%	0	2021-2027, WFOŚiGW, KPO, środki wojewódzkie, budżet gminy
7	P7: Kulturalne Serce Gminy – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie.	1 000 000	85%	15%	0	
8	P8: Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką - poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych	200 000	85%	15%	0	
9	P9: Zielona Przystań - zazielenianie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie miejsc odpoczynku - skwerów w podobozarach rewitalizacji	200 000	85%	15%	0	

Potencjalne źródła finansowania realizacji przedsięwzięć obejmują:

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027,
- Środki krajowe, w tym m.in. w systemie pomocy społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Bank Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.
- Program „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0” czyli wzmacnianie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych w ramach 3. edycji współpracy Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z Zespołami ds. rewitalizacji w urzędach marszałkowskich. Projekt finansowany jest w ramach Pomocy Technicznej dla Funduszy Europejskich 2021-2027.
- Środki wojewódzkie, w tym Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku, dotacje Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz środki Samorządu Województwa Podlaskiego w ramach dostępnych instrumentów finansowych i programów.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)³⁵

Jest to kluczowy instrument wsparcia społecznego w Polsce, będący następcą Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) z lat 2014-2020. Jego celem jest zwiększenie spójności społecznej i gospodarczej poprzez inwestycje w kapitał ludzki, integrację społeczną oraz poprawę dostępności usług publicznych. Główne cele obejmują:

- rozwój kompetencji i umiejętności mieszkańców, zwłaszcza w zakresie edukacji, rynku pracy i zdrowia,
- wspieranie integracji społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- zwiększenie dostępności usług publicznych, w tym dla osób z niepełnosprawnościami,
- promowanie innowacji społecznych i rozwiązań sprzyjających równym szansom.

Beneficjentami programu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe i społeczne, instytucje edukacyjne i szkoleniowe, placówki ochrony zdrowia oraz przedsiębiorstwa, zwłaszcza z sektora MŚP, realizujące projekty o charakterze społecznym.

Forma wsparcia w ww. programach to dotacja, a wysokość dofinansowania z UE - do 82,52% kosztów kwalifikowanych, a instrumenty finansowania są oferowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego³⁶.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS)³⁷

Jest to kontynuacja Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ) z lat 2014-2020. Jego celem jest wspieranie zrównoważonego rozwoju kraju poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną, ochronę środowiska, energetykę, transport oraz bezpieczeństwo zdrowotne i środowiskowe mieszkańców. Główne cele obejmują:

- realizację inwestycji przyczyniających się do osiągnięcia neutralności klimatycznej i ochrony zasobów naturalnych,
- poprawę jakości powietrza, wody i gleby, a także rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym,
- rozwój niskoemisyjnego, zrównoważonego transportu publicznego i infrastruktury drogowej,
- wzmacnianie odporności na skutki zmian klimatu poprzez inwestycje w retencję, gospodarkę wodną i ochronę przed powodzią,
- poprawę efektywności energetycznej budynków oraz rozwój odnawialnych źródeł energii,
- wsparcie infrastruktury zdrowotnej i systemów ratownictwa medycznego.

Forma wsparcia w ramach programu to dotacja, a wysokość dofinansowania z Unii Europejskiej może wynieść do 85% kosztów kwalifikowanych. Program FEnIKS kierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego, przedsiębiorstw, instytucji publicznych, operatorów infrastruktury, organizacji pozarządowych i innych podmiotów realizujących projekty służące transformacji ekologicznej, poprawie jakości życia oraz zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

³⁵ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu, <https://www.rozwojspoeczny.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prawo-i-dokumenty/szczegolowy-opis-priorytetow-programu-fundusze-europejskie-dla-rozwoju-spolecznego-2021-2027/>

³⁶ <https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/programy/fundusze-europejskie-dla-rozwoju-spolecznego-2021-2027-fers/>

³⁷ Szczegółowy Opis Priorytetów Programu, <https://www.feniks.gov.pl/strony/dowiedz-sie-wiecej-o-programie/prawo-i-dokumenty/szczegolowy-opis-priorytetow-dla-programu-fundusze-europejskie-na-infrastrukture-klimat-srodowisko-2021-2027/>

Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 (FEdP)³⁸

Jest to regionalny program operacyjny, będący kontynuacją Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego z lat 2014- 2020. Jego celem jest wyrównywanie dysproporcji rozwojowych w województwie podlaskim – jednym z mniej zamożnych regionów UE. W perspektywie długoterminowej zaplanowano dążenie do osiągnięcia pozycji dobrze rozwiniętego oraz atrakcyjnego pod względem jakości życia regionu dzięki wykorzystaniu potencjałów rozwojowych i najnowocześniejszych technologii oraz unikalnych walorów środowiska, bogatego dziedzictwa kulturowego, wysokiego poziomu kompetencji mieszkańców i inicjatyw lokalnych. Program jest też powiązany z szerszymi celami polityki spójności UE na lata 2021-2027 oraz ze Strategią Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030. Z uwagi na stopień rozwoju regionu, duży nacisk kładzie się na poprawę warunków konkurencyjności, zwiększenie innowacyjności, rozwój infrastruktury kluczowej oraz przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

Priorytety programu FEdP to:

- Badania i innowacje.
- Region przyjazny środowisku.
- Lepiej skomunikowany region.
- Przestrzeń społeczna wysokiej jakości.
- Zrównoważony rozwój terytorialny.
- Zrównoważona mobilność miejska.
- Fundusze na rzecz zatrudnienia i kształcenia osób dorosłych.
- Fundusze na rzecz edukacji i włączenia społecznego.
- Fundusze na rzecz Rozwoju Lokalnego.
- Wspieranie energii odnawialnej na potrzeby lokalnych społeczności.

Beneficjentami programu mogą być: jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne, administracja publiczna, przedsiębiorstwa, instytucje nauki i edukacji, instytucje rynku pracy, instytucje ochrony zdrowia, organizacje pozarządowe i związki wyznaniowe, partnerstwa.

Maksymalny poziom dofinansowania wynosi do 95% kosztów kwalifikowanych.

Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0 ³⁹

Jest to Program, który wspiera gminy w prowadzeniu rewitalizacji w sposób ambitny i efektywny. Wsparcie województwa koncentrować się będzie na wdrażaniu Gminnych Programów Rewitalizacji, w szczególności na działaniach szkoleniowych i edukacyjnych. Zaplanowano również granty na działania rewitalizacyjne pod nazwą „Regionalne Granty na Rewitalizację”. Dofinansowanie będą mogły otrzymać mini-projekty społeczne o maksymalnej wartości 150 tys. zł oraz mini-projekt zintegrowane do kwoty 300 tys. zł, tzn. projekty obejmujące działania miękkie (społeczne) i drobne inwestycje.

Główne cele obejmują:

- dojście do zmiany społecznej poprzez oddolne działania na rzecz dobra wspólnego,
- wsparcie integracji społeczności na poziomie lokalnym,
- wyposażenie mieszkańców w narzędzia, które w dłuższym okresie przyniosą pozytywne zmiany w miejscu, w którym żyją.

³⁸ Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 został przyjęty 7 grudnia 2022 r. decyzją wykonawczą Komisja Europejska nr C(2022) 8892. Zarząd Województwa Podlaskiego przyjął program Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027 uchwałą nr 311/5776/2022 z dnia 16 grudnia 2022 r. Zarząd Województwa Podlaskiego uchwałą nr 79/1570/2025 z dnia 9 kwietnia 2025 r. przyjął zmieniony Szczegółowy Opis Priorytetów (SZOP) Programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027.

³⁹ <https://rewitalizacja.podlaskie.eu/pl/aktualnosci/regiony-rewitalizacji-30---start-programu-w-wojewodztwie-podlaskim.html>

Programy krajowe w systemie pomocy społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

- Program „Opieka 75+, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, zarówno dla osób samotnych, jak również pozostających w rodzinach, będących w wieku 75 lat i więcej; adresowany jest do gmin miejskich, wiejskich, miejsko-wiejskich do 60 tys. mieszkańców. Gminy, które przystępują do realizacji programu, uzyskują finansowe wsparcie do 60% przewidywanych kosztów realizacji zadania w zakresie realizacji usług opiekuńczych.
- Program Akademia Wsparcia – krajowy system wspierania rozwoju opieki wczesnodziecięcej w Polsce – 2024-2026, którego celem jest rozwój instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3, poprzez wyłonienie instytucji, których zadaniem będzie wsparcie instytucji opieki we wdrażaniu i podnoszeniu standardów jakości opieki sprawowanej nad dziećmi do lat 3 i upowszechnianie formalnej opieki.
- Program wsparcia rozwoju rodzinnych domów pomocy, którego celem jest poprawa dostępności do usług opiekuńczych świadczonych w rodzinnych domach pomocy oraz rozwój tej formy wsparcia.
- „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” dla jednostek samorządu terytorialnego, którego celem jest zapewnienie dostępności do usług asystencji osobistej, tj. wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób niepełnosprawnych, a także umożliwienie prowadzenia bardziej niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia.
- „Opieka wytchnieniowa” dla jednostek samorządu terytorialnego; głównym celem Programu jest wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad niepełnosprawnymi, dzięki czemu będą oni dysponować czasem, który mogą przeznaczyć na odpoczynek i regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw życiowych. Usługi opieki wytchnieniowej mogą służyć również okresowemu zabezpieczeniu potrzeb osoby z niepełnosprawnością w sytuacji, gdy członkowie rodzin lub opiekunowie z różnych powodów nie będą mogli wykonywać swoich obowiązków. Program zakłada wsparcie finansowe dla gmin w zakresie świadczenia usług opieki wytchnieniowej, w ramach pobytu dziennego i pobytu całodobowego.
- Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025, którego głównym celem jest zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego.
- Program „Senior+”, którego celem strategicznym jest zwiększenie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu społecznym, poprzez dofinansowanie rozbudowy infrastruktury ośrodków wsparcia w środowisku lokalnym oraz zwiększenie miejsc w ośrodkach wsparcia „Senior+”, tj. wsparcie działań jednostek samorządu w rozwoju na ich terenie sieci Dziennych Domów „Senior+” i Klubów „Senior+”.
- Program Aktywny Maluch 2022-2029, którego celem jest wzrost dostępności miejsc opieki, co umożliwi łączenie życia zawodowego z rodzinnym, a także aktywizację zawodową rodziców, którzy dotychczas nie mogli podjąć pracy ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad dziećmi do lat 3.
- Resortowy program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi do lat 3 Aktywny dzienny opiekun w gminie 2025, który jest dopełnieniem Programu Aktywny Maluch 2022-2029 dla gmin stanowiących tzw. „białe plamy”, którego celem jest zwiększenie dostępności terytorialnej i finansowej miejsc opieki u dziennych opiekunów w gminach, na terenie których nie funkcjonują żadne instytucje opieki dla dzieci w wieku do lat 3.
- Program „Aktywne Place Zabaw”. Celem Programu jest podnoszenie jakości opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 świadczonej przez żłobki i kluby dziecięce oraz poprawa warunków pobytu dzieci w instytucjach w czasie zabaw na świeżym powietrzu poprzez dofinansowanie przebudowy istniejących placów zabaw lub ich doposażenie.

- Program „Pokonać bezdomność. Program pomocy osobom bezdomnym”.

Inne programy krajowe

- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności⁴⁰, którego celem strategicznym jest odbudowa potencjału rozwojowego gospodarki utraconego w wyniku pandemii oraz wsparcie budowy trwałej konkurencyjności gospodarki i wzrost poziomu życia społeczeństwa w dłuższym horyzoncie czasowym, co będzie odbywać się w szczególności poprzez przyspieszenie rozwoju niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, która w sposób odpowiedzialny wykorzystuje zasoby środowiska, a także rozwój oparty na wykorzystaniu rozwiązań cyfrowych.
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa⁴¹ w ramach m.in. działań związanych z premiami dla młodych rolników, inicjatywą LEADER oraz wsparciem modernizacyjnym gospodarstw rolnych, ze szczególnym uwzględnieniem inwestycji na rzecz środowiska i klimatu, dobrostanu zwierząt, czy też produkcji opartej o najwyższe standardy, a także działań wynikających z Krajowego Planu Odbudowy.
- Rządowy program ograniczania przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej na lata 2025-2028, który ma na celu wzrost wiedzy oraz umiejętności w zakresie identyfikacji zagrożeń dla bezpieczeństwa i sposobów ograniczania i zapobiegania im w różnych sferach życia codziennego, a także kształtowanie bezpiecznych przestrzeni w miejscach publicznych społeczności lokalnej.
- Rządowy program „Dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 na lata 2024-2027”. Celem Programu jest podniesienie wynagrodzeń pracowników zatrudnionych w samorządowych instytucjach opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 przez udzielenie jednostce samorządu terytorialnego dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie wynagrodzeń w postaci dodatku motywacyjnego oraz kosztów składek od tych wynagrodzeń.
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej⁴² w ramach realizacji zadań związanych z transformacją energetyczną gospodarki, poprawą jakości powietrza, adaptacją do zmian klimatu, przejściem na gospodarkę o obiegu zamkniętym, w tym gospodarowanie odpadami, poprawą gospodarki wodno-ściekowej oraz działania na rzecz ochrony przyrody.
- Programy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON)⁴³, w tym: dostępna publiczna przestrzeń w zakresie likwidacji barier architektonicznych i informacyjno-komunikacyjnych, dostępne mieszkanie, gdzie dofinansowanie dotyczy zmiany mieszkania na pozbawione barier architektonicznych, znajdujące się w lokalizacji umożliwiającej samodzielne opuszczenie budynku, aż do poziomu zero przed budynkiem. Mobilność osób z niepełnosprawnością, gdzie dofinansowanie dotyczy części kosztów zakupu dostosowanego samochodu osobowego.
- Program w ramach Funduszu Dostępności⁴⁴ realizowany przez Bank Gospodarstwa Krajowego, gdzie pożyczka przeznaczona jest na realizację inwestycji, która dostosowuje wielorodzinny budynek mieszkalny, budynek użyteczności publicznej lub budynek zamieszkania zbiorowego do potrzeb osób, które mają ograniczenia w mobilności lub percepcji.

⁴⁰ Decyzja wykonawcza Rady zmieniająca decyzję wykonawczą z dnia 17 czerwca 2022 r. w sprawie zatwierdzenia oceny planu odbudowy i zwiększania odporności Polski, 2023/0426(NLE).

⁴¹ Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, <https://www.gov.pl/web/arimr/plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-2027>

⁴² Strategia działania NFOŚiGW, <https://www.gov.pl/web/nfosigw/dokumenty-programowe>

⁴³ <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/programy-i-zadania-pfron/programy-i-zadania-real/>

⁴⁴ <https://www.bgk.pl/programy-i-fundusze/fundusze/fundusz-dostepnosci/pozyczki-z-funduszu-dostepnosci/>

- Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025⁴⁵, którego celem jest poprawa stanu czytelnictwa w Polsce poprzez wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych i pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, stanowiących centrum dostępu do kultury i wiedzy. Program jest realizowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Obejmuje cztery priorytety: poprawa oferty bibliotek publicznych, inwestycje w infrastrukturę bibliotek publicznych, zakup nowości wydawniczych do placówek wychowania przedszkolnego, bibliotek szkolnych i pedagogicznych i program dotacyjny dla bibliotek oraz promocja czytelnictwa.
- Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030, który jest kontynuacją programów rządowych skierowanej do sektora organizacji pozarządowych. Podstawowym celem programu jest promocja działalności społecznej, aktywizacja i formowanie postaw obywatelskich.

Inne programy wojewódzkie

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku w zakresie wsparcia ochrony wód i gospodarki wodnej, ochrony powierzchni ziemi i gospodarki odpadami, ochrony atmosfery, ochrony przyrody i krajobrazu, monitoringu środowiska, zapobiegania i likwidacji nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, usuwania azbestu, wspomagania wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej, edukacji ekologicznej, a także modernizacja energetyczna budynków Ochotniczych Straży Pożarnych.

Programy realizowane przez Samorząd Województwa Podlaskiego

- Program Odnowy Wsi Województwa Podlaskiego „Kreatywna wieś”, którego celem jest zintegrowanie społeczności wiejskiej, wykształcenie nowej koncepcji wsi, aktywizacja społeczności lokalnych. Zadania, na jakie udzielane jest finansowe wsparcie, to m.in.: zakup strojów ludowych, instrumentów muzycznych, remont i wyposażenie miejsc, pełniących funkcje społeczno-kulturalne, a także zagospodarowanie terenów zielonych.
- Fundusz Wsparcia Gmin i Powiatów, którego celem jest pomoc podlaskim gminom i powiatom w realizacji inwestycji o dużym znaczeniu społecznym i gospodarczym., takim jak remonty dróg, budynków użyteczności publicznej, poprawa infrastruktury sportowej etc.

8. Mechanizmy integracji działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Przedsięwzięcia zaplanowane w Programie są kompleksowe, zintegrowane, skoncentrowane i komplementarne.

Kompleksowość i podejście zintegrowane

Program został opracowany na bazie pogłębionej diagnozy stanu obszaru rewitalizacji. W każdej z analizowanych sfer, tj. społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, zidentyfikowane zostały zjawiska kryzysowe, potrzeby interesariuszy oraz lokalne potencjały rozwojowe, wskazujące na możliwości niwelacji zaistniałych zjawisk problemowych. Na tej podstawie zaplanowane zostały kompleksowe przedsięwzięcia podstawowe i towarzyszące im przedsięwzięcia uzupełniające. Kompleksowe przedsięwzięcia koncentrują się na aspektach społecznych, a ich zakres jest dopełniany przez elementy ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Takie podejście zapewnia niezbędne wsparcie dla

⁴⁵ Uchwała nr 69/2021 Rady Ministrów z dnia 21 maja 2021 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0. na lata 2021-2025” wraz załącznikiem, <https://www.gov.pl/web/kultura/narodowy-program-rozwoju-czytelnictwa>.

działań społecznych, które mają na celu zapewnienie spójności społecznej obszaru rewitalizacji i polepszenia jakości życia mieszkańców.

Integralność podejścia została osiągnięta poprzez zdefiniowanie celów, kierunków działań i przedsięwzięć, które odpowiadają na potrzeby interesariuszy obszaru rewitalizacji. Cele i kierunki rewitalizacji określone zostały w oparciu o analizę potrzeb i lokalnych potencjałów rozwojowych obszaru, uwzględniając aspekt społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny oraz techniczny obszaru rewitalizacji zgodnie z wynikami diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szudziałowo⁴⁶. Zaplanowane przedsięwzięcia są kompleksowe i uzupełniają się wzajemnie, mając różnorodne powiązania, co przyczynia się do zwiększenia ich skuteczności i wpływu na obszar rewitalizacji. Kompleksowy charakter interwencji, który stanowi odpowiedź na zidentyfikowane zjawiska kryzysowe, pozwala wpływać na zmiany zachodzące w obszarze rewitalizacji. Zastosowane podejście umożliwiło zaplanowanie spójnej i kompleksowej interwencji w ramach przedsięwzięć kluczowych i uzupełniających, stanowiąc synchronizację efektów ich oddziaływania na sytuację kryzysową.

Jednocześnie, zaplanowane przedsięwzięcia są zgodne z celami strategicznymi gminy Szudziałowo oraz wpisują się w kierunki rozwoju wskazane w Strategii Rozwoju Powiatu Sokólskiego na lata 2023-2030, Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 LGD „Szlak Tatarski”, jak również w dokumenty szczebla wojewódzkiego, w szczególności Strategię Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 oraz Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego. W dokumentach tych obszary takie jak gmina Szudziałowo określone zostały jako wymagające działań aktywizujących i przeciwdziałających pogłębianiu deficytów społecznych, infrastrukturalnych i gospodarczych. Zastosowane podejście umożliwia zatem nie tylko skuteczne przeciwdziałanie zdiagnozowanym zjawiskom kryzysowym na poziomie lokalnym, lecz także synchronizację działań rewitalizacyjnych z polityką rozwojową i przestrzenną prowadzoną na poziomie powiatowym i wojewódzkim.

Koncentracja

Zgodnie z zasadą koncentracji proces rewitalizacji jest formalnie ograniczony do obszaru o istotnym znaczeniu dla gminy, obejmującego część obszaru zdegradowanego i dotkniętego szczególną koncentracją problemów i negatywnych zjawisk kryzysowych. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne ukierunkowane są na obszar rewitalizacji, a lokalne potencjały rozwojowe mogą stanowić przyczynek do procesów odnowy gminy. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zaplanowane do realizacji w obszarze rewitalizacji, niemniej jednak wszelkie działania, które mogą się przyczynić do osiągnięcia zakładanych celów i kierunków rewitalizacji, zlokalizowanych także poza obszarem rewitalizacji, w przyszłości będą dopuszczalne.

Komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wymogiem koniecznym dla wspierania projektów rewitalizacyjnych jest zapewnienie ich komplementarności w różnych wymiarach, w szczególności przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

Komplementarność przestrzenna oznacza konieczność wzięcia pod uwagę podczas tworzenia i realizacji Programu wzajemnych powiązań pomiędzy projektami i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi realizowanymi na obszarze rewitalizacji i znajdujących się poza nim, ale oddziałujących na obszar rewitalizacji. Celem zapewnienia komplementarności przestrzennej projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest efektywne oddziaływanie Programu na cały obszar, dotknięty stanem kryzysowym, tak aby poszczególne projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne wzajemnie się dopełniały przestrzennie oraz by zachodził między nimi efekt synergii. Prowadzone działania nie

⁴⁶ Uchwała Nr IX.74.2025 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 6 czerwca 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Gminie Szudziałowo (Dz. Urz. Woj. Podlaskiego z 2025 r. poz. 2740).

powinny skutkować przenoszeniem problemów na inne obszary ani wystąpieniem negatywnych efektów społecznych. Wyznaczony obszar rewitalizacji charakteryzuje się natężeniem problemów społecznych, a także niezadowalającym stanem obiektów użytkowych, estetyki przestrzeni, infrastruktury drogowej oraz zagospodarowania przestrzeni publicznej. W Programie zaplanowano do realizacji projekty, które są ukierunkowane na rozwiązywanie problemów w sferze społecznej oraz funkcjonalno-przestrzennej, środowiskowej i technicznej, jak również gospodarczej poprzez wsparcie mieszkańców poszukujących źródła zarobkowania. Zakłada się, że ich realizacja w obszarze rewitalizacji pozytywnie wpłynie na jego otoczenie i docelowo pozytywne efekty realizacji obejmą swym zasięgiem obszar gminy. Istotnym jest podniesienie, iż prawidłowe funkcjonowanie sfery społecznej nie jest możliwe bez odpowiedniego urządzenia i zagospodarowania sfery przestrzenno-funkcjonalnej. Realizacja przedsięwzięć w granicach obszaru rewitalizacji, zarówno w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, w tym obiekty budowlane, tereny gminnej przestrzeni publicznej, obiekty zabytkowe, jak i społecznej, prowadzącej do zwiększenia aktywności społecznej oraz adresowanie działań do grup społecznych zagrożonych wykluczeniem powoduje, że oczekiwane jest kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Zakłada się, iż wyprowadzenie obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego doprowadzi w dłuższej perspektywie czasowej do przenoszenia pozytywnych wzorców na inne obszary gminy. Zaplanowane w ramach projektów zintegrowanych działania obejmują projekty nastawione aktywizację zawodową mieszkańców, modernizację infrastruktury społecznej - zapewnienie dostępności specjalistycznych przestrzeni dla osób ze szczególnymi potrzebami, osób starszych i niepełnosprawnych, modernizację obiektów użyteczności publicznej i przestrzeni wspólnych w Wojnowcach. Ponadto zaplanowano do realizacji szereg komplementarnych projektów, których celem jest dopełnienie osiągnięcia zamierzonej wizji rewitalizacji. Zasięg oddziaływania projektów dotyczących szeroko pojętej integracji społecznej oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców może wykraczać poza obszar rewitalizacji, obejmując swym zakresem także osoby wykluczone, zamieszkujące poza wyznaczonym obszarem.

Komplementarność problemowa oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że przedsięwzięcia zaplanowane w Programie będą oddziaływały na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym). Celem zapewnienia komplementarności problemowej jest przeciwdziałanie fragmentaryzacji działań, przy jednoczesnej koncentracji na całościowym spojrzeniu na przyczyny występowania kryzysu na danym obszarze. Konieczne jest więc określenie pożądanego stanu realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich parametryzacja, ułatwiająca dobór mierników osiągania celów Programu. Skuteczna komplementarność problemowa prowadzi do powiązania działań rewitalizacyjnych ze strategicznymi decyzjami gminy na innych polach działania, co skutkuje lepszą koordynacją tematyczną i organizacyjną działań jednostki samorządu terytorialnego. Wszystkie zaplanowane działania w ramach Programu zostały zaprojektowane w taki sposób, aby się wzajemnie dopełniały tematycznie. Projekty rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, które przyczyniły się do powstania obszarów zdegradowanych na terenie gminy. Całościowe spojrzenie na przyczyny wystąpienia sytuacji kryzysowej prowadzi do kompleksowej realizacji projektów przewidzianych w ramach Programu, zarówno projektów zintegrowanych, jak i projektów komplementarnych. W zintegrowanych projektach rewitalizacyjnych połączono działania skierowane na aktywizację mieszkańców oraz zapobieganie powstawaniu zjawiska wykluczenia społecznego, a także przywracanie wartości zabytkom oraz zagospodarowanie przestrzeni publicznej i ochronę środowiska naturalnego. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, ujęte w Programie, charakteryzują się komplementarnością problemową. Zgłoszone projekty stanowią połączenie działań ze sfery przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z działaniami społecznymi, co zostało szczegółowo wykazane w charakterystyce planowanych przedsięwzięć. Warta podkreślenia jest

komplementarność problemowa pomiędzy realizowanymi projektami, tj. poprawa jakości życia oraz kapitału społecznego gminy, poprawa infrastruktury i zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego. Wymienione projekty wykazują ścisły związek z przedsięwzięciami w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tab. 9 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

lp.	projekt	Wpływ na problemy w sferze:				
		społecznej	gospodarczej	przestrzenno-funkcjonalnej	środowiskowej	technicznej
1	P1: Centrum Integracji Lokalnej - Tworzenie przyjaznej, wielofunkcyjnej przestrzeni wspólnej w Szudziałowie, sprzyjającej integracji mieszkańców, aktywizacji międzypokoleniowej i rozwojowi lokalnych inicjatyw społeczno-kulturalnych.	X	X	X	X	X
2	P2: Klub Integracji Społecznej – droga do pracy i aktywnego życia	X	X			
3	P3: Kraina zmysłów – wsparcie sensoryczne dzieci ze spektrum autyzmu i zaburzeniami SI.	X	X	X	X	X
4	P4: Centrum Wsparcia Międzypokoleniowego – od edukacji po opiekę senioralną.	X	X	X	X	X
5	P5: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez zagospodarowanie i tworzenie przestrzeni wspólnych w obszarze Wojnowce	X	X	X	X	X
6	P6: Centrum Aktywności Rodzinnej – modernizacja budynku siłowni gminnej w Szudziałowie.	X		X		X
7	P7: Kulturalne Serce Gminy – modernizacja i ożywienie amfiteatru w Szudziałowie.	X		X	X	X
8	P8: Centrum Sąsiedzkie pod Chmurką - poszerzenie oferty Gminnego Ośrodka Animacji Kultury i Rekreacji w Szudziałowie poprzez budowę altan jako miejsc integracji i działań społeczno-kulturalnych.	X		X	X	
9	P9: Zielona Przystań - zazielenianie przestrzeni publicznej poprzez stworzenie miejsc odpoczynku - skwerów w podobszarach rewitalizacji.	X		X	X	

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność takiego zaprojektowania systemu zarządzania realizacją Programem, który pozwoli na efektywne współdziałanie różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Należy podkreślić ważną rolę wszystkich interesariuszy rewitalizacji na etapie opracowania i wdrażania Programu. Za zarządzanie Programem odpowiedzialny będzie Wójt Gminy Szudziałowo, który podejmuje strategiczne decyzje dotyczące prowadzenia procesu rewitalizacji, natomiast czynności operacyjne wykonywane będą przez pracowników Urzędu Gminy w ramach bieżących obowiązków. Szczegółowy opis systemu zarządzania, monitorowania i oceny efektywności wdrażanych działań przedstawiony został w rozdziale 10 i 11.

Komplementarność międzyokresowa oznacza konieczność rozeznania, analizy i oceny oraz sformułowania wniosków odnośnie do dotychczasowego sposobu wspierania procesów rewitalizacji, jego skuteczności, osiągnięć i problemów wdrażania Programu. Ma ona gwarantować ciągłość procesu rewitalizacji w zmieniających się uwarunkowaniach formalno-prawnych, w szczególności w unijnych perspektywach finansowych (2007-2013, 2014-2020, 2021-2027), stanowiących jedno z głównych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jednocześnie stanowi odwołanie do obowiązku oceny aktualności i stopnia realizacji Programu co najmniej co 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny.

Komplementarność międzyokresowa służy także budowaniu instytucjonalnej pamięci procesu rewitalizacji, gdyż pozwala zachować ciągłość działań, integrować doświadczenia z poprzednich lat z planowaniem nowych interwencji oraz sprawnie reagować na zmieniające się potrzeby społeczności lokalnej. Takie podejście sprzyja nie tylko spójności w czasie, lecz także umożliwia lepsze przygotowanie gminy do wykorzystania przyszłych możliwości finansowania w ramach kolejnych perspektyw programowych.

Tab. 10 Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa zadania	Wartość inwestycji (zł)	Dofinansowanie (zł)	Wkład własny (zł)
perspektywa 2007-2013				
1	W przedszkolu weselej	387 168	329 092	58 075
2	Wesołe przedszkole	173 222	147 239	25 983
3	W grupie siła	58 073	49 362	8 711
4	Klub Seniora	50 000	42 500	7 500
5	Indywidualizacja szansą na sukces	47 912	40 725	7 187
Razem w perspektywie 2007-2013		716 374	608 918	107 456
perspektywa 2014-2020				
6	Zagospodarowanie terenów na stadionie w Szudziałowie i gminnego parku w celu umożliwienia społeczności lokalnej udziału w sporcie i rekreacji ruchowej oraz aktywnej integracji społecznej	59 000	25 000	34 000
7	Budowa instalacji fotowoltaicznych na potrzeby Gminy Szudziałowo	955 791	740 737	215 055
8	Wiejski Ośrodek Aktywności Lokalnej w Zubrzycy Wielkiej	362 822	299 981	62 841
9	Równe szanse	184 032	164 982	19 050
10	Kompetencje szansą na sukces	103 911	86 873	17 038
11	Przygotowanie audytów energetycznych dla budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Szudziałowo	8 856	7 528	1 328
12	Cyfrowa Gmina	100 000	100 000	0
13	Granty PPGR	137 336	137 336	0
14	Zdalna Szkoła	97 799	97 799	0
15	Przebudowa drogi gminnej 104935B od drogi wojewódzkiej nr 674 do miejscowości Ostrówek	215 863	87 845	128 018
16	Modernizacja dachu budynku Szkoły Podstawowej w Szudziałowie	130 000	130 000	0
17	Zakup pługu odśnieżnego	16 007	16 007	0
18	Zakup równiarki samobieżnej	33 210	30 000	3 210
19	Wykonanie dokumentacji technicznej inwestycji pn. „Przebudowa	57 810	57 810	0

Lp.	Nazwa zadania	Wartość inwestycji (zł)	Dofinansowanie (zł)	Wkład własny (zł)
	drogi powiatowej Nr 1292B Wierzchlesie-Słójka			
20	Przebudowa drogi nr 104950B w miejscowości Szudziałowo	1 463 045	877 827	585 218
21	Przebudowa drogi gminnej nr 104927B Szudziałowo - Słójka	2 371 303	1 140 737	1 230 566
22	Rozwój e-usług w gminach Związku Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego - szkolenia w Gminie Szudziałowo	333 113	283 146	49 967
Razem w perspektywie 2014-2020		6 915 351	4 399 589	2 515 762
perspektywa 2021-2027				
23	Aktywna szkoła - sprzęt sportowy dla szkół	31 250	25 000	6 250
24	Cyberbezpieczny Samorząd	226 270	226 270	0
25	Pod Biało - Czerwoną	4 177	4 177	0
26	Budowa zbiornika wodnego małej retencji we wsi Wierzchlesie Gmina Szudziałowo	201 800	196 800	5 000
27	Budowa zbiornika wodnego małej retencji we wsi Suchynicze Gmina Szudziałowo	200 570	195 570	5 000
28	Doposażenie jednostki OSP Szudziałowo w ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy	1 457 750	1 137 045	320 705
29	Aktywny Maluch	808 000	707 594	100 406
30	Laboratoria Przyszłości	90 000	90 000	0
Razem dotychczas w perspektywie 2021-2027		3 019 817	2 582 456	437 361

Komplementarność źródeł finansowania ma zagwarantować finansowanie Programu z kilku źródeł. Komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych ma kluczowe znaczenie dla dynamiki pożądanych zmian. Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą finansowane ze środków własnych gminy, funduszy Unii Europejskiej, krajowych oraz środków prywatnych. Potencjalne źródła finansowania obejmują:

- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
- Fundusze Europejskie dla Podlaskiego 2021-2027,
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027,
- Środki krajowe, w tym m.in. w systemie pomocy społecznej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Rządowy program rozwoju północno-wschodnich obszarów przygranicznych na lata 2024–2030, Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Samorząd Województwa Podlaskiego, Bank Gospodarstwa Krajowego, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- środki wojewódzkie, w tym Samorząd Województwa Podlaskiego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Białymstoku,
- środki publiczne z budżetu Gminy Szudziałowo.

Szacunkowe ramy finansowe zostały przedstawione w tabeli 8.

9. Włączenie interesariuszy w proces rewitalizacji

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych. Cele i kierunki działań oraz przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały oparte na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy. Prowadzenie procesu rewitalizacji wiąże się z zaangażowaniem lokalnej społeczności do działania na różnych poziomach: wytyczania kierunków, współpracy partnerskiej, realizacji przedsięwzięć i utrzymania efektów wprowadzanych zmian. Organizowanie społeczności lokalnej to proces wspierania ludzi w podejmowaniu wspólnych działań na rzecz ulepszania własnego środowiska, a także metoda działania, którego celem jest mobilizowanie społeczności do podejmowania niezbędnych wysiłków zmierzających do poprawy jej sytuacji.

Istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający udział interesariuszy. Katalog interesariuszy obejmuje:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji i gminy oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki samorządu terytorialnego, ich jednostki organizacyjne oraz organy doradcze i konsultacyjne gminy,
- organy władzy publicznej,
- inne podmioty, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Partycypacja społeczna wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu. Program został wypracowany przez samorząd gminny i poddany dyskusji w oparciu o diagnozę służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy w zakresie sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Zakładana jest współpraca wszystkich interesariuszy w trakcie realizacji i aktualizacji Programu z uwzględnieniem różnych poziomów ich zaangażowania – od informowania poprzez konsultacje aż do pełnej partycypacji oznaczającej aktywne uczestnictwo.

Punktem wyjściowym jest zaangażowanie interesariuszy w ramach procesu wspierania zmiany zachowań, który jest niezbędnym uzupełnieniem działań, a także gwarantem powodzenia jego realizacji, zarządzania i monitorowania. Interesariuszami są wszystkie strony, które są zainteresowane wdrażaniem postanowień Programu, mają wpływ na jego realizację, a także odnoszą korzyści z jego wdrażania.

Zapewnienie udziału interesariuszy rewitalizacji na etapie diagnozowania rozpoczęto od opracowania „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Szudziałowo”. Wyznaczony obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji został poddany procesowi konsultacji społecznych na podstawie Zarządzenia Nr 56.2025 Wójta Gminy Szudziałowo z dnia 29 kwietnia 2025 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Szudziałowo w terminie od 30 kwietnia 2025 r. do 4 czerwca 2025 r. Wykorzystano następujące formy prowadzenia konsultacji społecznych:

- zbieranie uwag w postaci papierowej
- zbieranie uwag w formie elektronicznej,
- ankiety,

- spotkania.

Interesariusze zostali włączeni w proces wyboru obszaru rewitalizacji, mieli możliwość wskazania problemów, które występują w gminie, a także pożądanego kierunku działań w celu wyprowadzenia zdiagnozowanych obszarów z sytuacji kryzysowej. Formularz zgłaszania uwag oraz projekt uchwały wraz z załącznikami graficznymi oraz „Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Szudziałowo”, dostępne były na stronie internetowej Gminy Szudziałowo, na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej oraz w formie papierowej w Urzędzie Gminy Szudziałowo. Wskazanie atutów i słabych stron gminy, a także zjawisk problemowych, występujących na terenie gminy, stanowiło istotny wkład partycypacji społecznej przy dokonaniu wyboru obszaru rewitalizacji.

Wyniki konsultacji społecznych projektu „Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Szudziałowo” zostały opublikowane w formie raportu za pośrednictwem strony internetowej gminy i biuletynu informacji publicznej.⁴⁷ Nie zgłoszono żadnych uwag ani propozycji zmian projektu diagnozy, wykorzystując formularz w formie papierowej i elektronicznej.

Spotkanie konsultacyjne odbyło się 22 maja 2025 r. w siedzibie Urzędu Gminy Szudziałowo. Celem spotkania konsultacyjnego było zebranie opinii mieszkańców oraz lokalnych interesariuszy w ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Szudziałowo. Konsultacje te miały na celu zidentyfikowanie problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych, aby skutecznie zaplanować działania rewitalizacyjne, które podniosą jakość życia w gminie. Współpraca z mieszkańcami pozwala na lepsze dopasowanie planowanych działań do rzeczywistych potrzeb społeczności, stanowiąc tym samym punkt wyjścia do zdefiniowania potrzeb rewitalizacyjnych.

Zważywszy, że liczba wypełnionych ankiet on-line wyniosła 12, uzyskane wyniki należy traktować wyłącznie jako sygnał kierunkowy, a nie reprezentatywne źródło diagnozy potrzeb lokalnej społeczności. Choć wskazane przez respondentów problemy, tj. starzenie się społeczeństwa, wyludnianie się miejscowości, niedobory infrastrukturalne czy niski poziom przedsiębiorczości są istotne, wymagają one weryfikacji oraz uzupełnienia o dane pochodzące z innych źródeł, w tym analiz wskaźnikowych i spotkań konsultacyjnych. Mimo ograniczonej próby, zbieżność zgłoszonych problemów z danymi ilościowymi może wskazywać na potencjalne kierunki dalszej diagnozy i planowania działań rewitalizacyjnych.

Jako proponowany obszar rewitalizacji wskazane zostały następujące miejscowości: Chmielowszczyzna, Grzybowszczyzna, Knyszewicze, Ostrówek, Ostrów Północny, Słoja, Sosnowik, Suchynicze, Sukowicze, Szudziałowo, Usnarz Górny, Wierzchlesie, Wojnowce. Najwięcej osób - 41,7% ankietowanych wskazało na miejscowość Szudziałowo.

Wśród problemów w sferze społecznej ankietowani jako główne problemy wskazywali starzenie się społeczeństwa (75%) i wyludnianie się miejscowości (66,7%). Ponadto wskazano na takie problemy jak: niski poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz słabą integrację społeczności lokalnej (po 41,7%), patologie społeczne i niski poziom edukacji (po 25%), ubóstwo, bezrobocie, przestępczość i niepełnosprawność.

W sferze gospodarczej mieszkańcy najczęściej wskazywali na słabo rozwinięty sektor usług (66,7%) i brak inwestorów (50%). Z kolei problemem w sferze środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej najczęściej diagnozowanym przez ankietowanych była niska świadomość ekologiczna mieszkańców (75%), niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę społeczną (tj. przedszkola, szkoły, ośrodki: zdrowia, kultury, sportowe, rekreacyjne), niewystarczające zagospodarowanie terenów publicznych (oświetlenie publiczne, chodniki, ścieżki rowerowe) i słabo rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna.

⁴⁷ https://szudzialowo-gmina.pl/strona-3486-gminny_program_rewitalizacji_na_lata.html

Przeprowadzone konsultacje społeczne potwierdziły zasadność podjęcia działań związanych z rewitalizacją, której celem jest poprawa jakości życia mieszkańców wyznaczonych podobszarów. Treść oraz zakres konsultowanego projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Szudziałowo wraz z projektem diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy Szudziałowo spełnia wymogi i oczekiwania wszystkich grup interesariuszy.

Udział interesariuszy rewitalizacji na etapie programowania został zapewniony poprzez ogłoszenie zaproszenia do składania projektów przedsięwzięć rewitalizacyjnych.⁴⁸ Nabór miał charakter otwarty, powszechny, przejrzysty i dostępny dla wszystkich interesariuszy, niezależnie od formy prawnej, i umożliwiający im bezpośrednie zgłaszanie propozycji działań do ujęcia w Programie. W tym celu przygotowano i udostępniono formularz fiszki projektowej wraz z instrukcją wypełnienia.

Pomimo formalnie przeprowadzonego naboru, nie wpłynęły żadne zgłoszenia projektów od interesariuszy zewnętrznych. Sytuacja ta nie wpłynęła jednak na zakres planowanych działań rewitalizacyjnych, bowiem Program został oparty na kompleksowej diagnozie sytuacji obszaru rewitalizacji oraz konsultacjach społecznych i warsztatach lokalnych, a zaplanowane przedsięwzięcia odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby i cele rewitalizacji. W przypadku zgłoszenia projektów na dalszych etapach wdrażania Programu, istnieje możliwość ich włączenia zgodnie z trybem aktualizacji, przewidzianym w ustawie o rewitalizacji.

Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo również poddano konsultacjom społecznym, aby umożliwić interesariuszom odniesienie się do proponowanych rozwiązań.⁴⁹

Udział interesariuszy w realizacji procesu rewitalizacji zapewnia także Komitet Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowi bowiem forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Szudziałowo w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczą – doradcą Wójta Gminy Szudziałowo. Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa, w drodze uchwały, Rada Gminy przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji. W dniu ..... r. została przyjęta Uchwała ..... Rady Gminy Szudziałowo w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szudziałowo. Zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji podjęcie uchwały zostało poprzedzone konsultacjami społecznymi, które odbyły się od 1 października do 5 listopada 2025 r. Niezwłocznie po podjęciu uchwały, w dniu ..... ogłoszony został nabór członków do Komitetu Rewitalizacji. Procedura naboru zaplanowana została na 21 dni, od ..... r. Ogłoszenie wyników naboru zostanie opublikowane do 7 dni od dnia jego zakończenia na stronie internetowej Gminy Szudziałowo: www.szudzialowo-gmina.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej, tj. www.bip-ugszudzialowo.wrotapodlasia.pl. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostaną powołani w drodze zarządzenia Wójta Gminy Szudziałowo.

W założeniu, Komitet reprezentuje lokalne środowiska społeczne, gospodarcze, mieszkańców gminy, organizacje pozarządowe oraz inne grupy. W skład Komitetu wejdą przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, w rozumieniu art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278) oraz inne podmioty, których udział jest uzasadniony z uwagi na realizowane zadania. Komitet uprawniony będzie do wyrażania opinii oraz podejmowania inicjatyw i rozwiązań w sprawach dotyczących przygotowania, przeprowadzenia i oceny rewitalizacji Gminy Szudziałowo.

Do zadań Komitetu należało będzie w szczególności:

⁴⁸ https://szudzialowo-gmina.pl/strona-3497-obwieszczenie_o_podjeciu_uchwaly_o.html

⁴⁹ W tym miejscu dokumentu opisane zostaną wnioski płynące z procedury konsultacji społecznych GPR po ich zakończeniu.

- opiniowanie dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów aktualizacji i zmian Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 przedkładanych przez Wójta Gminy Szudziałowo;
- podejmowanie inicjatyw i współdziałanie w procesie rewitalizacji, w tym w działaniach służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami rewitalizacji;
- przedkładanie Wójtowi Gminy Szudziałowo propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji.

Funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Szczegółowe zasady funkcjonowania wskazano w Regulaminie określającym zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szudziałowo, stanowiącym załącznik do **Uchwały ..... Rady Gminy Szudziałowo z dnia ..... r.**

Szeroko rozumiana partycypacja społeczna stanowi kluczowy element w procesie rewitalizacji. Proponowany katalog działań, poza wymienionymi powyżej, włączających interesariuszy do tego obejmuje m.in.:

- opracowanie zakładki informacyjnej na stronie internetowej gminy,
- podnoszenie tematyki rewitalizacji w trakcie spotkań z mieszkańcami, także w ramach zebrań sołeckich,
- organizację konkursów, wystaw, spotkań edukacyjnych, etc.

Zaproponowane formy partycypacji społecznej w procesie rewitalizacji obejmują zarówno działania informacyjne i konsultacyjne dotyczące planowanych oraz podejmowanych przez władze lokalne decyzji, jak również bardziej zaawansowane formy uczestnictwa, takie jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska, szczególnie w odniesieniu do zgłaszanych i realizowanych projektów rewitalizacyjnych. Partycypacja społeczna w Programie jest rozumiana jako proces ciągły, towarzyszący każdemu etapowi rewitalizacji, począwszy od diagnozy, przez programowanie i wdrażanie, aż po monitoring i ewaluację. W ramach Programu przewidziano m.in. organizację otwartych spotkań konsultacyjnych, publikację informacji w Biuletynie Informacji Publicznej, możliwość zgłaszania projektów przez mieszkańców oraz udział w pracach Komitetu Rewitalizacji. Takie podejście wypełnia postanowienia art. 36 ustawy wdrożeniowej⁵⁰ w zakresie zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz innych podmiotów reprezentujących interesy społeczne, a także jest zgodne z art. 6 i 7 ustawy, gwarantując włączenie interesariuszy w sposób rzeczowy i skuteczny.

10. Zarządzanie realizacją Programu

Zarządzanie procesem rewitalizacji ma na celu wdrażanie działań, umożliwiających wyprowadzenie obszaru ze stanu degradacji, a tym samym poprawa jakości życia mieszkańców, przy zaangażowaniu interesariuszy i środków finansowych, pochodzących z różnych źródeł.

Za zarządzanie i wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji oraz przedstawianie okresowych ocen z postępu jego realizacji, odpowiedzialny jest Wójt Gminy Szudziałowo. Obsługę administracją procesu rewitalizacji zapewnia Referat Gospodarki Komunalnej. Wśród obowiązków pracowników ww. Referatu będzie m.in. wydawanie zaświadczeń o położeniu nieruchomości na obszarze zdegradowanym i rewitalizacji.

Istotny element w strukturze zarządzania Programem stanowi Komitet Rewitalizacji. Członkowie Komitetu Rewitalizacji zostaną powołani w drodze zarządzenia Wójta Gminy Szudziałowo po zakończeniu procedury naboru, opartej na zasadach określonych w Regulaminie określającym zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szudziałowo, stanowiącym załącznik do Uchwały Nr .....w

⁵⁰ Art. 36 ust. 8 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027, Dz.U. z 2022 r. poz. 1079.

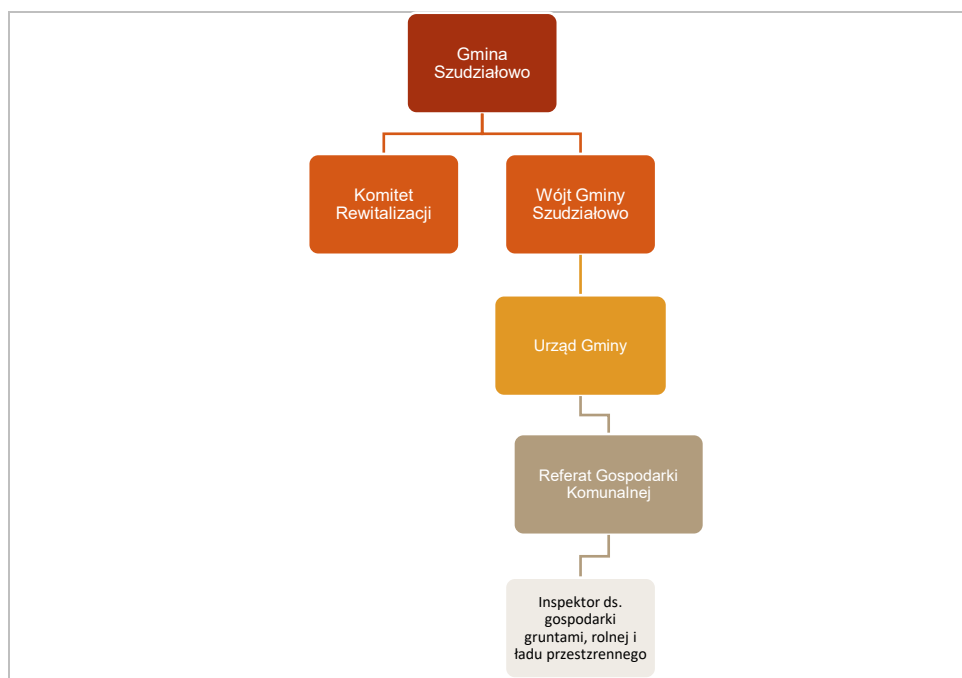

sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Gminy Szudziałowo. Ww. uchwała, zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278) została podjęta przed uchwaleniem Gminnego Programu Rewitalizacji.

Do zadań Komitetu należało będzie w szczególności:

- opiniowanie dokumentów dotyczących rewitalizacji, w tym projektów aktualizacji i zmian Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 przedkładanych przez Wójta Gminy Szudziałowo;
- podejmowanie inicjatyw i współdziałanie w procesie rewitalizacji, w tym w działaniach służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami rewitalizacji;
- przedkładanie Wójtowi Gminy Szudziałowo propozycji działań w zakresie zaspokajania potrzeb i oczekiwań interesariuszy rewitalizacji.

Zaangażowanie różnych podmiotów we wdrażanie Programu prowadzi do wzajemnego uzupełniania się działań różnych instytucji zarówno na etapie opracowywania programu, jak i jego wdrażania i monitorowania postępów prac.

Ryc. 4 Struktura zarządzania Programem

W ramach zarządzania działaniami, zaprojektowanymi w Programie, zostanie powołany Komitet Rewitalizacji, tj. zespół programowo-doradczy ze wskazanym zakresem odpowiedzialności, co do przygotowania i przeprowadzenia naboru propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie zgłoszonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, weryfikacji kierunków działań, konsultacji zapisów dokumentów strategicznych, zamówień publicznych i finansowania realizacji Programu, a także jego promocji. Funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji jest oparte na partycypacyjnym modelu współpracy pomiędzy przedstawicielami samorządu gminnego oraz interesariuszami procesu rewitalizacji. Szczegółowe zasady funkcjonowania określone zostały w regulaminie Komitetu Rewitalizacji, **przyjętym uchwałą Rady Gminy .....** Zadaniem sołtysów w realizacji Programu będzie współpraca z lokalną społecznością. Do obowiązków sołtysa należy m.in. organizowanie i koordynowanie inicjatyw i przedsięwzięć społecznych mających na celu poprawę warunków życia społeczności sołectkiej.⁵¹

⁵¹ Uchwała Nr IX/49/90 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 27 grudnia 1990 roku w sprawie określenia statutów sołectw.

Działania podejmowane w związku z realizacją zapisów Programu będą upublicznione z wykorzystaniem Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Szudziałowo. Komunikacja będzie się odbywała z wykorzystaniem dotychczas funkcjonujących kanałów informacyjnych.

Koszty zarządzania procesem rewitalizacji ujęte zostaną w kosztach funkcjonowania Gminy i będą stanowiły wydatki bieżące na wynagrodzenia pracowników. Nie przewiduje się dodatkowego wynagradzania osób biorących udział w procesie zarządzania Programem. Zadania wykonywane w Komitecie Rewitalizacji realizowane będą społecznie, bez wynagrodzenia. Zaangażowanie pracowników Urzędu Gminy realizowane będzie bez dodatkowego wynagradzania osób biorących udział w procesie zarządzania Programem w ramach dotychczasowych obowiązków.

Tab. 11 Koszty zarządzania procesem rewitalizacji

lp.	tytuł	liczba jednostek	koszt jednostkowy (tys. zł)	wartość (tys. zł)
1	aktualizacja Programu	2	22	44
2	działania edukacyjno-informacyjne	2	5	10
3	raporty z okresowej realizacji Programu	3	10	30
	razem			84

„Gminny Program Rewitalizacji Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035” jest programem wieloletnim. Realizacja celów i kierunków działań, jak i wynikających z nich przedsięwzięć rewitalizacyjnych została zaplanowana do 2030 r. Postanowienia Programu podlegają ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta Gminy Szudziałowo co najmniej raz na 3 lata.

Tab. 12 Ramowy harmonogram działań

lp.	tytuł	2025	2026-2027	2028	2029-2030	2031	2032-2033	2034	2035
1	Przyjęcie Programu do realizacji	X							
2	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji	X	X	X	X	X	X	X	X
3	Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych	X	X	X	X	X	X	X	X
4	Ocena aktualności i stopnia realizacji działań			X		X		X	
5	Działania edukacyjno-informacyjne	X	X	X	X	X	X	X	X

11. System monitorowania i oceny

„Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035” będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji. W pierwszej kolejności sprawdzeniu będzie podlegało, czy postanowienia Programu są aktualne, tj. czy odpowiadają stanowi faktycznemu w zakresie ustaleń, mających znaczenie dla realizacji Programu. Następnie zbadane zostanie, w jakim stopniu działania zaplanowane w Programie zostały zrealizowane zgodnie z przyjętym harmonogramem. Ocena ta będzie dokonywana przez Wójta Gminy Szudziałowo co najmniej raz na trzy lata, zgodnie z przyjętym systemem monitorowania.

Za gromadzenie i analizę danych na potrzeby monitoringu realizacji przedsięwzięć ujętych w Programie odpowiedzialni będą pracownicy właściwych komórek Urzędu Gminy, realizujący poszczególne zadania wynikające z Programu. Analizie będą podlegały: zakres zrealizowanych zadań, poniesione koszty, harmonogram oraz wskaźniki produktu i rezultatu dla każdego z przedsięwzięć. Za opracowanie cyklicznych raportów

z monitorowania przedsięwzięć odpowiedzialna komórka wyznaczona przez Wójta Gminy Szudziałowo.

Przygotowana w cyklach 3-letnich, ocena stopnia realizacji celów rewitalizacji będzie podlegała zatwierdzeniu przez Wójta Gminy Szudziałowo.

Tab. 13 Wskaźniki monitorowania realizacji celów Programu

lp.	wskaźniki monitorowania	wartość bazowa (2025)	wartość docelowa (2035)
cel 1: Podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienie kapitału społecznego i gospodarczego			
1	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w populacji mieszkańców [%]	5,90	3,0
2	Liczba organizacji pozarządowych i grup nieformalnych w przeliczeniu na mieszkańców	0,55	0,8
3	Liczba zorganizowanych warsztatów i spotkań rekreacyjno-integracyjnych	5,0	12,0
4	Udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym [%]	8,20	5,0
cel 2: Tworzenie atrakcyjnych, funkcjonalnych i dostępnych przestrzeni publicznych			
4	Liczba zmodernizowanych budynków gminnych	0,0	4,0
5	Nowa infrastruktura rekreacyjna	0,0	4,0
6	Nowe przestrzenie publiczne	0,0	4,0
cel 3: Zrównoważone wykorzystanie potencjału środowiskowego gminy			
7	Liczba wydarzeń ekologicznych, kulturalnych lub turystycznych w przestrzeniach otwartych	5,0	12,0
8	Ilość wykorzystywanych wyrobów zawierających azbest w przeliczeniu na liczbę budynków [Mg]	0,76	0,5

Opracowana ocena będzie podlegała opiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. Ocena aktualności polega na sprawdzeniu, czy ustalenia zawarte Programie są zgodne z postępami realizacji procesu rewitalizacji. Celem tego procesu jest zidentyfikowanie przesłanek do aktualizacji postanowień Programu, tak aby dostosować je do aktualnych warunków. Przesłanki te mogą obejmować m.in.: diagnozę stanu obszaru rewitalizacji, cele i kierunki działań oraz zakres realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, co pozwala na podjęcie korekty. Włączenie do realizacji nowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymaga analizy i weryfikacji pod kątem zgodności z celami i kierunkami rewitalizacji. Zmiany w kontekście dokumentów strategicznych lub ram finansowych nie będą wymagały aktualizacji Programu, jeśli nie będą ograniczały możliwości kontynuacji realizacji celów rewitalizacji. Rekomendacja zmiany powinna wynikać z okresowej oceny aktualności i stopnia realizacji Programu. W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt Gminy Szudziałowo wystąpi do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, załączając do wniosku opinię Komitetu Rewitalizacji do przeprowadzonej oceny. W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta Gminy Szudziałowo.

12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach dotyczących zasobu mieszkaniowego

Zgodnie z postanowieniami art. 21. ust. 1. ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. z 2023 r. poz. 725) rada gminy uchwała:

- wieloletnie programy gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
- zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym zasady i kryteria wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

W art. 21 ust. 3a wskazano, że w przypadku, gdy uchwalono gminny program rewitalizacji w ww. uchwałach uwzględnia się, określone w tym programie, działania prowadzące do zapobieżenia wykluczeniu mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji, w szczególności w zakresie zasad ustalania wysokości czynszów.

W gminnym zasobie mieszkaniowym znajdują się 3 lokale mieszkalne, o powierzchni łącznej 152,28 m², znajdujące się w Szudziałowie, w budynku przy ulicy Bankowej. W lokalach tych, jednakże nikt nie jest zameldowany. Gospodarowanie zasobem mieszkaniowym Gminy Szudziałowo zostało uregulowane poprzez uchwałę Nr XXIV.191.2021 Rady Gminy Szudziałowo z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Szudziałowo na lata 2022-2026.

W prognozie dotyczącej wielkości zasobu mieszkaniowego do 2026 r. zaplanowano utrzymanie stanu istniejącego, tj. 3 lokali mieszkalnych. Nie planuje się sprzedaży ww. mieszkań. Przyjęto zasadę finansowania gospodarki mieszkaniowej w zakresie bieżącego utrzymania zasobu mieszkaniowego gminy.

W kontekście realizacji Programu należy stwierdzić, że Wieloletni Program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Szudziałowo nie zawiera postanowień wykluczających mieszkańców obszaru rewitalizacji z możliwości korzystania z pozytywnych efektów procesu rewitalizacji. W związku z powyższym nie wskazuje się konieczności zmian ww. uchwały.

13. Określenie niezbędnych zmian w uchwale dotyczącej Komitetu Rewitalizacji

Rada Gminy Szudziałowo podjęła uchwałę nr ....., określając zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji. W związku z tym na obecnym etapie nie zachodzi potrzeba wprowadzania zmian w obowiązujących zapisach uchwały.

14. Specjalna strefa rewitalizacji

Zgodnie z postanowieniami art. 15 ust. 1 pkt 12 ustawy w Programie winno zostać wskazane, czy w obszarze rewitalizacji zostanie ustanowiona Specjalna Strefa Rewitalizacji (SSR) wraz z okresem jej obowiązywania. Specjalna Strefa Rewitalizacji jest ustanawiana na podstawie art. 25 ust. ustawy na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta przez radę gminy. Specjalną Strefę Rewitalizacji ustanawia się w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na okres nie dłuższy niż dziesięć lat, bez możliwości przedłużenia.

Zaplanowane w Programie podstawowe i pozostałe, dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne nie wymagają zaangażowania do ich realizacji narzędzi zdefiniowanych w rozdziale 5 ustawy, w związku z czym nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji na żadnym z podobszarów rewitalizacji w gminie Szudziałowo.

15. Sposób realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Kierunki zagospodarowania obszaru rewitalizacji objęte są postanowieniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Szudziałowo (dalej także: Studium), przyjętego uchwałą Nr III/14/98 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 22 grudnia 1998 r. ze zm.⁵²

Na podstawie analizy dokumentu, stwierdzono, iż nie wystąpi konieczność wprowadzenia zmian w Studium, które wynikałyby z realizacji przedsięwzięć zaprojektowanych w Programie, ponieważ projektowane przedsięwzięcia są zgodne z polityką przestrzenną przedstawioną w Studium. W wyniku realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie nastąpi zmiana funkcji obszarów wskazanych w Studium.

Dla obszaru rewitalizacji nie zostały dotychczas sporządzone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W dniu 7 lipca 2023 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej przyjął ustawę o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1688). Przepisy ustawy weszły w życie w dniu 24 września 2023 r. W miejsce studium stanowiącego dokument planistyczny określający politykę przestrzenną gminy, ustawa wprowadza nowy akt planowania przestrzennego - plan ogólny gminy. Na mocy art. 65 ust. 1 ustawy⁵³ z dniem 1 lipca 2026 r. studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obowiązujące w gminach stracą moc.

Rada Gminy Szudziałowo w dniu 26 marca 2024 r. przyjęła uchwałę XLIV.344.2024 w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Szudziałowo. W dniu 17 grudnia 2024 r. opublikowane zostało Obwieszczenie Wójta Gminy Szudziałowo o przystąpieniu do sporządzenia planu ogólnego Gminy Szudziałowo.

Prace nad planem ogólnym Gminy Szudziałowo oraz Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035 prowadzone były równolegle, stąd realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach procesu rewitalizacji nie będzie wymagała wprowadzania zmian w planie ogólnym gminy.

16. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, a w przypadku jej braku – z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu ustawy z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne.

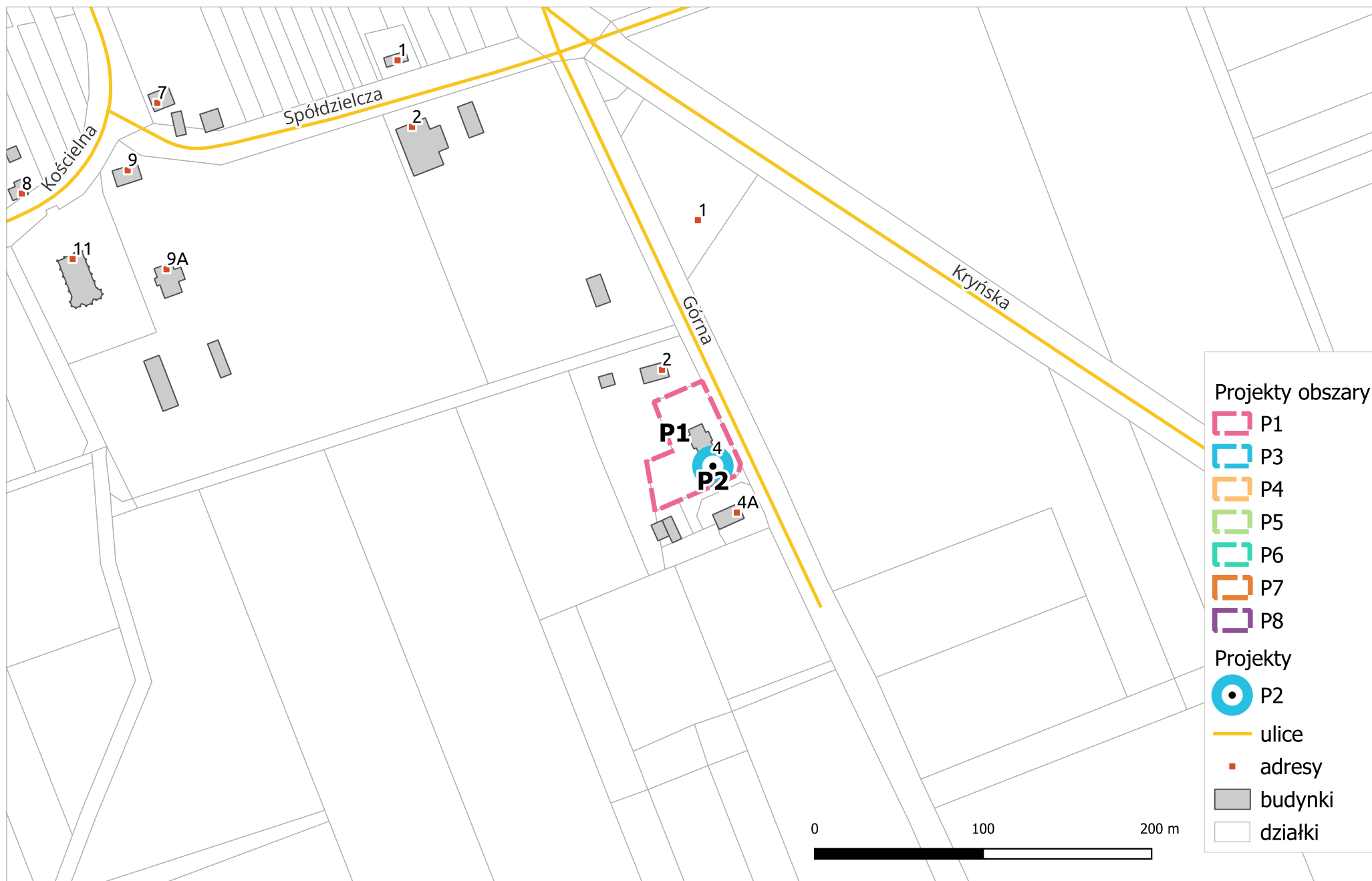
⁵² Zmiany wprowadzono: Uchwałą Nr XXV/133/09 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 10 września 2009 r., Uchwałą Nr XXXII/171/10 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 29 czerwca 2010 r., Uchwałą Nr XII.71.2011 Rady Gminy w Szudziałowie z dnia 6 grudnia 2011 r.

⁵³ Ustawa z dnia 4 kwietnia 2025 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw, Dz.U.

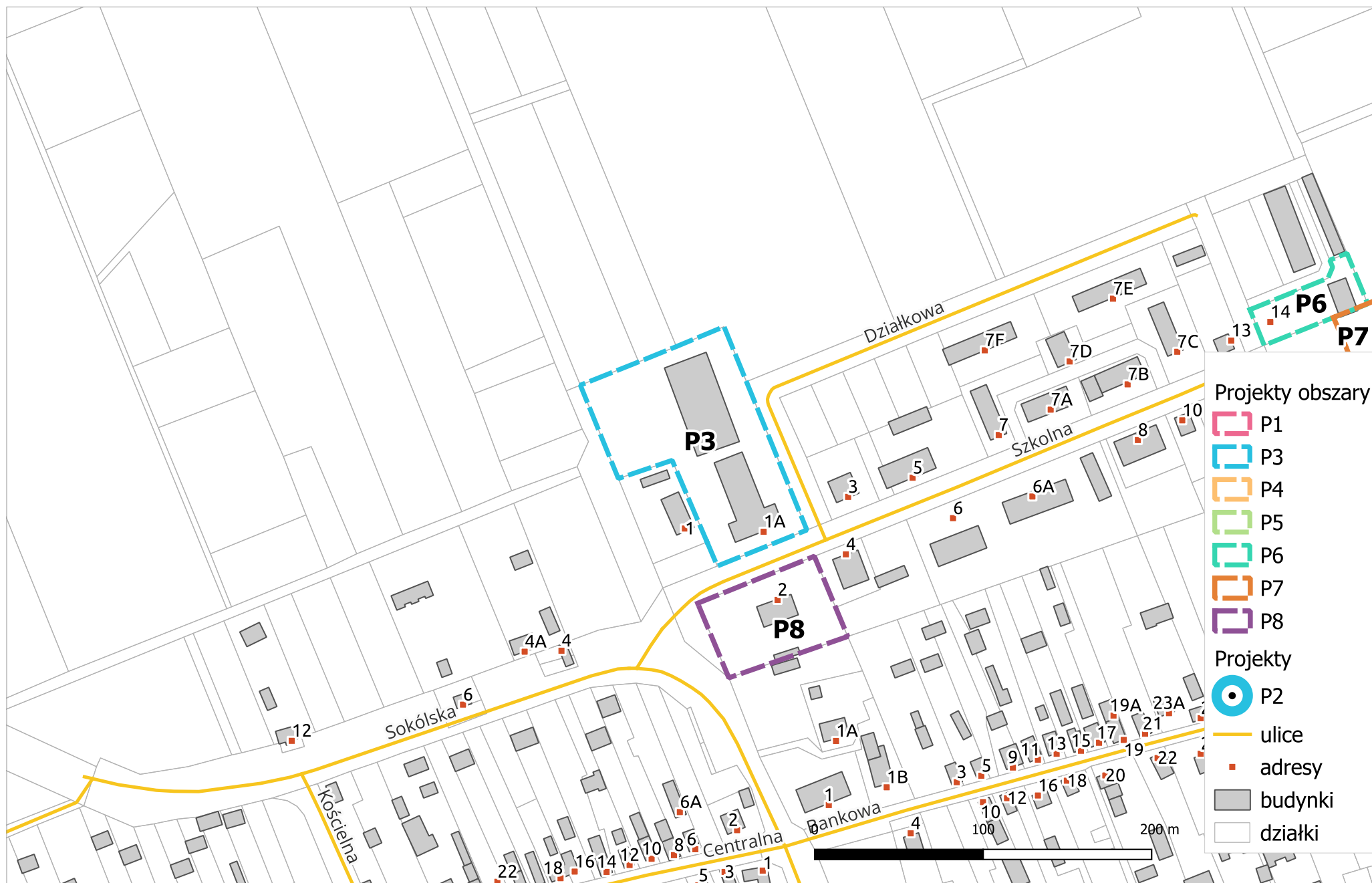

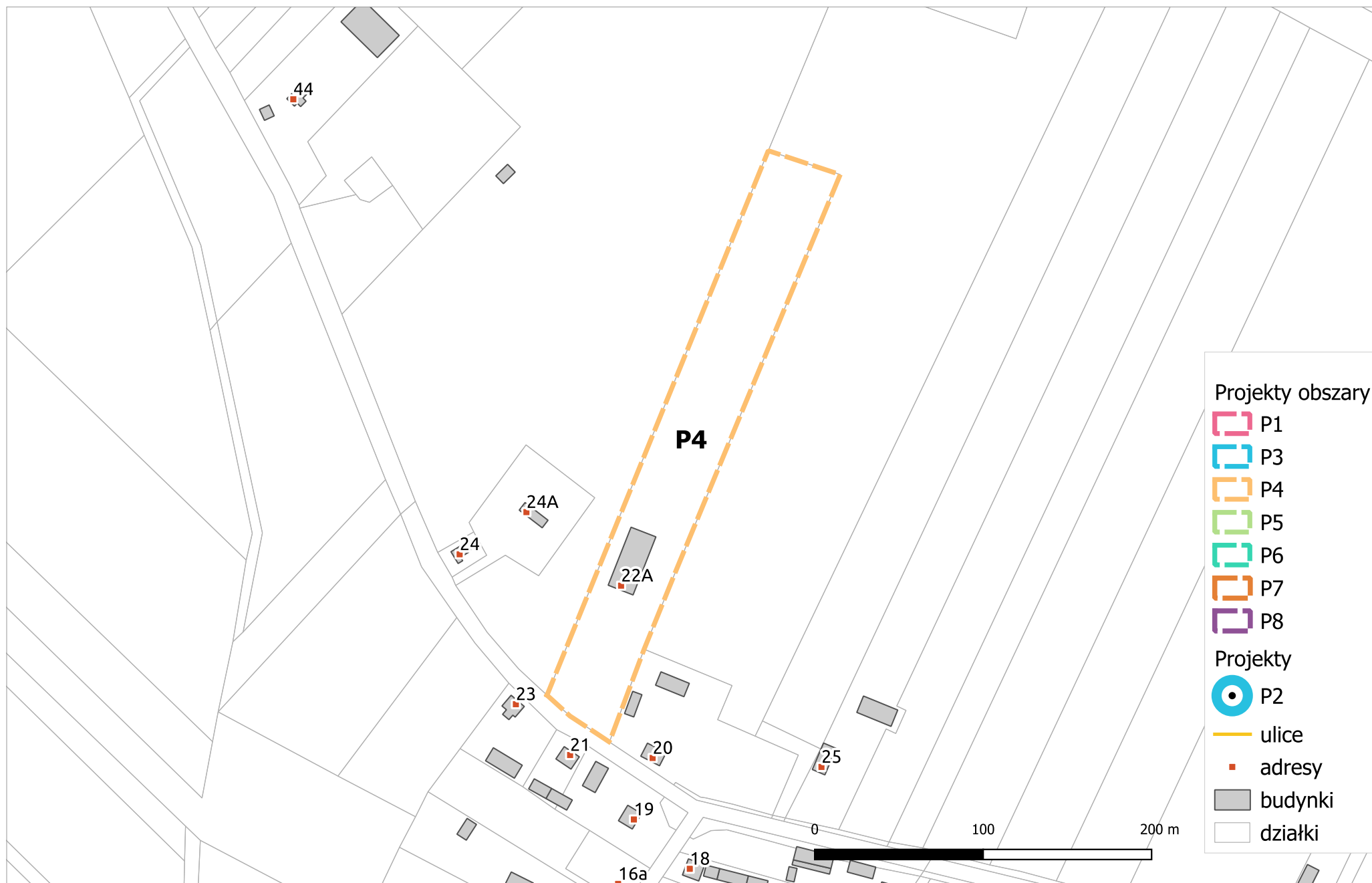
Spis tabel i rycin

Ryc. 1 Obszar rewitalizacji w granicach obrębów ewidencyjnych gminy	6
Ryc. 2 Podobszar rewitalizacji Szudziałowo	7
Ryc. 3 Podobszar rewitalizacji Babiki i Wojnowce	8
Ryc. 4 Struktura zarządzania Programem	74
Tab. 1 Porównanie wskaźników w sferze społecznej w obszarze rewitalizacji i w gminie	9
Tab. 2 Porównanie wskaźników w sferze gospodarczej w obszarze rewitalizacji i w gminie	13
Tab. 3 Porównanie wskaźników w sferze środowiskowej w obszarze rewitalizacji i w gminie	15
Tab. 4 Porównanie wskaźników w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w obszarze rewitalizacji i w gminie	16
Tab. 5 Porównanie wskaźników w sferze technicznej w obszarze rewitalizacji i w gminie ..	18
Tab. 6 Cele rewitalizacji i kierunki działań	25
Tab. 7 Spójność celów Programu i Strategii	57
Tab. 8 Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć	58
Tab. 9 Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	67
Tab. 10 Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych	68
Tab. 11 Koszty zarządzania procesem rewitalizacji	75
Tab. 12 Ramowy harmonogram działań	75
Tab. 13 Wskaźniki monitorowania realizacji celów Programu	76

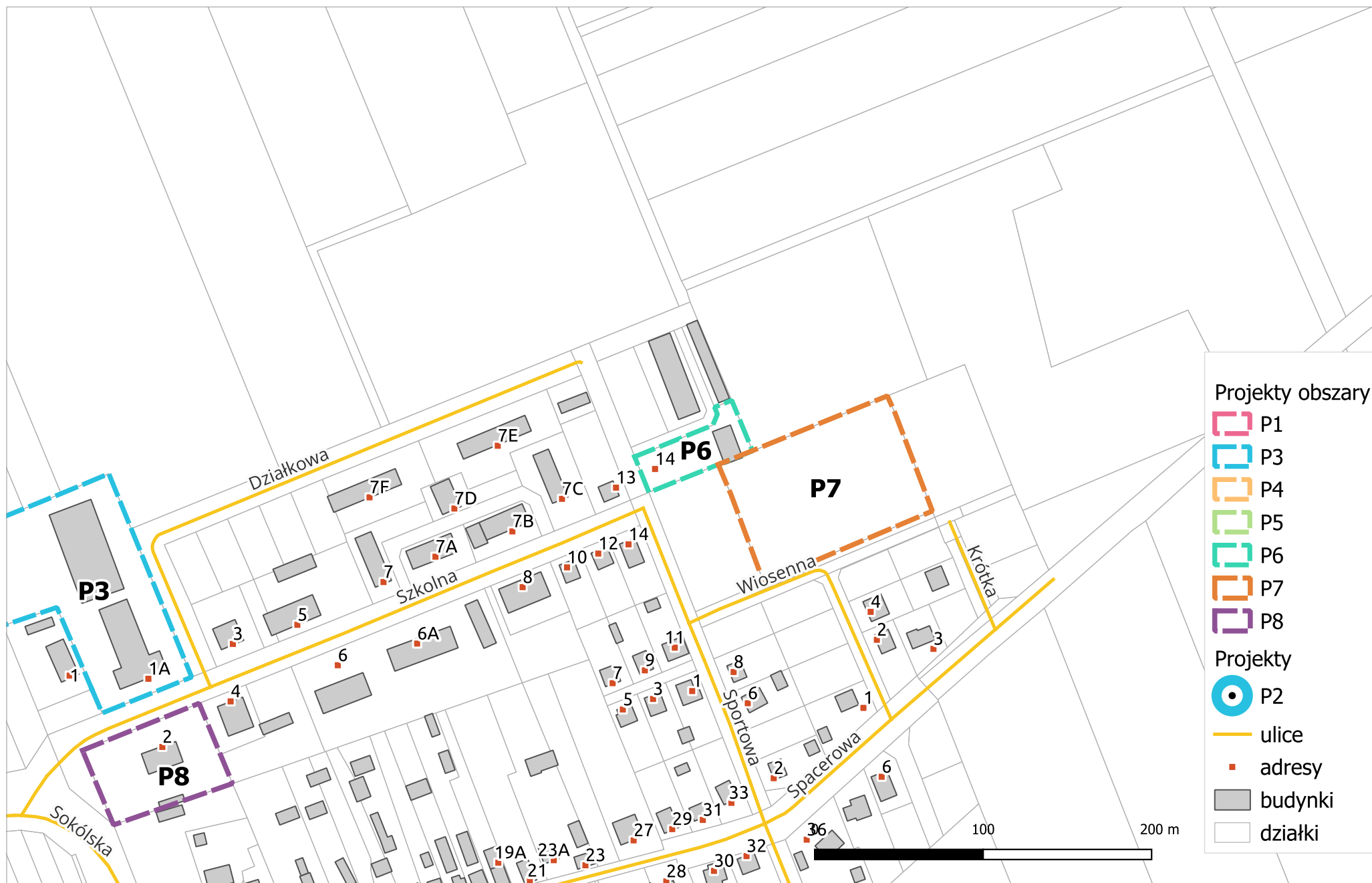

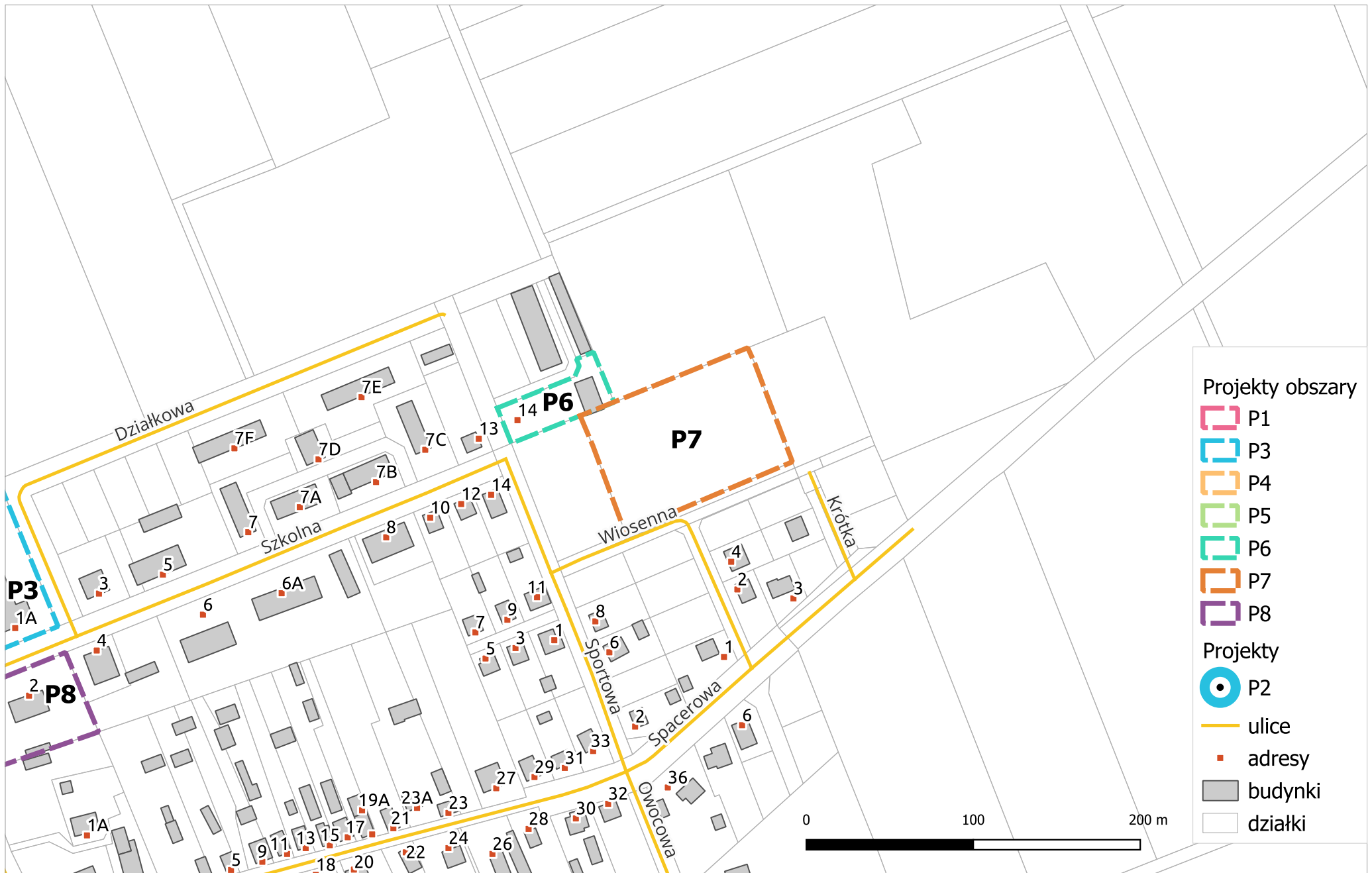

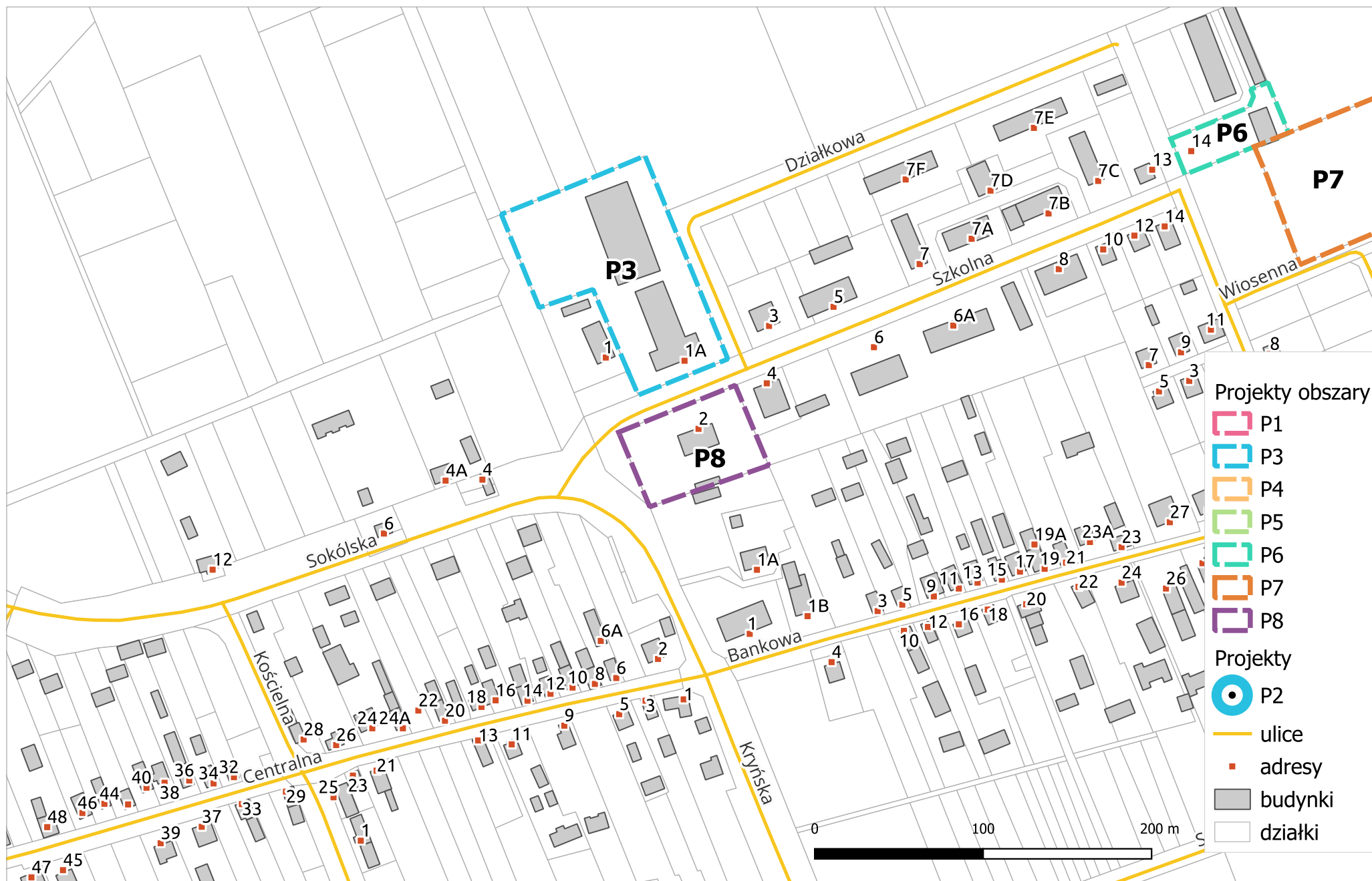

FORMULARZ ZGŁASZANIA UWAG
do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Szudziałowo na lata 2025-2035,
opracowanego na podstawie ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji
(Dz.U. 2024 r. poz. 278)

Lp.	Część dokumentu, do którego odnosi się uwaga (rozdział, strona)	Obecne brzmienie	Propozycja zmiany	Uzasadnienie
1				
2				
3				
4				
5				

Zgłaszający

Imię i nazwisko	
Nazwa Instytucji (jeśli dotyczy)	
E-mail, nr telefonu	

Klauzula o ochronie danych osobowych

Klauzula obowiązku informacyjnego

Informacja Administratora – zgodnie z art. 13 ust. 1 i 2 oraz art. 14 ust 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, RODO) Informuję, że:

1. Administratorem Państwa danych osobowych jest Wójt Gminy Szudziałowo (Urząd Gminy w Szudziałowie, ul. Bankowa 1, 16-113 Szudziałowo, tel. +48 (85) 722 14 04, e-mail: sekretariat@szudzialowo-gmina.pl, <http://bip.ug.szudzialowo.wrotapodlasia.pl/>).
2. Administrator, zgodnie z art. 37 ust. 1 lit. a) RODO, powołał Inspektora Ochrony Danych – Agnieszkę Sipko, z którym możecie się Państwo kontaktować pod adresem poczty elektronicznej: inspektor.ochronydanych@szudzialowo-gmina.pl.
3. Celem przetwarzania Państwa danych osobowych przez Gminę Szudziałowo jest realizacja zadań publicznych o charakterze gminnym, niezastrzeżonych ustawami na rzecz organów administracji rządowej. Oznacza to, że Państwa dane osobowe są przetwarzane w celu realizacji zadań wynikających z przepisów prawa, w szczególności na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym oraz szeregu ustaw nakładających na Gminę Szudziałowo obowiązki i zadania, których realizacja wymaga przetwarzania Państwa danych osobowych. W szczególnych sytuacjach, gdy przetwarzanie Państwa danych nie będzie wynikało z przepisów prawa zostaniecie Państwo poproszeni o wyrażenie dobrowolnej zgody na przetwarzanie dotyczących Państwa danych osobowych. Niezależnie od podstawy prawnej przetwarzania dotyczących Państwa danych osobowych Administrator gwarantuje, że Państwa dane są przetwarzane w minimalnym zakresie umożliwiającym realizację ściśle określonego celu.
4. Państwa dane osobowe, w ściśle określonych sytuacjach, na podstawie przepisów prawa lub podpisanych umów powierzenia do przetwarzania i z zachowaniem wysokich standardów bezpieczeństwa, mogą zostać ujawniane osobom upoważnionym przez Administratora, podmiotom upoważnionym na podstawie przepisów prawa, podmiotom prowadzącym działalność bankową, operatorowi pocztowemu lub kurierowi oraz podmiotom realizującym archiwizację, obsługę informatyczną i teleinformatyczną. Ponadto w zakresie stanowiącym informację publiczną dane będą ujawniane każdemu zainteresowanemu taką informacją lub publikowane w BIP Urzędu.
5. Państwa dane osobowe będą przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celu dla którego zostały zebrane. Kryteria ustalenia tego okresu wynikają głównie z przepisów prawa dotyczących archiwizacji, przepisów merytorycznych lub Kodeksu postępowania administracyjnego.
6. Przysługuje Państwu, w zależności od charakteru przetwarzania, prawo dostępu do treści swoich danych osobowych oraz prawo żądania ich sprostowania, usunięcia lub ograniczenia przetwarzania, prawo do sprzeciwu, prawo do przenoszenia danych, a także prawo wniesienia skargi do organu nadzorczego – Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych. Dodatkowo w przypadku, gdy podstawą przetwarzania Państwa danych osobowych jest Państwa dobrowolna zgoda, przysługuje Państwu prawo do cofnięcia wyrażonej zgody w dowolnym momencie. Podanie przez Państwa danych osobowych, w zależności od ściśle określonego celu przetwarzania, może być wymogiem ustawowym lub umownym lub warunkiem zawarcia umowy.
7. Państwa dane osobowe nie będą wykorzystywane do zautomatyzowanego podejmowania decyzji ani profilowania, o którym mowa w art. 22 RODO.
8. Szczegółowe informacje dotyczące: podstaw prawnych i celu przetwarzania Państwa danych osobowych, odbiorcach danych, okresu ich przechowywania, przysługujących Państwu praw, ewentualnym obowiązku lub dobrowolności ich podania oraz potencjalnych konsekwencjach niepodania danych, będziecie Państwo informowani przez komórkę merytoryczną Urzędu Gminy w Szudziałowie.